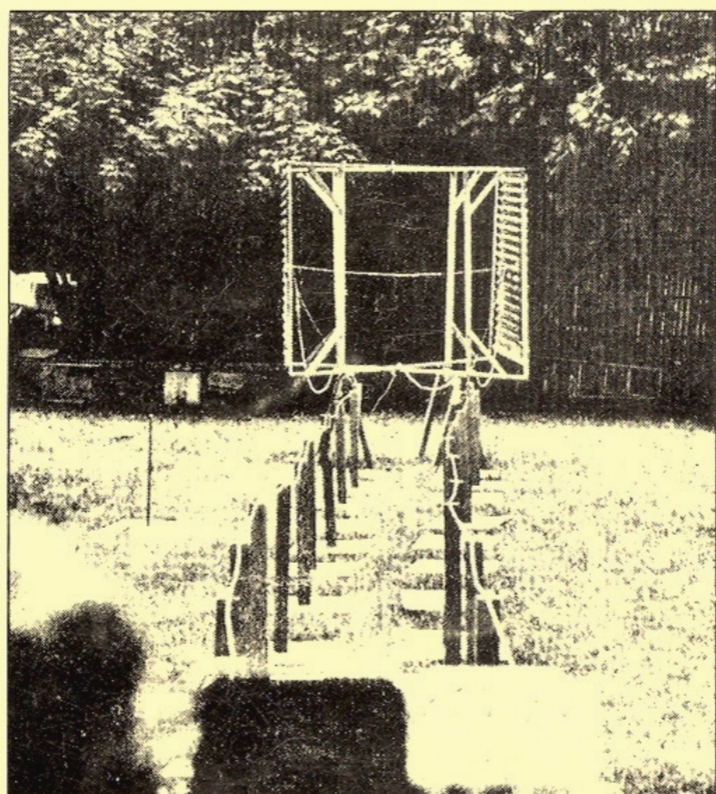

ΤΙΜΗ: ΛΡΧ. 300

ΔΑΥΛΟΣ

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΛΕΞΗ «ΖΕΥΣ»

«ΦΙ», «ΠΙ» ΚΑΙ «ΚΑΠΠΑ»

ΑΝΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΤΟ «ΔΟΓΜΑ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν»

Ἡ περίεργη ἐξαφάνιση τοῦ «Δίγαμμα»

Μηνιαίο Περιοδικό

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα
τηλ.: 3223957 ή 9841655.

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30-13.30 καθημερινά.

Ίδιοκτήτης-Εκδότης
— Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Λχιλλέως-Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία-Ατελιέ:
«Ν.ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ&ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ. 5221792.
Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιτόρμου 10
Μπουρνάζι, τηλ. 5726819.

- Τιμή αντιτύπου: 300 δρχ.
- Ετήσια συνδρομή: 3.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 5.000 δρχ.
- Φοιτητών: 2.000 δρχ.
- Εξωτερικού: 50 δολλ. ΗΠΑ

Οι συνδρομές προκαταβάλλονται
τόν μήνα Ιανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΛΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβασματα στη
διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 4884:

“Ελλην του 1989

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 4885:

«Φί», «Πί» και «Κάππα»

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 4892:

“Credo ut intelligam”

ΑΝ. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ΣΕΛΙΣ 4895:

‘Ανατρέπεται το «Δόγμα ‘Αϊνστάϊν»

ΝΙΤΣΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 4902:

‘Επιλογή επιστολών αναγνωστών

**Κ.Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΠΑΝ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ,
Μ. ΔΑΝΙΚΑΣ, Δ. ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗΣ, Δ. ΛΑΜΑΡΗΣ,
ΣΠ. Γ.Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ, ΗΛΙΑΣ ΓΑΖΗΣ**

ΣΕΛΙΣ 4909:

‘Η περίεργη «ίστορία» του εξαφανισθέντος ελληνι-
κού γράμματος Δίγαμμα ή Στίγμα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Θ. ΠΑΠΠΑΣ

ΣΕΛΙΣ 4913:

‘Επιστολή

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 4916:

Οι πέντε μεταμψυχώσεις του Πυθαγόρα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 4922:

Μιά προσπάθεια συγκριτικής προσέγγισης
στην πρωτελληνική λέξη «ΖΕΥΣ»

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ

ΣΕΛΙΣ 4930:

Δεινίας έκρηγνύμενος

ΔΕΙΝΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 4927:

Το έγκλημα της μοιχείας στην ‘Ιστορία

ΔΗΜ. ΜΠΟΓΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ:

Στέργιος Δημούλης, Χρήστος Τσαγκαρίδης “Οθων
Μ. Δέφνερ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ:

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 4893 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ:
σελ. 4899 • ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ: σελ. 4914 • ΑΝΕΚΔΟ-
ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ: σελ. 4939 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ:
σελ. 4942.

Ἑλληνες καὶ προέλληνες τοῦ 1989

Εἶμαι Ἕλληνας τοῦ 1989. Μ' ἐπλῆσαν 25 περίπου αἰῶνες τραγικῆς ἀπομονώσεως. Ἄντεξα στὸν τιτάνιο ἀγῶνα τῆς ἐξατομικεύσεως. Ξαναβρίσκω τὸν ἑαυτό μου. Τὸ χαρακτηριστικὸ χαμόγελο τοῦ ἀρχαικοῦ κούρου ξανανθίζει στὰ χεῖλιά μου.

Ἀπελευθερώθηκα ἀπὸ τὸν μεταφυσικὸ φόβο. Ξέρω πάλι ὅτι «φύσις» καὶ «μετὰ φύσιν» εἶναι ἓνα πράγμα. Οἱ δογματισμοὶ ποὺ μοῦ θόλωναν τὸ μυαλὸ διαλύθηκαν. Δὲν ὑπάρχει ζωὴ χωρὶς θάνατο. Οὔτε θάνατος χωρὶς ζωὴ. Ἄρα ἐνίζονται. Γελῶ σὰν τοὺς ἔφηβους πεσόντες τῶν ἐπιτυμβίων στηλῶν τοῦ Διπύλου. Θὰ γελοῦσα καὶ μέσα στὸν τάφο.

Ἀπαλλάχθηκα ἀπὸ τὸν πολιτικὸ φόβο. Δὲν εἶναι προϋπόθεσή μου τὸ Κράτος. Ἐχῶ ξεπεράσει τὰ καθιερωμένα πολιτικὰ ὅρια. Ἐχῶ ὑπερβῇ τὰ παλαιὰ γεωγραφικὰ σύνορα. Εἶμαι οὐκουμενικός. Ἡ «πολιτικὴ» δὲν ὑπάρχει ἔξω ἀπὸ τὴν ἀτομικότητά μου. Οὔτε ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκουμενικότητά μου. Ἄν ὑπάρχει, εἶναι φάντασμα. Καὶ τὸ κώνειό της εἶναι φανταστικό: εἶναι δικό της, ὄχι δικό μου. Θὰ ἤμουν εὐδιάθετος ἀκόμη καὶ στὸ δεσμοτῆριο τοῦ μελλοθανάτου.

Ἀποτίναξα τὸν κοινωνικὸ-οἰκονομικὸ φόβο. Ξέρω πάλι ὅτι οἱ κοινωνικὲς πεποιθήσεις εἶναι ἀνόητες. Ψεύδαισθήσεις, αὐταπάτες, ψυχώσεις ἐκλείπουν. Βιώνω βαθεῖα πᾶς τὸ παρωνύμιο τοῦ προσωκρατικοῦ φιλοσόφου: «Γελασίνο». Οἱ μαζικὲς μὴ ἑλληνικὲς παρακρούσεις φαιδρύνουν τὴν ἑλληνικὴ ἀτομικότητά μου.

★ ★ ★

Βλέπω παντοῦ στὴν ἐπιφάνεια τῆς ὑδρογείου πολλοὺς νὰ ἔχουν ξεπετάξει φτερά. Πολυαίωνα περίοδος ἐπώσεως τοὺς εἶχε κρατήσῃ στὸ ἐρεβῶδες κέλυφος τοῦ ἱστορικοῦ κουκουλιοῦ. Τώρα τὸ τρυποῦν καὶ ἀφίπτανται. Χαίρονται καὶ σκιρτοῦν στὸ φῶς. Εἶναι γεμάτοι ἀπὸ κατάφαση πρὸς τὴ ζωὴ. Μοῦ χαμογελοῦν καὶ τοὺς χαμογελῶ. Ἀλληλοεγνωσούμεθα. Αὐτὸ εἶναι πράγματι ἡ τέλεια πολιτικὴ! Τίποτε πέρα ἀπ' αὐτό.

Βλέπω ἄλλους ποὺ τρυποῦν πρόωρα τὸ βομβυκίό τους. Δὲν ἔχουν ἀκόμη μετασχηματισθῇ σὲ πτερωτοὺς. Ἐρπουν. Δηλαδή εἶναι ἀδύνατοι. Φοβοῦνται καὶ ἄγχονται ἀκόμη οἰκονομικῶς, πολιτικῶς καὶ μεταφυσικῶς. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ζητοῦν τὴν ἔνωση σὲ κλειστὸ (ὄχι οἰκουμενικὸ) σμῆνος. Χαμογελῶ μὲ τὴν ἀδυναμία τους. Εἶναι ἀκόμη προνύμφες, ἀλλὰ φαντάζονται τοὺς ἑαυτοὺς τους Ἕλληνες. Εἶναι προέλληνες. Δὲν ἔχουν συμπληρώσει 25 αἰῶνες ἐπώσεως.

★ ★ ★

Ὁ αἰθέριος γαμήλιος χορὸς εἶναι πρόωρος. Τὸ ἱπτάμενο σμῆνος τῶν γεννητόρων εἶναι ἀκόμη ἀσχημάτιστο. Ὁ τέλειος ἄρρην ποὺ θὰ φθάσῃ πρὸς ψηλὰ ἀκολουθώντας τὴ βασιλίσσα, δὲν ὑπάρχει. Καὶ ἡ βασιλίσσα δὲν εἶναι ἔτοιμη, γιὰ νὰ γονιμοποιηθῇ. Ἄν τὸ πράξῃ αὐτὸ μὲ ἀνέτοιμους μνηστήρες, θὰ γεννήσῃ τέρας, ἐξάμβλωμα, ἔκτρομα.

Δ.Ι.Α.

ΗΛΙΑΣ Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

«Φῖ», «Πῖ» καὶ «Κάππα»

Η «ΑΠΟΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ» ΤΩΝ ΣΗΜΑΣΙΩΝ ΤΟΥΣ

Τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν τοῦ «Φ»

1. Καὶ οἱ ἄνθρωποι (θεοὶ) πάνω στὰ ἐκτεταμένα βουνὰ τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου (οὐρεα μακρὰ) ζοῦσαν κοντὰ στὶς πηγὲς τῶν νερῶν ποὺ ἀνάβλυζαν μέσα ἀπ' τοὺς βράχους (αὐλούς). Ἐκεῖ γεννοῦσαν, στὶς σπηλιὲς (ναοὺς), τοὺς νέους ἀνθρώπους ποὺ μεγάλωναν χάρις στὸν ζωογόνο ἥλιο (φάος ἡελλίοιο) καὶ τὴν φλόγα τῆς ἐστίας τοῦ οἴκου τους. Αὐτὴ τοὺς προστάτευε, διέτρεφε, θέρμαινε καὶ μεγάλωνε τὰ παιδιὰ τους (νήπια), ὅπως ὁ ἥλιος τὰ δένδρα καὶ τὰ φυτὰ τῆς γῆς.

Ἐκανα μιὰ μικρὴ λογοτεχνικὴ εἰσαγωγὴ στὸ σπουδαῖο αὐτὸ σύμβολο-γράμμα τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου, γιὰ νὰ δώσω τὰ πρῶτα ἐρεθίσματα στὸν ἀναγνώστη, ἐπὶ τῆς μεγάλης βασικῆς του σημασίας, ἀπ' ὅπου καὶ ξεκινᾷ ἡ ἔρευνα τοῦ συμφώνου «Φ». Ἀς ἐπιστρέψουμε ὅμως στὴν ἐξέταση τοῦ «Φ». Στὸν Πλατωνικὸ καὶ πάλι διάλογο «Κρατύλος». Λέγει: «ὥσπερ γε διὰ τοῦ “Φεῖ” καὶ τοῦ “Ψεῖ” καὶ τοῦ “Σίγμα” καὶ τοῦ “Ζῆτα”, ὅτι πνευματώδη τὰ γράμματα, πάντα τὰ τοιαῦτα μεμίμηται αὐτοῖς ὀνομάζων, οἷον τὸ “ψυχρόν” καὶ τὸ “ζέον” καὶ τὸ “σεῖεσθαι” καὶ ὅλως σεισμόν. Καὶ ὅταν πού τὸ φυσῶδες μιμῆται, πανταχοῦ ἐνταῦθα ὡς τὸ πολὺ τὰ τοιαῦτα γράμματα ἐπιφέρειν φαίνεται ὁ τὰ ὀνόματα τιθέμενος.» (427α). [Ὅπως ἀκριβῶς βέβαια μὲ τὸ «Φ» καὶ μὲ τὸ «Ψ» καὶ μὲ τὸ «Σ» καὶ μὲ τὸ «Ζ», ἐπειδὴ τὰ γράμματα αὐτὰ παράγονται διὰ τοῦ φυσήματος ποὺ προκαλεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει μιμηθῇ καὶ ὀνομάζει μ' αὐτὰ (τὰ γράμματα) ὅλα τὰ πράγματα ποὺ ἔχουν παρόμοια ἰδιότητα, ὅπως π.χ. τὸ «ψυχρόν» καὶ τὸ «ζέον» καὶ τὸ «σεῖεσθαι» καὶ γενικὰ τὸ σεισμό. Κι' ὅταν πάλι μιμῆται τὸ φύσημα, πανταχοῦ ἐδῶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὰ γράμματα αὐτὰ φαίνεται, ὅτι χρησιμοποίησε ὁ ὀνοματοθέτης].

2. Κατὰ τὸ Λεξικὸν τῶν H. Liddell-R. Scott, «Τὸ σύμφωνον “Φ” προέκυψεν ἐκ τοῦ χειλοφώνου Π μετὰ τοῦ δασέος πνεύματος [* ἐπὶ τῆς σημασίας αὐτῆς ἔχω δώσει σχετικὴ ἐρμηνεία] ἀκολουθοῦντος· καὶ πρὶν ἢ ἐπινοηθῇ τὸ νῦν γράμμα ἐγράφετο ΠΗ (Συλλογὴ Ἐπιγραφῶν 3)».

Μεταβολὲς τοῦ «Φ» στὶς ἐλληνικὲς διαλέκτους ἀναφέρονται οἱ ἐξῆς: Στὴν Δωρικὴ, Αἰολικὴ καὶ Ἰωνικὴ τὸ δασὺ (Η) πολλὰς φορὲς ἀπεβάλλετο καὶ τὸ Φ ἐγίνετο Π ὅπως στὶς λέξεις ἀσφάραγος-ἀσπάραγος (φάρυγξ) ('Ιλ. Χ 328), σφόγγος-σπόγγος (σφουγγάρι), σφυρᾶς-σπυρᾶς (ἡ κόπρος τῶν αἰγοπροβάτων) κ.λ.π. Ἐπίσης τὸ «Φ» κεῖται ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ Θ, ὅπως π.χ. φλάω ἀντὶ θλάω ἢ φλίβω ἀντὶ θλίβω. Στὴν Ἑλληνικὴ τέλος γλῶσσα τῶν Μακεδόνων τὸ Φ ἐνίοτε μεταβάλλεται σὲ Β, π.χ. Βίλιππος ἀντὶ Φίλιππος ἢ Βρύγες ἀντὶ Φρύγες. Γενικῶς καὶ ἐπὶ τοῦ «Φ» ὁδηγοῦμεθα νὰ προσέξουμε τὸ σύμφωνο «Π», τὸ «Θ» καὶ τὸ «Β», προκειμένου νὰ συμπεράνουμε τίς βασικὲς σημασίες ποὺ ἐκφράζει τὸ γράμμα (σύμφωνο) αὐτό.

Τὸ σύμφωνο «Φ» πράγματι εἶναι καὶ αὐτό, ὅπως τὸ «Π» καὶ τὸ «Β» (θὰ δοῦμε δὲ καὶ τὴν σχέση του μὲ τὸ «Θ» κατὰ τὴν ἀνάλυση τοῦ Θ), γράμμα ποὺ μιμεῖται τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου, ποὺ προκαλεῖ ὅμως στὴν πυρὰ τὴν φλόγα. Ἡ ρίζα *ΦΡΥΓ-* εἶναι ὁ ἦχος ποὺ προκαλοῦν τὰ ξηρὰ καὶ λεπτὰ ξύλα (προσάναμμα), ὅταν ἀνάβῃ (ῥῆμα *αὔω*) ὁ ἄνθρωπος αὐτά. «*αὐὰ πάλαι, περίκηλα, τὰ οἱ πλώοιεν ἐλαφρῶς*» [ἀπὸ πολὺ καιρὸ ξερὰ κατὰξερὰ (*κῆλον* — τὰ ἐκ τῆς θυέλλης καὶ κεραυνῶν ξηρὰ ξύλα), τὰ ὅποια μποροῦσαν νὰ πλέουν ἐλαφρὰ (Ώδ. Ε 240)]. Ἐκ τῆς ρίζας αὐτῆς *ΦΡΥΓ-* οἱ λέξεις *φρύγανον, φρυγέυς, φρυκτός, φεύγω, φρυκτωρός, φρύγιον* καὶ πολλὰς ἀκόμη, ποὺ σχηματίσθηκαν μὲ θεμέλιο τὴν ἀρχέγονη αὐτὴ λέξη (ρίζα ἢ φθογγόσημο), οἱ ὁποῖες καὶ ἀναπτύσσονται στὸ οἰκεῖο λῆμμα «Φ», ποὺ θὰ δημοσιευθῇ ἐν καιρῷ στὸν «Δαυλό».

Ἐκ τοῦ «*φυσάω*» (ρίζα *ΦΥΣ-* καὶ ὁ ἦχος *ΦΥΣ* ἢ *ΦΟΥ*) τὴν πυρὰ γιὰ νὰ καοῦν τὰ λεπτὰ καὶ ξηρὰ ξύλα (ρίζα *ΦΡΥΓ-* καὶ ἦχος *ΦΡΥΓ*), προκαλῶ τὴν ἀνύψωση τῆς φλόγας ἢ ὁποία ἐφώτιζε τὸν οἶκον (Ο), προστάτευε ἐκεῖ τοὺς διαμένοντας ἀπὸ τὰ ἄγρια ζῶα, προετοίμαζε ἢ συντηροῦσε τὴν ἐκ κρέατος διατροφή τους, θέρμαινε τὸν χώρο τους καὶ βοήθαγε τὴν ἀνάπτυξη τῶν παιδιῶν τους, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ ἥλιος κατὰ τὴν διάρκειά τῆς ἡμέρας φροντίζει τὴν ἀνάπτυξη τῶν δένδρων, τῶν φυτῶν καὶ ὄλων τῶν ἐμβίων ὄντων. Αὐτὴ ἡ φροντίδα τοῦ περιβάλλοντος χώρου γιὰ τὴν σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἄνοδο τοῦ ἀνθρώπου ὀνομάσθηκε *εὐφυΐα, φύσις, φυῆ ἢ φυά*. Ἐκατοντάδες λέξεις σχηματίσθηκαν ἀπ' τὴν ἀρχικὴ αὐτὴ ρίζα, τίς ὁποῖες καὶ συναντοῦμε στὸ λῆμμα «Φ», μὲ κορωνίδα βεβαίως τὸ «*ΦΑΟΣ*», τὸ φῶς.

Μὲ αὐτὸ τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν καὶ τὰ ἀπορρέοντα ἐξ αὐτῶν ὄρηματα κλείνω καὶ τὸ γράμμα «Φ».

Τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν τοῦ «Π»

«Παλλάδα αὐτὴν καλοῦμεν... Τοῦτο μὲν τοίνυν ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις ὀρχήσεως ἡγοῦμενοι τεθῆναι ὀρθῶς ἄν, ὡς ἐγῶμαι, ἡγοίμεθα· τὸ γὰρ πον ἢ αὐτὸν ἢ τι ἄλλο μετεωρίζειν ἢ ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ἐν ταῖς χερσὶν “πάλλειν” τε καὶ “πάλλεσθαι” καὶ ὀρχεῖν καὶ ὀρχεῖσθαι καλοῦμεν».

[Πλάτων (Κρατύλος 407α)]

Ι. Τὸ σύμφωνο «Π» ἔχει καὶ αὐτὸ πολλὰς τροπὰς στὶς ἐλληνικὲς διαλέκτους. Στὴν Αἰολικὴ καὶ τὴν Ἰωνικὴ π.χ. ἀντικαθιστᾷ τὸ δασὺ «Φ». Καὶ στὸν Ἰωνικὸ πεζὸ λόγῳ μετατρέπεται σὲ «Κ». Ἐπίσης στὴν Αἰολικὴ τίθεται ἀντὶ τοῦ «Μ». Στοὺς Δελφούς ἐγένετο «Β». Τέλος στὴν Δωρικὴ ἀντὶ τοῦ «Τ» ἐτίθετο «Π».

Στὸν Πλατωνικὸ διάλογο «Κρατύλος» [410 β] διαβάζομε: «ὁ δὲ ἀὴρ ἄρα γε, ὃ Ἑρμόγενης, ὅτι αἶρει τὰ ἀπὸ τῆς γῆς “ἀήρ” κέκληται; ἢ ὅτι αἰεῖ ρεῖ; ἢ ὅτι πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ γίνεται ῥέοντος; οἱ γὰρ ποιηταὶ ποὺ τὰ πνεύματα “ἀήτας” καλοῦσιν ἴσως οὖν λέγειν, ὥσπερ ἂν εἴποι “πνευματόρρουν”, “ἀητόρρουν” [ὅθεν δὴ βούλεται αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἐστὶν ἀήρ]». [Ὁ ἄερας ὅμως ἄραγε, Ἑρμόγενε, ἔχει ὀνομασθῇ μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἐπειδὴ αἶρει ὅσα εὐρίσκονται στὴν γῆ; ἢ διότι συνεχῶς ῥεεῖ; ἢ διότι πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥέοντος γίνεται; διότι οἱ ποιητὲς ποὺ τίς πνοὴς τοῦ ἀνέμου «ἀήτας» ἀποκαλοῦν, ἴσως τίς ὀνομάζουν ἔτσι σὰν νὰ θέλουν νὰ εἰποῦν «πνευματορροή» ἢ «ἀνεμορροή» (ἔτσι ὅπως νομίζει ἕκαστος καὶ ὀνομάζει ὅτι αὐτὸ εἶναι ὁ ἀήρ)].

“Ας αφήσουμε όμως και πάλι τὸν Πλάτωνα ταξιδεύοντα μὲ *«ἀήτας»* στὸν Ὠκεανὸ τῶν ἑλληνικῶν λέξεων καὶ ἄς ἐπανέλθουμε, μὲ τὴν βοήθεια τῶν δικῶν του χαρτῶν, στὴν ἐξέτασή τοῦ φθογγόσημου «Π».

2. Εἶναι γνωστό, ὅτι ἀνέκαθεν στὸν ἑλληνικὸ χῶρο λόγῳ τῆς μορφολογίας τοῦ ἐδάφους, δηλαδὴ τῶν ἐναλλαγῶν ὄρεινῶν ὄγκων μὲ λόφους καὶ πεδιάδες ἀλλὰ καὶ τῆς γειτνίασεως αὐτῶν μὲ τὴν θάλασσα, συντηροῦντο πάντοτε ρεύματα ἀέρος, τὰ ὁποῖα τοπικῶς ἔφθαναν, στὸν θαλάσσιο κυρίως χῶρο, μέχρι τῶν λεγομένων «λευκῶν θυελλῶν», οἱ ὁποῖες καὶ ἔδωσαν στὸ Αἰγαῖο τὴν προσωνομία «Ἄσπρη Θάλασσα».

Ὁ ἔλλοψ ἄνθρωπος, ὁ θηρευτὴς τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, τὸν ἄνεμο ποὺ δὲν ἔφθανε στὴν θύελλα τὸν ξεχώρισε καὶ τὸν μιμήθηκε δι’ ἐνὸς ἡπιώτερου τρόπου. Ἡ ξεχωριστὴ «προσωδία» μεταξὺ τοῦ «Β» καὶ τοῦ «Π» ἐρμηνεύθηκε ὄχι τώρα διὰ τῶν ὀδόντων *«ΒΟΥ...»*, βίαιος ἄνεμος, ἀλλὰ διὰ τῶν χειλέων *«ΠΟΥ...»*, πνέων ἄνεμος. Καὶ ἐὰν ὁ πνέων ἄνεμος (Π) ἐπέτρεπε τὴν ἐξοδὸ τοῦ στὸ κυνήγι, οἱ παρατηρήσεις του ἐπ’ αὐτοῦ σχημάτισαν ὀλίγον κατ’ ὀλίγον μιὰ πρώτη σειρὰ ἀρχέγονων λέξεων (*μορφημάτων*), οἱ ὁποῖες καὶ μᾶς ἔδωσαν μιὰ πρώτη σειρὰ σημασιῶν ποὺ στήριζαν τὴν ὀργάνωση καὶ τὴ δομὴ τους στὸ φθογγόσημο «Π». Ἡ πρώτη του διαπίστωση συνδεδεμένη μὲ τὴν ἀνάγκη τῆς διατροφῆς του σημειώνεται, θὰ ἔλεγα, κατὰ τὸν ἐξακοντισμὸ τοῦ ξυλίνου λεπτοῦ καὶ αἰχμηροῦ δόρατος ἢ, ἀμέσως μετὰ, τοῦ ἐπίσης λεπτοῦ καὶ αἰχμηροῦ τώρα μικροῦ βέλους (*ἰός*) γιὰ τὸν φόνο τοῦ θηράματος. Τὸ ἐξακοντιζόμενο *«δουρόν»* ἔχει τὸ ἴδιο περίπου ἡχητικὸ ἐρέθισμα μὲ τὸν πνέοντα ἄνεμο καὶ ἡ κίνησή του εἶναι παλμικὴ σὰν τὶς πτέρυγες τῶν πτηνῶν, ποὺ καὶ αὐτὰ *«ποτῶνται ἀγαλλόμενα πτερύγεσιν κλαγγηδόν»* (Ἰλ. Β 463). Ἔτσι γεννήθηκε ἡ ρίζα πολλῶν λέξεων ΠΑΛ-, καὶ ἐκ τῆς ΠΑΛ- οἱ λέξεις *πάλη, πάλλω, παλμός* καὶ ἡ *Παλλάς* (προσωνόμιο τῆς κόρης τοῦ Διὸς Ἄθηνᾶς). *Παλμός* ἐλέγετο αὐτὴ ἡ τρομώδης κίνηση, τὸ ταχὺ πηγαινέ-ελα (ῥῆμα *ἐλάω, ἐλαύνω*), ποὺ κάνει τὸ ἐπερχόμενο δόρυ. Αὐτὴ ἡ κίνηση μοιάζει πολὺ μὲ τὴν συνεχῶς ἐπανερχόμενη ὡς ἡ παλirroia ἢ τὸ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς κύμα, τὸ ἀντιμάμαλο. Ἀντιλαμβάνεται τώρα ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἡ ἀντίσταση ἢ ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου μπορεῖ νὰ δημιουργῇ κινήσεις τρομώδεις ἢ καὶ παλινδρομικές. Δεκάδες λέξεων στήριξαν τὴν δομὴ τους στὴν παρατήρηση αὐτὴ καὶ δέχθηκαν στὴν προσωδία των τὴ συμμετοχὴ τοῦ «Π» ὅπως καὶ τὴ συμβολικὴ παρουσία τοῦ «Π» στὴν γραπτὴ λέξη.

Ἀλλὰ ὁ ἄνεμος μεταβάλλει ἐπίσης τὴν ἡρεμὴ ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας σὲ κυματώδη. Τὰ κύματα ἀναπηδοῦν ὡς αἶγες στὸν αἰγιαλὸ καὶ χτυποῦν τὰ βράχια τῆς ἀκτῆς μὲ ἓνα ἡχητικὸ ἐρέθισμα. Αὐτὸ τὸ ἡχητικὸ ἐρέθισμα, τὸ ὁποῖο ἀπεδόθη μὲ τὴν προσωδία ΠΛΑΓ-, ἐγίνε ἡ ἀρχέγονη λέξη (μόρφημα), ἀπ’ τὴν ὁποία παρήχθησαν ἄλλες ἐπίσης λέξεις, π.χ. *πληγή, πλήσσω, πέλαγος* κ.ἄ., τὶς ὁποῖες θὰ ἀναλύσω κατὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν λέξεων τοῦ λήμματος «Π». Ὑπενθυμίζω τὴ λέξη ΣΠΙ-ΛΑΣ (= βράχος παρὰ τὴν ἀκτὴ τῆς θάλασσας) χάριν τῆς παρούσας ἐρμηνείας τοῦ συμφώνου «Π» (ἴδε «Δαυλός», τευχ. 75/1988). Θὰ σημειώσω ὅτι τὰ «πλήγματα τῆς θαλάσσης» καταφέρονται καὶ ἐπὶ τῶν πλοίων ποὺ ταξιδεύουν σ’ αὐτές. Τὸ πλοῖο, ἢ ναῦς, εἶναι τὸ σπίτι, ὁ οἶκος τοῦ ναυτικοῦ. Ἔτσι τὰ πλήγματα τῆς θάλασσας δὲν προκαλοῦν μόνο τριγμούς στὸ κύτος τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ στεναγμούς καὶ πόνους στοὺς ναῦτες. Πολλές λέξεις στήριξαν τὴν παραγωγή τους

σ' αὐτὴν τὴν νοηματικὴ θέση, π.χ. *πόντος*, *πόντιος*, *ποντικός* κ.ἄ.

3. Ὅπως ἤδη ἀνέπτυξα στὸ φωνῆεν «Α» («Δαυλός», τ. 83) ἡ λέξη *ἀνα-πνοή* ἢ *πνοή* ἐκφράζει τὴν ἀνθρώπινη ζωή, ποὺ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ κίνηση τοῦ ὄντος ἄνθρωπος, δηλαδὴ ἑνὸς ἀδιαίρετου ὅλου ποὺ ἔχει μορφή καὶ ἐκδηλώνεται ὡς ὕλη-ψυχὴ-νοῦς στὸν χῶρο καὶ τὸν χρόνον. Ἡ ἀνα-πνοή εἶναι σημαντικώτατη λειτουργία, διότι δι' αὐτῆς ρυθμίζεται καὶ ἡ νοητικὴ λειτουργία, ἡ κορυφαία δηλ. ἐκδήλωση δημιουργίας στὸ ἀνθρώπινο γίνεσθαι. Αὐτὴ ἡ διὰ τῆς ἀναπνοῆς εἴσοδος καὶ ἐξοδος τοῦ ἀέρα δικαιολογεῖ μήπως καὶ τὸ Πλατωνικὸ ἐρώτημα «... ἢ ὅτι πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ γίνεται ῥέοντος»; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ σύνδεση γενικώτερα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ φυσικὸ του, ἀρχικῶς, περιβάλλον, τὸ ὁποῖο βεβαίως πληροῦται διὰ τοῦ ἀέρος, μᾶς ἔδωσε ἀναλογικὲς πρὸς τὴν μορφή του (μορφολογία ἐδάφους — χλωρίς — πανὶς — γεωγραφικὴ θέσις κ.λ.π.) ὠθήσεις πρὸς δημιουργίαν γλώσσας ἀνοίγοντας ἔτσι τὴν ὁδὸ πρὸς τὸν πολιτισμό. «Ἡ φύσις καὶ ἡ διδασχὴ παραπλήσιόν ἐστιν, καὶ γὰρ ἡ διδασχὴ μεταρυσμοὶ τὸν ἄνθρωπον, μεταρυσμοῦσα δὲ φυσιοποιεῖ», λέγει ὁ πατέρας τῆς «ἀτομικῆς θεωρίας» Ἀβδηρίτης Δημόκριτος (Diels ἀπ. 33). Ἡ διδασκαλία, ἡ διὰ τοῦ λόγου μετάδοσις τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων — μᾶς λέγει ὁ Δημόκριτος — «μεταρυσμοὶ» τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ῥυσμός συνδέεται βεβαίως μὲ τὸ δυναμικὸ σχῆμα τῶν ἀτόμων. Ἐδῶ ὅμως αὐτὴ ἡ μετάλλαξις σημειώνεται στὴ στάση τοῦ ἀτόμου τὴν κοινωνική. Διὰ τῆς διδασκαλίας, ἐπομένως, ἐπέρχεται ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὑπάρχοντος ρυθμοῦ — κάτι ποὺ μεταμορφώνει τὴν ἀγωγή του. Αὐτὴ δὲ ἡ ἐνέργεια εἶναι παραπλήσια πρὸς αὐτὸ ποὺ προκαλεῖ ἡ φύσις. Καὶ βεβαίως, ὅπως ἐγὼ τουλάχιστον θεωρῶ ἀληθές, ἡ γλῶσσα, ἡ ὁμιλία, ὁ λόγος ὁ ἀνθρώπινος ξεκίνησε διὰ τῆς μιμήσεως ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἤχων τῶν φυσικῶν ἐκ τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸν χώρου. Ἐπομένως ἡ φύσις ἐρεθίζουσα τὶς αἰσθήσεις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ ἀέρας εἰσερχόμενος διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου προκαλέσαν τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἐρεβώδους ἐγκεφάλου του καὶ τὴν δημιουργία ἀπείρων φωτεινῶν μικρῶν κέντρων (ὁμοίων στὸ σύνολό τους πρὸς τὸν ἑναστρο οὐρανόν), ἀπ' τὰ ὁποῖα ἄρχισε ἡ ἀνθρώπινη πορεία πρὸς τὸν πολιτισμό. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου περίεργο ὅτι ἡ μεταμόρφωσις αὐτὴ τῆς πνοῆς ὡς συλλήψεως τώρα τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τὸ περιβάλλον του καὶ τὸ σύμπαν ὀνομάσθηκε «πνεῦμα».

Σχημάτισα ἤδη μὲ τὴν βοήθεια ὀρισμένων λέξεων τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν, ἀπὸ ὅπου ξεκινᾷ τὸ σύμφωνον «Π». Οἱ βασικὲς αὐτὲς σημασίαις μᾶς ἐρμηνεύουν τὸ μεγάλο μέρος πολλῶν λέξεων. Κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ λήμματος «Π» θὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀναγνώστης ὅτι καὶ γιὰ τὸ γράμμα αὐτὸ ἰσχύουν ὅσα μέχρι στιγμῆς ἔχουν ἀναπτυχθῇ καὶ γιὰ τὰ ἄλλα γράμματα. Θὰ κλείσω μὲ τὶς λέξεις «Πόθος» καὶ «Ἔρως» ὅπως τὶς ἀναπτύσσει ὁ Πλάτων («Κρατύλος» 420α):

«Ὅθεν “πόθος” ἐπωνόμασθαι ὡς τότε, ὅταν παρῇ οὐ τις ἐφίετο, “ἡμερος” ἐκαλεῖτο· ἀπογενομένου δὲ ὁ αὐτὸς οὗτος “πόθος” ἐκλήθη. “Ἔρως” δέ, ὅτι ἐσρεῖ ἔξωθεν καὶ οὐκ οἰκεία ἐστὶν ἡ ῥοή αὐτῇ τῷ ἔχοντι, ἀλλ' ἐπείσακτος διὰ τῶν ὁμμάτων, διὰ ταῦτα ἀπὸ τοῦ ἐσρεῖν “ἔσρος” τό γε παλαιὸν ἐκαλεῖτο — τῷ γὰρ οὐ ἀντὶ τοῦ ὧ ἐχράμεθα — νῦν δ' ἔρως κέκληται διὰ τὴν τοῦ ὧ ἀντὶ τοῦ οὐ μεταλλαγήν». [«Πόθος» ἐπομένως ἔχει ὀνομασθῇ ἡ ἐπιθυμία ἐκείνη, ποὺ «ἡμερος» καλεῖται, ὅταν αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμεῖ κανεὶς εἶναι παρόν, καὶ ὅταν ἀπομακρυνθῇ, τὸ ἴδιον αὐτὸ «πόθος» ὀνομάζεται. Ὁ «ἔρως» ἔχει ὀνομασθῇ ἔτσι, διότι ἀπ' ἔξω εἰσρέει μέσα στὴ ψυχὴ, καὶ καθόλου δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ εἰσροὴ συγγενικὴ σ' αὐτὸν ποὺ

εἰσέρχεται, ἀλλὰ παρείσακτος, πὺν εἰσχωρεῖ ἀπὸ τὰ μάτια. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἀπὸ τὸ ἐσρεῖν «ἔσρος» παλαιὰ ἐκαλεῖτο — γιατί ἐχρησιμοποιοῦσαμε Ο ἀντὶ τοῦ Ω — τώρα ὅμως ὀνομάζεται «ἔρως» μὲ τὴν ἀντικατάσταση τὸ Ο ἀπὸ τὸ Ω].

Ἄλλὰ ἐπὶ αὐτῶν οἱ ἀναλύσεις μου στὰ οἰκεῖα λήμματα.

Τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν τοῦ «Κ»

Κ, κάππα. Τὸ σύμφωνο «Κ» εἶναι ψιλὸ οὐρανισκόφωνο ἄφωνο ἔχον ἀντίστοιχα τὸ μέσο «Γ» καὶ τὸ δασὺ «Χ».

Μεταβολὲς τοῦ Κ στὶς Ἑλλ. διαλέκτους εἶναι οἱ ἀκόλουθες: Στοὺς Ἰωνες τὸ Κ τὸ ἀντικαθιστᾷ τὸ «Χ», π.χ. *δέχομαι* ἀντὶ δέκομαι, *βάτραχος* ἀντὶ βάθρακος, *χιτῶν* ἀντὶ κιθῶν. Ἐνίοτε τὸ Κ ἀντικαθιστᾷ τὸ «Π», π.χ. *που* ἀντὶ κου, *πότε* ἀντὶ κότε. Στοὺς Δωριεῖς τὸ «Κ» ἐναλλάσσεται μὲ τὸ Τ, π.χ. *ἄλλοκα* ἀντὶ ἄλλοτε, *τῆνος* ἀντὶ κείνος. Στοὺς Θεσσαλοὺς τὸ Κ προετάσσεται σὲ μερικὲς λέξεις, π.χ. *καπήνη* ἀντὶ ἀπήνη.

Μὲ αὐτὲς τὶς μεταβολὲς διαπιστώνει κανεὶς κατ' ἀρχὴν ὅτι τὸ σύμφωνο «Κ» περικλείει ἐντὸς τοῦ ἔννοιες ὅπως τοῦ «Χ», πὺν εἶναι καὶ τὸ σύμβολο τοῦ «βιαιῶς διαχωρίζω», τοῦ «Τ» συμβόλου τοῦ «τύπτω, κτυπῶ» καὶ ἀκόμη τοῦ «Π», τῆς πνοῆς κ.λπ. (βλ. οἰκεῖα ἄρθρα στὸ «Δαυλό»).

Μὲ ἀφετηρία αὐτὰ τὰ «ἰδιωματικά» τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου δεδομένα ἡ ἔρευνα μὲ ὁδήγησε στὴν ἐπιβεβαίωση ὅτι τὸ σύμφωνο «Κ» καὶ τὸ γράμμα Κ ἐρμήνευσαν τὸν ξηρὸ ἤχο πὺν παράγει τὸ ξύλο τὸ ἀποξηραμένο, ὅταν ὁ ὕλοτόμος μὲ ἐργαλεῖο ὄξυ τὸ κτυπᾷ (Τ) μὲ σκοπὸ νὰ τὸ τεμαχίσῃ σὲ μικρότερα μέρη. Αὐτὴ ἡ πρὸς τὰ κάτω κίνηση τοῦ πελέκεως τοῦ ξυλοκόπου χάριν τοῦ σκοποῦ τῆς κοπῆς εἶναι καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς ἀρχέγονης λέξεως καὶ ἐν προκειμένῳ τῶν ριζῶν ἢ μορφημάτων *KAF-* ἢ *KAY-*, πὺν συναντοῦμε στὶς λέξεις «*κάγκανος*» (=κατά-ξηρος) κ.ἄ.: «*ξύλα κάγκανα*» (Ἰλ. Φ 364: *ξερὰ ξύλα*)· «*περὶ δὲ ξύλα κάγκανα θῆκαν*» (Ὀδ. Σ 308: *πέριξ δὲ ἔβαλαν κατάξερα ξύλα*)· ἢ «*καῦμα*» μὲ τὴ σημασία τῆς φοβερῆς θερμότητος πὺν προκαλεῖ τὸ πῦρ (φωτιά): «*πῦρ κῆαντες*» [Ὀδ. Ι 231: *φωτιάς θερμότητα προκαλέσαμε διὰ τοῦ ἀνάμματος ἢ (καὶ κατὰ σύντημσιν τοῦ νοήματος) φωτιά ἀνάψαμε*]. Τὴν διάκριση αὐτὴ πρέπει νὰ τὴν τονίσω, διότι καὶ γιὰ τὸ πῦχος χρησιμοποιήθηκε ἡ λέξη «*καίω*», π.χ. «*ἡ χιῶν καίει τῶν κυνῶν τὰς ρίνας*» [Ξενοφῶν: *Κυνηγετικός*]. Ἡ πράξις αὐτὴ τῆς «κοπῆς» εἶναι ταυτοχρόνως καὶ πράξις *διαχωρίζουσα* τὸ ὅλον σὲ μέρη· καὶ ἀκόμη ἡ κοπὴ σὲ *μεγέθη* ἐναπόκειται στὴν κρίση τοῦ *δρυοτόμου* (ξύλοκόπου). Μήπως ἀργότερα καὶ ὁ πέλεκυς τῆς δικαιοσύνης δὲν ἔπιπτε κατὰ τὴν κρίση τῶν δικαστῶν; Προχωρῶντας τὴν ἀνάλυση τῶν λέξεων πὺν εἶναι καὶ κλειδιά γιὰ τὸν σχηματισμὸ τῶν σημασιῶν τοῦ Κ, θὰ ἀναφέρω ὡς πρῶτο τὸ «*κάγ*», γιὰ τὸ ὁποῖο τὸ λεξικὸ σημειώνει ὅτι εἶναι σπάνιος τύπος ἀντὶ τοῦ «*κατά*» πρὸ τοῦ «Γ». Τὸ «*κατά*» εἶναι πρόθεση· καὶ ριζικὴ σημασία αὐτῆς εἶναι: πρὸς τὰ κάτω ἢ κάτω, π.χ. «*κάγ γόνυ δουρὶ βαλὼν*» [Ἰλ. Υ 458: *πρὸς τὰ κάτω ἐξακόντισε τὸ δόρυ στὸ γόνατο*]. Ἀκόμη ὅτι: ἡ ἴδια πρόθεση πρὸ τοῦ «Δ» γίνεται «*κάδ*», π.χ. «*καδ' δώματα*» (Ὀδ. Δ 72) κ.λπ. Ἡ πρόθεση «*κατά*», ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίχθηκαν ἑκατοντάδες λέξεις, ξεκίνησε ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ξυλοκόπου πὺν κατεβάζει μὲ ὀρμὴ καὶ δύναμη (ξεφουσκώνοντας τὰ στήθη του σὲ ἓνα «Α!») τὸν πέλεκυ στὸ ξηρὸ ξύλο, πὺν ἤχεϊ σὰν συνολικὴ προσωδία *KAF* (δίγαμμα). Ὅσοι ἔχουν κόψει ξύλα, ξέρουν πολὺ

καλὰ τὸν ἦχο τῆς κοπῆς τοῦ ξηροῦ ξύλου. Ὑπάρχουν βεβαίως ἀρκετοὶ τρόποι νὰ ἀποδοθῇ φωνητικὰ αὐτὸς ὁ ἦχος, π.χ. *ΚΡΑΚ*, *ΓΚΟΥΠ*, *ΚΟΠ*, ἀλλὰ, ὅπως θὰ διαπιστώσουμε, στὴν «προσωδία» ὅλων ξεχωρίζει τὸ σύμφωνο «Κ». Γι' αὐτὸ καὶ τὸ φθογγόσημο «*ΚΑΦ*» (μὲ δίγαμμα), ποὺ εἶναι καὶ ἡ ρίζα τοῦ *καίω* ἢ ἀποξηραίνω διὰ τῆς φωτιάς, ἐξαρχῆς μιμεῖται τὸ ἡχητικὸ ἐρέθισμα τοῦ ξηροῦ ξύλου, ὅταν κόπτεται γιὰ τὴ φωτιά.

Ἡ ἀρχὴ ἐπομένως τοῦ ἤχου «Κ» εἶναι ἡ κοπὴ ξύλων καὶ ἀργότερα γενικῶς τὸ κτυπῶ, διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ρίζας *ΚΟΠ-*, π.χ.: *ἀμφὶ κάρη κεκοπῶς χερσὶ στιβαρῆσι* [᾽Οδ. Σ 335: καὶ κοντὰ στὴν κεφαλὴ σὲ ἔχει χτυπήσει μὲ τὰ γερά του χέρια] καὶ ἀκόμη σφυρηλατῶ: *κόπτε δεσμούς* (᾽Ιλ. Σ 379) ἢ δενδροτομῶ, ἐρημώνω κ.λπ. (᾽Ηρόδοτος, Ξενοφῶν, Θουκυδίδης). Τὴν πατρότητα ὅμως τῆς δημιουργίας τοῦ ἤχου «Κ» διεκδικοῦν καὶ πολλὲς ἄλλες λέξεις, τὶς ὁποῖες καὶ μὲ ἰσχυρότερη τὴ λέξιν «*κίρκος*» (*ἱρηξ κίρκος*), τὸ πτηνὸ ἱέραξ ἢ κερκινέζι, ἀνέφερα στὴν ἀνάπτυξη τοῦ φάσματος σημασιῶν τοῦ φωνήεντος «Ο» (Δαυλὸς τ. 83), εἶναι ὁ «*ὀνοματοθέτης*» τῆς ρίζας *ΚΙΡΚ-*: «*κίρκος*» ἢ «*κύκλος*» καὶ «*ἱρηξ κίρκος*» (᾽Οδ. Ν 87): τὸ *ἱρηξ* δηλοῖ τὸ γένος, τὸ δὲ *κίρκος* τὸ εἶδος. Ἀναφέρω ἐν συντομία μερικὲς λέξεις, ποὺ ἐπίσης σχηματίσθηκαν ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ φορέως τῶν:

Κλαγγή: πᾶς ὁζὺς ἦχος· στὸν Ὅμηρο ἐπὶ τοῦ ἤχου τῶν τόξων ὅταν ἐκρίπτωνται τὰ βέλη (᾽Ιλ. Α 49) ἢ ἐπὶ τῆς κραυγῆς τῶν γερανῶν (πτηνῶν) καὶ ἀκόμη τοῦ μὲ τὴν συγκεχυμένη βοή πλήθους (᾽Ιλ. Γ 3): *«Τρῶες μὲν κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὧς, ἥύτε περ κλαγγῇ γερανῶν»* [Οἱ Τρῶες (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, ποὺ ἐβάδιζαν στὴ μάχη σιωπῶντας) μὲ θόρυβο ποὺ προκαλοῦσαν τὰ ὅπλα καὶ φωνὲς ὅμοιες μὲ ὀρνέων ἀπαράλλακτα μὲ αὐτὲς τῶν γερανῶν (βάδιζαν)]. Γιὰ τὴν πολὺ ἀρχαιότητα, ὅπως διαπιστώνουμε, ἡ φωνὴ τοῦ πτηνοῦ γερανὸς ἔμοιαζε μὲ τὸν ἦχο «*ΚΛΑΓ*», καὶ εἶναι φανερὴ ἡ ἰσχὺς τοῦ Κ, ἀκριβῶς διότι τίθεται καὶ ἐδῶ ὡς ἀρκτικό.

Καχλάζω: παταγῶ ἢ παράγω ἦχον ἄναρθρο, κενό. Ὁ Ἡσύχιος: *«καχλάζει: γέγονε ἀπὸ τῶν κυμάτων»*, δηλαδή τὸν παράγει τὸν ἦχον αὐτὸ τὸ θαλάσσιο κύμα, ὅταν ταρασση τὰ βότσαλα τῆς ἀκτῆς.

Καχάζω: Λέξι παραγόμενη ἐκ τοῦ γέλωτος, ὅταν, λέγει ὁ Ἡσύχιος, ἄθρῳς, ἀφθόνως καὶ ἀμέτρως γελῶ. Κά, Κά, Κά ἢ Χά, Χά, Χά (χαχανίζω ἢ κακανίζω).

Κλώσω: κλώζω ὡς ὄρνις (κότα) κυρίως ὅταν ἐπῳάζη.

Κίχλη: κοινῶς «τσίχλα». Ὁ Ὅμηρος τὰ πτηνὰ αὐτὰ ἀποκαλεῖ «*τανυσιπτέρους*» («*κίχλαι τανυσίπτεροι*»: ᾽Οδ. Χ 468), δηλαδή μακροφτέρουγες. Καὶ στὴ λέξιν αὐτὴ εἶναι φανερό ὅτι τὸ ὄνομα ἔχει δοθῇ ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ πτηνοῦ.

Ὑπάρχουν ἀσφαλῶς καὶ ἄλλες λέξεις, οἱ ὁποῖες στηρίζονται σὲ κάποιους πρωτογενεῖς ἤχους. Αὐτὲς βεβαίως οἱ λέξεις ἔχουν σχέση μὲ τὴν ὀνοματοποιΐα, ἀλλὰ, ὅπως ἐπανειλημμένως τόνισα, δὲν ἀποτελοῦν παρὰ ἓνα (ἐλάχιστο) μέρος τῆς. Τὸ «Κ», ὅπως φαίνεται ἐκ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ σημασίας, εἶναι τὸ σύμβολο τῆς «κινήσεως»: *«Οὐκ ἔστι δὲ τις κίνησις παρὰ τὰ πράγματα· μεταβάλλει γὰρ τὸ μεταβάλλον ἀεὶ ἢ κατ' οὐσίαν ἢ κατὰ ποσὸν ἢ κατὰ ποιὸν ἢ κατὰ τόπον»* [Δὲν ὑπάρχει —λέγει ὁ Ἀριστοτέλης— κίνησις ἐκτὸς τῶν στοιχείων ἐξ ὧν σύγκειται ὁ κόσμος, διότι μεταβάλλεται (ἀλλάζει) οὐσία, ποσότητα ἢ τόπο μόνο ὅ,τι ἔχει ἀπὸ τὴ φύση του τὴν ἱκανότητα τῆς διαρκοῦς μεταβολῆς: *Φυσικῆς ἀκροάσεως* 200 b 35]. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ σκοπὸς τῆς δικῆς μου ἐρευνας δὲν εἶναι οἱ μεταβολές

τῆς κινήσεως οὔτε ἀκόμη τὸ πρόβλημα τί εἶναι κίνηση ἀλλὰ μόνο ἡ ἀπόδειξη τοῦ ἤχου «Κ» ὡς προσωδίας δηλούσης τὴν κίνηση στὸν ἑλληνικὸ λόγο, θὰ ἐπιμείνω στὴν ἀρχικὴ εἰκόνα τοῦ ὑλοτόμου ποὺ καταφέρει κτυπήματα ἐπὶ τῶν ξηρῶν ξύλων, προκειμένου νὰ τὰ τεμαχίσῃ καὶ νὰ τὰ κάνῃ κατάλληλα γιὰ τὴν πυρὰ τῆς οἰκογενειακῆς του ἐστίας. Κτυπῶ διὰ τοῦ πελέκεως σημαίνει ὅτι κάνω κινήσεις ἀρμόζουσες στὸ τρόπο τοῦ τεμαχισμοῦ τῶν ξύλων. "Αν θεωρήσουμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος-ξύλοκόπος εἶναι ὁ φυσικὸς κινητήρας τοῦ πελέκεως, εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ὁ ἴδιος κινητός. "Ετσι ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ Κ σὰν κίνηση κοπῆς (ἐπάνω-κάτω) καὶ ἀκόμη διαχωρισμοῦ τοῦ ξύλου ὡς ὅλου σὲ τεμάχια ἢ μεταφορᾶς αὐτῶν ἀπὸ τὸν χώρῳ κοπῆς στὴν κατοικία τοῦ ὑλοτόμου, ἔδωσε τὴν ἐκτεταμένη ἔννοια τῆς κινήσεως, ἡ ὁποία ἐκφράζει ἐν τέλει τὴν κίνηση τοῦ κόσμου. *Κινέω* ἐκ τῆς ρίζας *KI-* = κάνω τι νὰ κινηθῇ («*ἄγε κινήσας*», ἐπὶ τοῦ Ἑρμοῦ ὁδηγοῦντος τὶς ψυχές: Ὅδ. Ω 5)· ἐκ τῆς ρίζης αὐτῆς καὶ τὸ *κίω*, τὸ ὁποῖο ὁ Πλάτων θεωρεῖ ξενικὸ (χωρὶς βεβαίως νὰ μᾶς διαφωτίξῃ περισσότερο). "Ετσι στὴν ἔννοια τῆς κινήσεως προστίθενται οἱ σημασίες τῆς βουλήσεως γιὰ κάποια κίνηση ἢ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Μέσα στὴν εὐρύτατη αὐτὴ ποικιλία σημασιῶν θὰ κινηθῇ ἡ συμμετοχὴ τοῦ συμφώνου «Κ» γιὰ τὴν ὀργάνωση καὶ τὸ σχηματισμὸ τῶν λέξεων. Κατὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ λήμματος «Κ» θὰ μοῦ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ ἐρμηνεύσω τοὺς λόγους τῆς συμμετοχῆς τοῦ «Κ» σὲ ὅλες τὶς λέξεις, μὲ τὴν ὑπόμνηση ὅτι: τὰ γράμματα ὡς σύμβολα σημασιῶν γεννοῦν τὶς λέξεις ἀλλὰ καὶ οἱ λέξεις γεννοῦν ἐπίσης λέξεις.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ:

Α. Οἱ *συνδρομητές* ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη καταβάλῃ τὴ συνδρομὴ τους γιὰ τὸ 1989, νὰ τὴν ταχυδρομήσουν. Ὑπενθυμίζεται ὅτι οἱ ἐτήσιες συνδρομὲς προκαταβάλλονται στὴν ἀρχὴ τοῦ χρόνου.

Β. Οἱ *ἐλεύθεροι ἀναγνώστες* τοῦ «Δαυλοῦ» ποὺ συναντοῦν δυσκολίες στὴν ἀνεύρεση τοῦ Περιδικοῦ στὰ κεντρικὰ περίπτερα τῶν μεγάλων πόλεων καὶ στὰ ὑποπρακτορεῖα ἐφημερίδων ἀθηναϊκοῦ τύπου τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων, νὰ μᾶς πληροφοροῦν σχετικὰ. Θὰ προσφέρουν ἔτσι σημαντικὴ βοήθεια στὴν προσπάθεια τοῦ «Δ» νὰ φθάνη χωρὶς ἐμπόδια, ἀνελλιπῶς καὶ ἐγκαίρως στοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐνδιαφέρονται νὰ τὸν διαβάσουν.

ΑΝ. Ν. ΖΟΥΜΠΙΟΣ

(άντεπιστέλλον Μέλος 'Ακαδημίας 'Αθηνών)

“Credo ut intelligam”

Ἡ ἀνωτέρω ἔκφρασις ἐνυπάρχει εἰς τὸ δόγμα τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας, κατὰ τὸ ὁποῖον δύναται διὰ τῆς πίστεως νὰ ἀποδεχθῇ τις Χριστιανικὰς θεωρήσεις ὡς ἀληθεῖς καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου διὰ τοῦ νοῦ πλέον νὰ ἀποδείξῃ οὗτος τὴν ὀρθότητα αὐτῶν «πιστεύω, ἵνα ἐννοήσω»: ἐν τῇ ἐκφράσει ταύτῃ ἡ πίστις μόνον, στηριζομένη ἀπλῶς ἐπὶ ὑποκειμενικῶν λόγων, δίδει τὴν δυνατότητα, ὅπως αὕτη διὰ καταλλήλων νοητικῶν διενεργειῶν μεταβάλλῃ τὴν ἐν λόγῳ πίστιν εἰς πεποίθησιν· ὅ,τι ὑπάρχει εἰς τὸν Νοῦν, λέγει ὁ Ἄνσελμος τῆς Καντερβουρίας (1033-1106), τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ὑπάρχει· ὁ Θωμᾶς ὁ ἐξ Ἀκουίνου καὶ ὁ Πασκάλ γράφουν: «πιστέψετε καὶ θὰ ἐννοήσετε καὶ ἐννοεῖτε καὶ θὰ πιστέψετε περισσότερο». Τὸ ἀνωτέρω δόγμα ἔχει καὶ γνωσιολογικὸν χαρακτήρα καὶ διατυποῖ Πλατωνικὰς θεωρήσεις· ὑπάρχει εἰς τὸν Νοῦν ὡς ἰδέα κάτι ὑπὸ τοῦ νοοῦντος ὑποκειμένου, καὶ τοῦτο εἰσέρχεται εἰς τὸν Νοῦν διὰ τῆς πίστεως καὶ διὰ κατάλληλων νοητικῶν διεργασιῶν, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ἰδεατοῦ κόσμου τὸ φαινόμενον αὐτοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ πλέον γεγονὸς τοῦ ἐμπειρικοῦ κόσμου καὶ τῆς πραγματικότητος· ἡ ἐννοια ἐπομένως τοῦ Αἰτήματος, τὸν ὁποῖον διὰ τῆς πίστεως γίνεται ἀποδεκτόν, εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελέσῃ φανταστικὴν τινα Ἀρχὴν, ἣτις κατορθοῖ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν νοῦν εἰς τὴν θεώρησιν διαφόρων προβλημάτων. Ἐπειτα ὁ νοῦς ἔχει ἀνάγκην τοιούτων «δεδομένων», ἔστω καὶ φανταστικῶν, ὅπως οὗτος βασιζόμενος ἐπ’ αὐτῶν χωρήσῃ, προϊόντος τοῦ χρόνου, εἰς περαιτέρω ἐρεῦνας καὶ ἀνεύρη κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον θεμελιώδεις δημιουργικὰς ἐννοίας· βεβαίως, ὡς γνωστόν, ὁ θεωρητικὸς νοῦς ἐλλείπει τοῦ «ὀλικοῦ τῶν αἰσθήσεων», ἐν ἄλλοις λόγοις τοῦ κόσμου τῆς ἐμπειρίας, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν γνῶσιν ὑπερεμπειρικῶν ἐννοιῶν, ἀδυνατεῖ νὰ κινηθῇ εἰς τὴν σύλληψιν τούτων καί, ὡς εἰκός, ὁ πρακτικὸς νοῦς ἀναλαμβάνει τὴν κτήσιν τῶν ἀνωτέρω διὰ τῆς πίστεως, δημιουργῶν οὕτω τὰ γνωστὰ εἰς ἡμᾶς Αἰτήματα. Ἀλλὰ θὰ ἡδύνατο νὰ παρατηρήσῃ τις, ὅτι τὰ αἰτήματα ταῦτα δύνανται κάλλιστα νὰ θεωρηθοῦν ὡς τὰ ἀληθῶς κίνητρα τοῦ θεωρητικοῦ Νοῦ δι’ ἄλλας πάλιν «θεωρίας», ἔστω καὶ ἐὰν ταῦτα δὲν προσεπόρισαν εἰς αὐτὸν πραγματικὴν καὶ ἀληθὴ γνῶσιν· προσθετέον ἔτι ὅτι ἡ ἐννοια τοῦ Αἰτήματος θὰ ἔδει νὰ θεωρῆται ὡς βάσις «λογικῆ», ἵνα ὁ νοῦς ἐπ’ αὐτῆς ἰστάμενος θεωρήσῃ ἐν καιρῷ ἐτέρας ἐννοίας· ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἐννοια τοῦ Αἰτήματος «περὶ ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ» θέλει κινήσῃ καὶ μεταβάλλῃ τὸν νῦν πρακτικὸν Νοῦν εἰς θεωρητικόν, ἵνα ἐξ αὐτῆς δυνηθῇ οὗτος νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἀρχικὴν λ.χ. περὶ «κατασκευῆς τοῦ κόσμου» Αἰτίαν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἐν ἀκίνησίᾳ πρακτικὸς Λόγος ἀποβαίνει διὰ τῆς νῦν νοητικῆς αὐτοῦ ἐπεξεργασίας πρὸς εὔρεσιν τῆς ὡς ἄνω, «Λόγος θεωρητικός».

Ἐν κατακλείδι τῶν ὡς ἄνω λεχθέντων ὁ Νοῦς δέον νὰ ἔχῃ πρότασιν τινά, ἀναγκαίως ὑπ’ αὐτοῦ παρεκτέαν, ἣτις θὰ ἀπέβαινεν εἰς αὐτὸν ὁ γνώμων (*Prinzip regulativ*), ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Kant, πρὸς ἐξαγωγήν περαιτέρω συμπερασμάτων ὠφελῶν ἐν προκειμένῳ νῦν οὐχὶ τὴν ἠθικὴν, ἀλλὰ τὸυναντίον αὐτὴν ταύτην τὴν περὶ κόσμου θεωρίαν· ἡ ρήτρα τῶν σχολαστικῶν φιλοσόφων “*credo ut intelligam*” δηλοῖ καὶ τονίζει «πιστεύω, ἵνα ἐννοήσω»· πράγματι ἡ πιστιοκρατία ἀποτελεῖ τὸ εἰσαγωγικὸν κεφάλαιον, ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν ὑπερεμπειρικῶν ἐννοιῶν· ὅ,τι ἐν τῷ Νῷ ὑπάρχει, τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ὑφίσταται. Ἡ θεωρία διὰ τῆς πίστεως γίνεται πρᾶξις, βοηθοῦντος καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τοιοῦτοτρόπως εἰσέρχεται αὕτη εἰς τὸν χώρον τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς γενικώτερον.

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Παραβολή ἀλλὰ καὶ Λόγος περὶ νεοσσού

Ἀποθέσεις καὶ ἀποκρυπταλλώσεις αἰώνων ἐπικάλυσαν ἀεροστεγῶς τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς, τὸ σπέρμα τοῦ Λόγου. Ἡ συσσωρευση τῶν ἀλάτων τῆς Ἱστορίας σχημάτισε τὸν νάρθηκα, ὅπου ἔμεινε ἐν ἀφασίᾳ ὁ,τι ἔσπειρε κι ἐμπιστεύθηκε στὸ χρόνο τὸ χρυσοῦν γένος. Μόνο ἐμβρυώδεις σπασμοὶ διαλειμματικοὶ μετέδιδαν κάποια κίνηση, κάποιο σχεδὸν ἀνεπαίσθητο κραδασμὸ στὴ θανάσιμη ἀκίνησία. Τὸ κέλυφος τῶν ἀλάτων ἐκελαίνωνε τὸ φᾶος.

Μακραίωνα καὶ ἐπώδυνη ἡ ἐπώαση. Ἡ διάρκειά της εἶναι ἀνάλογη πρὸς τὴ ζωτικότητα τοῦ ἐπααζόμενου σπέρματος. Τὰ ἀνώτερα καὶ μακρόβια εἶδη ἔχουν μακροχρόνια κύηση. Ἡ ἐκκόλαψη δὲν προτρέχει ποτέ. Ἡ ὀλοκλήρωση τοῦ ἄτεγκου φυσικοῦ κύκλου εἶναι καὶ ἀδήριτος ἱστορικὸ νόμος. Ἡ ἐμβρυώδης ζωὴ εἶναι ἡ μικρογραφία τῆς ἐγκόσμιας ζωῆς.

Τώρα ἡ περίοδος ἐπώασεως συμπληρώνεται. Τὸ σπέρμα μετασχηματίσθηκε σὲ ὄριμο νεοσσό. Ἡ ἐσωτερικὴ πίεση τοῦ κελύφους εἶναι ἐκρηκτικὴ. Ἡ ἀνθεκτικότητά του ἐξαντλήθηκε. Μεγάλες μὴ συγκολλούμενες πιά ρωγμὲς καλύπτουν τὴν ἐπιφάνειά του. Τὰ ἄλατα τῆς Ἱστορίας συ-

ντρίβονται, θρυμματίζονται, κονιορτοποιοῦνται.

★ ★ ★

Τὰ πρῶτα γλυκά, μελωδικά, παναρμόνια κελαηδήματα φθάνουν στίς εὐαίσθητες καὶ ὀξεῖες ἀκοὲς ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σπασμένου περιβλήματος. Μόνο μῦστες τὰ ἀκροῶνται καὶ τὰ χαίρονται. Οἱ ἀναίσθητοι βέβηλοι δὲν ἀκούνε τίποτε. Ἡ ἐμβέλεια τῆς καινούργιας ἀρμονίας εἶναι ἔξω ἀπὸ τὰ μήκη κύματος ποὺ διαθέτουν. Οἱ ὑπέροχοι ἤχοι της, οἱ ὑπέρηχοι της, τοὺς εἶναι ἀσύλληπτοι. Τὸ Παρὸν δὲν ἔχει φθάσει στὸ στάδιο τῆς μαζικῆς παραγωγῆς καταλλήλων δεκτῶν. Τὸ στάδιο αὐτὸ εἶναι ὑπόθεση τοῦ ἀμέσου Μέλλοντος.

Σὲ δύο μήκη κύματος εἶναι καταδικασμένο νὰ λειτουργήσει τὸ Παρὸν. Καὶ εἶναι ἀναγκασμένο νὰ πορευθῇ μὲ δύο ταχύτητες. Ἡ Πρωτοπορία ὅλο καὶ ἀπομακρύνεται. Οἱ βραδυποροῦντες πέφτουν ἐξουθενωμένοι στίς παρυφῆς τῆς Ὀδοῦ.

Εἶναι ἄξιοι μακαρισμοῦ οἱ ἐνωτιζόμενοι τὸ Μήνυμα. Εἶναι ἄξιοι οἴκτου οἱ ὧτα μὴ ἔχοντες.

★ ★ ★

Προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐπώαση ἦταν τὰ ἄλατα τῆς Ἱστορίας. Δὲν προορίζονται

για «τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον». Δὲν μᾶς ἀπασχολοῦν οὔτε θετικῶς οὔτε ἀρνητικῶς. Δῆτε καὶ ἀκροασθῆτε τὰ μηνύματα τῆς Μητέρας Φύσεως: "Όταν οἱ νεοσσοὶ ἐκκολαφθοῦν, δὲν καταγίνονται μὲ τὰ θραύσματα τῶν παλαιῶν περιβλημάτων τους. Ἀπλῶς κυττάζουν κατὰματα τῇ ζωῇ καὶ περνοῦν τὴν πύλη τῆς. Οὐδὲν ἕτερον.

★ ★ ★

Ὁ Ἱστορικὸς Νεοσσὸς δὲν εἶναι ἴδιος μὲ τὸ σπέρμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο προῆλθε. Δὲν εἶναι κὰν ἀντίγραφο τοῦ τοκέως τοῦ σπέρματος. Εἶναι νέο ἄτομο. Ἄρα εἶναι οὐσία αὐτοδύναμη, αὐτάρκης καὶ αὐτοτελής. Εἶναι καινούργια ζωή. Ἄρα δὲν εἶναι βρυκόλακας πὺν ἀνέζησε ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων. Ὡς ἄτομο εἶναι αὐτὸ πὺν εἶναι κάθε ἄτομο: Μοναδικός. Καμμιά κληρονομικότητα δὲν μπορεῖ νὰ καταργήσῃ τὴν μοναδικότητα. Κανένα ἄτομο πὺν ζῇ ἐδῶ δὲν μοιάζει μὲ οἰοδήποτε ἄλλο ἄτομο πὺν ζῇ ὁπουδήποτε. Καὶ κανένα ἄτομο πὺν ζῇ τώρα δὲν ταυτίζεται μὲ οἰοδήποτε ἄλλο ἄτομο πὺν ἔζησε ὁποτεδήποτε.

Ἡ μοναδικότητα τοῦ Ἱστορικοῦ Νεοσσοῦ εἶναι ἡ ἴδια ἡ κατὰ κόσμον ζωὴ του, ἡ ἴδια ἡ πολιτεία του. Δὲν θὰ εἶναι ἡ ζωὴ του ἀκριβῶς ἡ ζωὴ τῶν προγόνων του. Οὔτε ἡ πολιτεία του ἀπολίθωμα τῆς προγονικῆς. Ὁ «ξυνὸς λόγος», ἀπόλυτα ἐγκόσμιος καὶ διάχυτος —καὶ καθόλου ἐξωκοσμικός—, «ἀποσβέννυται μέτρα». «Πεττεύει αἰεί». Ὅταν παύσῃ νὰ ἀποσβέννυται, ὅταν παύσῃ νὰ πεττεύῃ, δὲν εἶναι πιά λόγος — πεθαίνει.

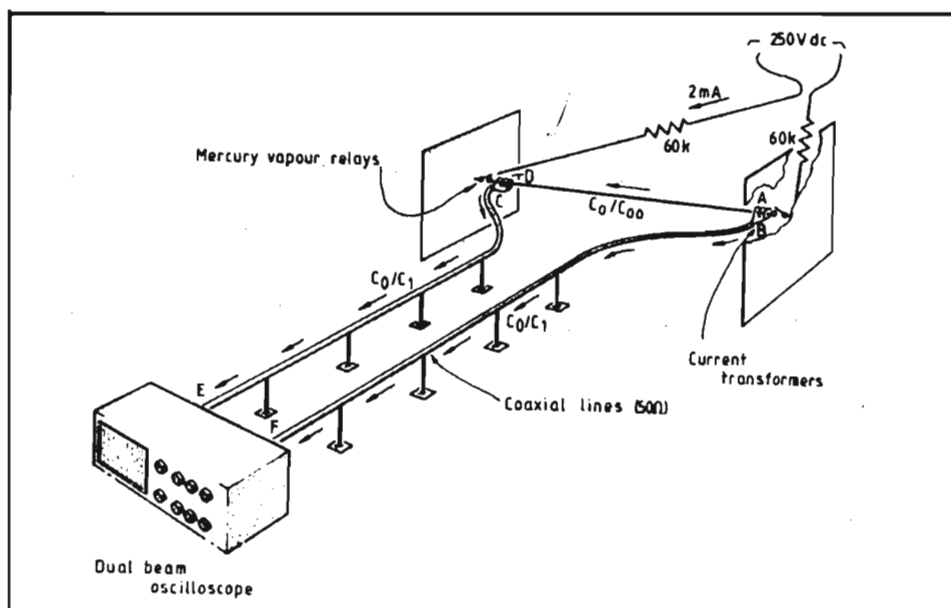
Τὸ ἀποκῆμα τοῦ Λόγου, τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερῶν, εἰσέπραξε καὶ ἐνσωμάτωσε τὴν σοφία τῆς ἀτέλειωτης ἐπώσεως. Τὴν φέρει μαζί του —κι αὐτὸ τὸ διαφοροποιεῖ ἀπὸ τὸν τοκέα του. Καὶ θὰ τὴν ἐμπλουτίξῃ ἀέναα στὴν ἐγκόσμια ζωὴ του. Εἶναι ροϊκό, γιατί εἶναι τέκνο ροϊκοῦ. Ἡ στατικότητα εἶναι ὁ θάνατος.

Ἄς εὐχηθοῦμε στὸν Ἱστορικὸ Νεοσσό, πὺν ἔρχεται στὸν Κόσμο, πλήρη ἐναρμόνιση πρὸς τὴ ροϊκότητα τοῦ λόγου. Ἄς τοῦ εὐχηθοῦμε, μ' ἄλλα λόγια, μακροήμερευση.

Μετεώρος

ΑΝΑΤΡΕΠΕΤΑΙ ΤΟ «ΔΟΓΜΑ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν»

Σχηματική παράσταση του κυκλώματος με το οποίο οι 'Αλ. 'Ομπολένσκυ και Παν. Θ. Παππᾶς ἔκαναν δυνατή τὴν μέτρηση φανταστικῶν ἔως τώρα ταχυτήτων με τὴ βοήθεια ἠλεκτρονικῶν ἑγκεφάλων. (Ἀναδημοσίευση ἀπὸ τὸ περιοδικὸ "Electronics & Wireless World", τ. Δεκεμβρίου 1988, σ. 1163). Φωτογραφία τῆς συσκευῆς ὑπάρχει στὸ ἐξώφυλλο.

Ἐρευνητὲς (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἓνας Ἕλληνας) μέτρησαν ταχύτητες πολλαπλάσιες τοῦ φωτὸς

Τὰ πρόσφατα ἀποτελέσματα μιᾶς σειρᾶς πειραμάτων, στὰ ὁποῖα βασικὸ ρόλο ἔπαιξε καὶ ὁ Ἕλληνας Μαθηματικὸς καὶ Φυσικὸς δρ. Παναγιώτης Θ. Παππᾶς, ἔρχονται νὰ θέσουν ὑπὸ ἀμφισβήτηση τὴν βασικὴ ἀρχὴ τῆς θεωρίας τῆς σχετικότητος, ὅτι οὐδεμία μεταφορὰ ἐνέργειας γίνεται καὶ οὐδὲν σῆμα μεταδίδεται με ταχύτητα μεγαλύτερα τῆς τοῦ φωτός. Λεπτομερὴς περιγραφή τῆς συσκευῆς, τῆς διαδικασίας καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς τῆς πειραματικῆς ἔρευνας δημοσιεύθηκε εἰς τὸ τεχνικὸ περιοδικὸ «Ἡλεκτρονικὴ Τεχνολογία καὶ Ἀσύρματος Κόσμος» ("Electronics & Wireless World", τεύχος Δεκεμβρίου 1988).

Βεβαίως, εἶναι γεγονὸς, ὅτι ἀφ' ὅτου ὁ Ἄϊνσταϊν, κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας, ἔθεσε τὶς βάσεις τῆς θεωρίας τῆς σχετικότητος, ἡ ὁποία ἐπέπρωτο νὰ κυριαρχήσῃ ἔκτοτε εἰς τὶς φυσικὰς ἐπιστῆμες, ἄρχισαν καὶ οἱ προσπάθειες ἀνατροπῆς τῆς, καθὼς καὶ ἡ ἄσκηση κριτικῆς, ἄλλοτε τεκμηριωμένης καὶ ἄλλοτε ὀχι, ἀκόμη δὲ καὶ ἡ ἐπισήμανση ἀντιφάσεων, αὐθαιρεσιῶν καὶ λογικῶν σφαλμάτων εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν τοῦ μέθοδο. Ἀναφέρεται, ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι ὁ Ἄϊνσταϊν, προκειμένου νὰ «ἀποδείξῃ» τὴν ἀρχὴ τῆς ἰσοδυναμίας τῆς μάζας βαρύτητος καὶ τῆς μάζας ἀδρανείας γιὰ τὸ φωτόνιο, χρησιμοποιοῖ ἀρχὲς τῆς κλασ-

σικῆς μηχανικῆς, ἡ ὁποία ἰσχύει γιὰ τὸν αὐστηρῶς καθωρισμένο Νευτώνειο χῶρο καὶ διατυπώνει νόμους τῆς σχετικιστικῆς Μηχανικῆς, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἀναιροῦν τοὺς νόμους τῆς Νευτώνειας Δυναμικῆς, εἰς τοὺς ὁποίους στηρίχθηκε. Σήμερα διατυπώνονται πλέον βάσιμες ἀμφιβολίες περὶ τοῦ κατὰ πόσον τὸ σύμπαν εἶναι ἓνα τετραδιάστατο χωροχρονικὸ συνεχές ἢ ἓνας πολυδιάστατος χῶρος, ὁ ὁποῖος, ἐνδεχομένως, ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητη φυσικὴ ὄντοτητα ἀπὸ τὸν χρόνο.

Εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπόλυτη πρωτοτυπία τῶν θεωριῶν τοῦ Ἀϊνστάιν, θὰ πρέπει νὰ ἐνθυμηθοῦμε, ὅτι ἡ ἀρχὴ περὶ μετατροπῆς τῆς μάζας εἰς ἐνέργειαν καὶ τὰνάπαλιν εὐρίσκεται κατὰ τρόπον γενικὸ εἰς τὶς κοσμολογικὰς δοξασίες τοῦ Ἀναξίμανδρου, καὶ ἔκτοτε διευτώθη καὶ ὑπὸ ἄλλων πρὸ τοῦ Γερμανοῦ Φυσικοῦ. Ἐξ ἄλλου, ὡς γνωστόν, ὁ Ἀϊνστάιν ὅταν διετύπωνε τὴν εἰδικὴν θεωρίαν τῆς σχετικότητος, ἐγνώριζε τὸ πείραμα τῶν Michelson-Morley, διὰ τοῦ ὁποῖου εἶχε ἤδη καταδειχθῇ ἡ σταθερότης τῆς ταχύτητος τοῦ φωτὸς ἐντὸς κινουμένου καὶ στασίσιμου διαφανοῦς σώματος.

Τὰ ἀποτελέσματα, ὅμως, τῆς πειραματικῆς ἔρευνας, ποὺ διεξήχθη ἀπὸ τὸν Ἑλληνα Φυσικομαθηματικὸ Π. Παπᾶ καὶ τὸν Ἀμερικανὸ Ἠλεκτρονικὸ Α. Obolensky κατὰ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1988, ξεπερνοῦν τὶς μέχρι τώρα θεωρητικὰς ἀντιρρήσεις ἐπὶ τῶν ἀρχῶν, τὶς ὁποῖες διετύπωσε ὁ Ἀϊνστάιν, καὶ δίδουν ἀπὸ τὴν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ ὅτι ἡ ταχύτης τοῦ φωτὸς δὲν εἶναι ἓνα ἀξεπέραστο ὄριο: Μὲ τὴν πειραματικὴν συσκευὴ Obolensky ἐπετεύχθη μετάδοσις σήματος μὲ ταχύτητα διπλασία τῆς τοῦ φωτὸς (βλ., “Electronic & Wireless World”, December 1988, p. 1162-5· ἐπίσης ἐφημ. “Times” Λονδίνου, 29 Νοεμβρίου 1988).

Ὅλα ξεκίνησαν, ὅταν μία ομάδα ἀστρονόμων τοῦ Ἰνστιτούτου Max Plank ἀνέφερε ὅτι παρατήρησε κίνηση ὀρισμένων γαλαξιδῶν μὲ ταχύτητα, ἡ ὁποία ξεπερνοῦσε αὐτὴν τοῦ φωτὸς. Ὁ Α. Obolensky, μελετητὴς-κατασκευαστὴς ἡλεκτρονικοῦ ἐξοπλισμοῦ βιομηχανικῆς ἔρευνας, ἀπεφάσισε νὰ ἀναπαραγάγῃ ἐργαστηριακῶς τὸ ἀναφερθὲν φαινόμενο. Οἱ ἀπαραίτητες ὑπερλεπτὲς μετρήσεις χρόνων τῆς τάξεως τοῦ δισεκατομμυριοστοῦ τοῦ δευτερολέπτου κατέστησαν δυνατὰς μόνον μετὰ τὴν πρόσφατη ἐξέλιξιν τῶν εὐαισθητῶν ἡλεκτρονικῶν ἀναλυτῶν.

Ἡ πειραματικὴ συσκευὴ εἶναι ἓνα κύκλωμα, ὅπου μία μπαταρία παράγει τὸ ρεῦμα, τὸ ὁποῖο διερχόμενον διὰ διαφόρων ἐξαρτημάτων τοῦ κυκλώματος (πηνίων, ἀντιστάσεων καὶ πυκνωτῶν) ἀποτελεῖ τὸ σῆμα τὸ παραλαμβανόμενο ἀπὸ ἓνα ταλαντοσκόπιο. Ἐκεῖ γίνεται γραφικὴ παράστασις τῆς ἐξελίξεως τοῦ φαινομένου. Τὰ παραγόμενα σήματα διαβιβάζονται εἰς τὸ ταλαντοσκόπιο διὰ δύο συγχρόνων διαδρομῶν διαφορετικοῦ μήκους. Τὸ πείραμα ἐπανελήφθη σὲ διάφορα μήκη διαδρομῶν καὶ κατὰ ποικίλας διευθύνσεις. Τὰ σημαντικώτερα ἀποτελέσματα τῶν μετρήσεων ὑπῆρξαν τὰ ἑξῆς:

- α) Διεπιστώθη ὅτι τὸ φῶς μεταδίδεται ἀνισοτρόπως, δηλαδὴ μὲ ταχύτητα ὅχι σταθερὴ, ἀλλὰ ἐξαρτώμενη ἀπὸ τὸν προσανατολισμὸ, τὴν ὥρα τῆς ἡμέρας καὶ τὴν πολικότητα τοῦ ρεύματος.
- β) Οἱ μετρήσεις ἔδειξαν ὅτι πρὶν ληφθῇ τὸ κυρίως σῆμα, τὸ ὁποῖο μεταδίδεται μὲ τὴν ἀναμενόμενη ταχύτητα τοῦ φωτὸς, λαμβάνεται καὶ ἀπὸ τὶς δύο διαδρομὰς συγχρόνως ἓνα ἄλλο σῆμα χαμηλῆς ἐνεργείας (τὸ ἑκατοστὸν τῆς ἐνεργείας τοῦ κανονικοῦ σήματος) μὲ ταχύτητα διπλασία τῆς τοῦ φωτὸς. Αὐτὰ

τὰ ἀποτελέσματα ἦταν ἐντελῶς ἀπροσδόκητα, διότι δὲν ἀνεμένοντο βάσει τῆς ἡλεκτρομαγνητικῆς θεωρίας.

Τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως σὲ πολλές χῶρες ἔδωσαν μεγάλη δημοσιότητα εἰς τὰ πειραματικὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, ἀλλὰ σχεδὸν καμμία σχετικὴ ἀναφορὰ δὲν ὑπῆρξε στὸν ἑλληνικὸ τύπο ἢ στὰ ἑλληνικὰ ραδιοτηλεοπτικὰ μέσα. Ἡ ἐφημερίδα "The Times" τῆς 29.11.88 δημοσίευσε σχετικὸ ἄρθρο εἰς τὸ ὁποῖο ἀναφέρει: «Τὰ ἀποτελέσματα ἑνὸς πειράματος, τὰ ὁποῖα ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν μὲ ἕνα ἀπὸ τὰ βασικὰ δόγματα τῆς ἐπιστήμης, προκαλοῦν ἔντονες συζητήσεις εἰς τὸν κόσμον τῆς ἔρευνας». Συνεχίζει δὲ μὲ τὸ σοβαρὸ στοιχεῖο, ὅτι ἡ μέθοδος καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνας ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν τοῦ Βρετανοῦ Dr. Harold Aspden, ἐρευνητικοῦ μέλους τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Southampton, ὁ ὁποῖος ἔκρινε ὅτι «ἡ πειραματικὴ συσκευή ἦταν ἄψογη καὶ τὰ πειράματα διεξήχθησαν καλῶς, τὰ ἀποτελέσματα δὲ φαίνονται ὀρθά».

Ὁ ἐκ τῶν δύο ἐρευνητῶν Π. Παππᾶς χαρακτηρίζει τὴν ἔως τώρα καθολικῶς ἀποδεκτὴ ἀρχή, ὅτι τίποτα δὲν κινεῖται ταχύτερα ἀπὸ τὸ φῶς, ὡς «θρησκευτικὸ δόγμα», τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἀποδεδειγμένο, ὥστε νὰ τυγχάνη τόσο γενικῆς ἐφαρμογῆς. Αὐτός εἶναι καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο τὰ ἐπὶ ἑνδεκα ἔτη πειράματα τῶν Α. Obolensky καὶ Η. Milne ἔχουν μείνει στὴν ἀφάνεια. Καὶ ὅμως κατὰ τὰ πειράματα τῶν Παππᾶ καὶ Obolensky παρήχθησαν ταχύτητες σημάτων ἀπὸ διπλάσιες ἕως ἑκατονταπλάσιες (ὑπὸ ὀρισμένες προϋποθέσεις) τῆς ταχύτητος τοῦ φωτός!

Ἄν, πάντα κατὰ τὸν Π. Παππᾶ, ἀναπτυχθῇ μέθοδος ἀπομόνωσης τῶν κυμάτων αὐτῶν ἀπὸ τὰ συνήθη ἡλεκτρομαγνητικὰ κύματα, τότε οἱ ἐφαρμογές των ξεπερνοῦν κάθε φαντασία. Τὰ κύματα αὐτὰ διαπερνοῦν σώματα ἀδιαφανῇ γιὰ τὰ συνήθη ἡλεκτρομαγνητικὰ κύματα, διανύουν δὲ πολὺ μεγάλες ἀποστάσεις μὲ κατανάλωση ἐλαχίστης ἐνέργειας καὶ μὲ ἀπίστευτα μεγάλες ταχύτητες, πού ξεπερνοῦν ἑκατομμύρια φορές τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός. Ἐτσι θὰ μπορῇ νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ τηλεχειρισμὸς ἀπὸ τεράστιες ἀποστάσεις, ἀπαγορευτικὲς γιὰ τὰ σημερινὰ δεδομένα, καθὼς καὶ ἡ διαπλανητικὴ τηλεπικοινωνία. Ἄν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ ἐλάχιστος χρόνος, ὁ ἀπαιτούμενος γιὰ νὰ διανύσῃ ἕνα ἡλεκτρομαγνητικὸ σῆμα τὴν ἀπόσταση ἀπὸ τὴν γῆ μέχρι τοὺς πλησιέστερους πλανῆτες, εἶναι 200 ἔτη, ἀντιλαμβάνεται κανένας, ὅτι μόνον τὰ σήματα μὲ ταχύτητα πολλαπλασία τῆς τοῦ φωτός ἀποτελοῦν τὴν ἐλπίδα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ ἐπικοινωνία μὲ ἄλλους πλανῆτες. Τότε θὰ δοθῇ ἀπάντηση καὶ στὸ ἐναγώνιο καὶ ἀναπάντητο μέχρι σήμερα ἀνθρώπινο ἐρώτημα περὶ ὑπάρξεως ἢ μὴ ζωῆς εἰς ἄλλους πλανῆτες. Εἶναι προφανές, ὅτι, ἂν ὑπάρχουν ἐκεῖ νοήμονες πληθυσμοί, αὐτοὶ θὰ χρησιμοποιοῦν ἤδη κύματα ταχύτερα τοῦ φωτός γιὰ τὴν μεταξὺ των ἐπικοινωνία, διότι θὰ θεωροῦν τὰ ἡλεκτρομαγνητικὰ κύματα ὡς ἀνεπαρκῆ καὶ πρωτόγονα. Φαίνεται, λοιπόν, ὅτι τὰ σήματα αὐτὰ θὰ ἐπιτρέψουν νὰ γίνῃ πραγματικότης αὐτὸ πού μέχρι τώρα μᾶς φαινόταν ἐπιστημονικὴ φαντασία.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω καθίσταται σαφὴς ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς περαιτέρω ἔρευνας ἐπὶ τῶν σημάτων αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ των. Ἦδη τὸ Ἰνστιτοῦτο Ἑνεργειακῶν Ἑρευνῶν τῆς Ἀγγλίας ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασή του νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴν ἔρευνα τῶν σημάτων μὲ τὴν συνεργασία τῶν L. Obolensky καὶ Π. Παππᾶ.

[Σύνθεση στοιχείων-μετάφραση: ΝΙΤΣΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ]

Ο Ζ΄ ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

‘Ο Ζ΄ τόμος του «Δαυλού» (‘Ιανουάριος - Δεκέμβριος 1988, τεύχη 73-84) περιέχει:

- Τὴν πρωτοποριακὴν σὲ παγκόσμιον ἐπίπεδο ἔρευνα γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴ γένεση τοῦ Πολιτισμοῦ.
- Τὴν καταλυτικὴν (καὶ σχεδὸν ἀναπάντητη!...) κριτικὴ τῶν γνωστῶν ἀκαδημαϊκῶν δογμάτων γιὰ τὴ γραφὴ καὶ τὴ θεωρίαν τῆς γλώσσας, ποὺ διδάσκουν ὠρισμένοι πανεπιστημιακοὶ μας διδάσκαλοι.
- Τὴν καταλυτικὴν (καὶ πλήρως ἀναπάντητη!...) κριτικὴ τοῦ ἔργου διαφόρων «ταγῶν» τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Λογοτεχνίας, ποὺ συνθέτουν τὸ θλιβερὸ πλαίσιο τῆς πνευματικῆς παρακμῆς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας.
- Τὶς πρωτότυπες ἱστορικὲς-ἐπιστημονικὲς ἔρευνες γιὰ τὸ θαυμαστὸ ἀπώτερο παρελθὸν τῆς ἐλληνικῆς Πρωτοϊστορίας.
- Πληθώρα ὑπερχρονικῆς ἀξίας μελετῶν, δοκιμίων, ἀναλύσεων, ἐρευνῶν καὶ σχολίων, ποὺ προσφέρουν μιὰ σὲ μεγάλο βάθος προσέγγιση τῆς κοσμοϊστορικῆς καμπῆς τοῦ καιροῦ μας.

‘Ο Ζ΄ τόμος τοῦ «Δαυλού» δεμένος πολυτελῶς διατίθεται μόνο στὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ. Ἀποστέλλεται καὶ ταχυδρομικὰ κατόπιν τηλεφωνήματος τῶν ἐνδιαφερομένων (τηλ. 3223957 ἢ 9841655).

• ΕΠΙΣΗΣ ΔΙΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΔΕΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΕΞΗ ΤΟΜΟΙ (1982—1987).

Σελίδες 4.818 — Δρχ. 35.000.

Μαζὶ δωρεάν:

α) Ἕνα ἀντίτυπο τοῦ βιβλίου τοῦ Δ.Ϊ. Λάμπρου «Ἀναζήτηση — Δοκίμιο Ἑλληνικῆς Ἰδεολογίας» (σελ. 250).

β) Ἕνα ἀντίτυπο τῆς «Ἑτήσιας Ἀνθολογίας τῶν Ἑκατὸ» τοῦ «Δαυλοῦ».

• Μὴ γεμίζετε τὶς βιβλιοθηκὲς σας με ἄχρηστο τυπωμένο χαρτί. Βάλτε στὰ ράφια τους ὅ,τι μπορεῖ νὰ κάνῃ πιὸ διεισδυτικὴ τὴ ματιὰ στὰ πράγματα καὶ τὰ συμβαίνοντα, τὴ δική σας ματιὰ καὶ τὴ ματιὰ τῶν ἀπογόνων σας ἔσαεῖ: Τοὺς 7 τόμους τοῦ «Δαυλοῦ», ὅπου ἔχει κατατεθῇ ἡ πιὸ ριζοσπαστικὴ σκέψη στὴν Ἐπιστὴμὴ καὶ τὸ Στοχασμὸ τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος.

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

« Ἐθνικὴ ταυτότης »

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας στὸ διάγγελμά του γιὰ τὸ Νέο Ἔτος ἐκάλεσε τὸν Ἑλληνικὸ λαό, νὰ ἀγωνισθῇ, γιὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν « Ἐθνικὴ μας ταυτότητα ». Πολὺ σωστὴ ἡ ἐκκλησί του. Ἀλλὰ γιατί τὴν ἀπευθύνει στὸν Ἑλληνικὸ λαό; Τὸ « Ἑλληνικόν » κράτος, τοῦ ὁποίου ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶναι ἡ κεφαλὴ, ἀπειλεῖ τὴν Ἐθνικὴ ταυτότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Διότι τὸ κράτος προβαίνει σὲ ἐνέργειες ποὺ ἄμεσα προσβάλλουν τὴν ἔθνικὴ μας ταυτότητα.

Νὰ φέρομε μερικὰ παραδείγματα:

1) Στὶς πινακίδες τῶν αὐτοκινήτων ἀπαγορεύονται τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, ποὺ δὲν ὑπάρχουν στὸ λατινικὸ ἀλφάβητο. Γιατί; Δῆθεν γιὰ νὰ τὰ καταλαβαίνουν οἱ ξένοι. Ψεύτικη δικαιολογία. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων στὶς πινακίδες τῶν αὐτοκινήτων ἀποτελεῖ βῆμα πρὸς τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο καὶ συνεπῶς καίριο πλῆγμα στὴν Ἐθνικὴ μας ταυτότητα. Μολαταῦτα οἱ ξένοι χρησιμοποιοῦν τὸ ἀλφάβητό μας, π.χ. ἡ Ἰταλικὴ βιομηχανία κυκλοφορεῖ τὴν *Lancia Βῆτα*, *Γάμμα*, *Δέλτα*, ἢ τὰ ὥρολόγια « Ὠμέγα » κ.τ.λ.

2) Ὁ περιορισμὸς τῶν ὥρων διδασκαλίας τῆς ἱστορίας στὰ σχολεῖα ἀποβλέπει στὸ ἀποδυνάμωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ φρονήματος τῶν μαθητῶν καὶ κατὰ συνέπεια συμβάλλει στὴν σταδιακὴ ἀπώλεια τῆς Ἐθνικῆς ταυτότητος. Ἐγινε μάλιστα καὶ τὸ ἀπίστευτο: Νὰ καταργηθῇ στὶς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας! Οἱ Ἀξιωματικοὶ ποὺ προορίζονται νὰ συνεχίσουν τὴν ἔθνικὴ ἱστορία, δὲν χρειάζεται νὰ τὴν μαθαίνουν. Καὶ δὲν εἶναι μόνο ἡ Ἱστορία. Καταργήσανε στὶς Θεολογικὰς Σχολὰς τὸ μάθημα τοῦ « Προχριστιανικοῦ Πνευματικοῦ Βίου », ὅπως λένε τὴν ἀρχαιοελληνικὴ φιλοσοφία, καὶ στὴ θέσι της ἰδρύσανε ἔδρα τῆς ἐβραϊκῆς... φιλολογίας! Καὶ μετὰ μιᾶς γιὰ διατήρησι τῆς Ἐθνικῆς μας ταυτότητος... Πολλὰ ἄλλα θὰ μπορούσαμε νὰ ἀπαριθμήσουμε, ποὺ ὑπονομεύουν τὴν Ἐθνικὴ μας ταυτότητα καὶ τὰ ὁποῖα διαπράττει στὴν παιδεία τὸ κράτος. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Ἀλφαβήτου, ὅπου τὸ κράτος ἐμμένει πεισματικὰ στὸν ἀντεπιστημονικὸ φοινικισμό, εἶναι χαρακτηριστικὴ περίπτωση.

3) Ἄλλο σημεῖο ποὺ ἐκφράζει τὴν Ἐθνικὴ μας ταυτότητα καὶ τὸ ὁποῖο καταπολεμεῖται ἀγρίως ἀπὸ τὸ κράτος εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχιτεκτονικὴ. Οἰκοδομοῦνται δημόσια κτήρια παντὸς ρυθμοῦ πλὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ. Στὴν ὁδὸ Βασ. Σοφίας μπορεῖτε νὰ δῆτε τὸ νέο κτήριο τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν. Εἰδικὰ σ' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ ἐπικρατοῦσε ὁ Ἑλληνικὸς ρυθμός. Προτιμήσανε ὅμως ἕνα ἀποτρόπαιο γυάλινο κατασκευάσμα, ποὺ τερατωδῶς ὑψώσανε δίπλα στὸ γλυκύτατο Ἑλληνικὸ παλαιὸ κτήριο. Χάθηκε ὁ Ἐθνικὸς μας ἀρχιτεκτονικὸς ρυθμός. Γιατί;

4) Ἄν γιὰ κάτι ἀξίζῃ νὰ υπερηφανευόμαστε κι' ἂν ὑπάρχῃ κάτι ποὺ νὰ τονίξῃ τὴν Ἐθνικὴ μας ταυτότητα, αὐτὸ εἶναι ἡ ἀρχαιοελληνικὴ γραμματεία, ποὺ μό-

νη της ἀρκεῖ καὶ περισσεύει νὰ μᾶς δώσῃ τὸ πολιτιστικὸ προβάδισμα ἐναντι ὁλῶν ἀνεξαιρέτως τῶν λαῶν. Μολοντοῦτο τὸ κράτος δὲν ἐκυκλοφόρησε τὰ ἔργα τῶν Ἀρχαιοελλήνων συγγραφέων, πρᾶγμα ποὺ ὤφειλε νὰ εἶχε κάνει ὄχι σὲ μιὰ ἐκδοσί ἀλλὰ σὲ πλῆθος. Ἀπὸ στερεότυπα μέχρι ἐκλαϊκευμένες μεταφράσεις. Ἀπὸ πολυτελεῖς ἐκδόσεις μέχρι βιβλία τσέπης. Γιατί; Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοί, Ἀμερικανοί, Ρῶσοι ἕως καὶ Κινέζοι διαθέτουν ποικιλία ἐκδόσεων τῶν Ἀρχαιοελλήνων συγγραφέων. Ὅλοι πλὴν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ ἐκδόσεις Λειψίας, Καϊμπριτζ, Ὁξφορντ, Χάρβαρντ κ.τ.λ. εἶναι πασίγνωστες. Τὸ νεοελληνικὸ κράτιδι, ποὺ μὲ δισεκατομμύρια ἔχει χρηματοδοτήσει τὴν κάθε λογῆς «θολοκουλτούρα», σκόπιμα ἀδιαφόρησε γιὰ τὸ Ἀρχαιοελληνικὸ Πνεῦμα, διότι ἀντιτίθεται στὶς ὑψηλές ἀξίες ποὺ αὐτὸ ἐκπροσωπεῖ καὶ μὲ τίς ὁποῖες δὲν θέλει νὰ ἀφήσῃ τὸν Ἑλληνικὸ λαὸ νὰ ἔλθῃ σ' ἐπαφή. Ἀπεναντίας οἱ ξένοι ὠφελοῦνται ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ χαρακτηριστικὰ ἀναφέρω τοὺς Κινέζους, ὅπου ἔγινε ὁλόκληρος ἐκστρατεία διαδόσεως τῆς ἀρχαιοελληνικῆς γραμματείας, μὲ ἀποτέλεσμα οἱ μορφωμένοι Κινέζοι «νὰ ἐνδιαφέρονται μόνο γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ὄχι γιὰ τὴν Κίνα», ὅπως ἀκριβῶς ὡμολόγησε ὁ ἴδιος ὁ Μάο («Ἄπαντα», Ἀθ. 1960, τόμ. 4ος σελ. 21).

5) Ἡ Ἑθνικὴ μας ταυτότητα ἔχει ρίζες βυθισμένες στὸ παρελθὸν ἀμετρήτων αἰώνων. Οἱ ἐθνικὲς παραδόσεις ἀποτελοῦν παράγοντα ποὺ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ διασωθῇ, ἐὰν θέλουμε νὰ ἐπιβιῶνῃ ὁ Ἑλληνισμός. Ἐπειδὴ δὲν μποροῦν ἀκόμη νὰ ἀποκόψουν τελείως τίς ρίζες, τί κάνουν; Τίς περιορίζουν στὰ «τσουμπλέκια» τῆς Γιαννιώτικης χειροτεχνίας, στὰ ὑφαντὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ στὰ Κορινθιακὰ κανάτια. Ἐβαλαν μάλιστα ἕναν Ἑβραῖο στὴν Τηλεόρασι νὰ παρουσιάζῃ τὸ παραδοσιακὸ παρελθόν μας μέσα ἀπὸ τὰ «μπιχλιμπίδια» ποὺ προβάλλει, σὰν νὰ εἶμαστε ἰθαγενεῖς τῆς Πολυνησίας.

6) Ἡ μεγάλη Ἑλληνικὴ πολιτιστικὴ παράδοσι ἀποσιωπᾶται ἐξ ὁλοκλήρου. Ὅσα πιστοποιοῦν τὴν Ἑθνικὴ μας ταυτότητα ἐπιμελῶς ἐξουδετερώνονται, γιὰ νὰ ἐξαφανισθοῦν. Γιατί; Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν οὐσία τῆς παραδόσεως ὑπάρχουν καὶ τὰ ἐξωτερικὰ δηλωτικὰ στοιχεῖα, ὅπως π.χ. τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα γιὰ ἀνθρώπους, προϊόντα, πόλεις, τοπωνύμια, ἐμπορικὰ σήματα κ.τ.λ. Δίνει ἔμφασι στὴν Ἑθνικὴ μας ταυτότητα νὰ ὑπάρχουν περισσότερες ἥρες ἀπὸ Μαρίες, περισσότεροι Ὀμηροὶ ἀπὸ Γιάννηδες κ.τ.λ., καθὼς καὶ ἡ ἐπαναφορὰ τῶν ἀρχαιοελληνικῶν τοπωνυμῶν, ποὺ βρίσκονται στὸν Πausanias καὶ ἄλλοι, ὥστε ἐξωτερικὰ νὰ φαίνεται ἡ συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ ἐπιβεβαιοῦται ἡ ἐθνικὴ του ταυτότης. Οἱ ξένοι χρησιμοποιοῦν Ἑλληνικὰ ὀνόματα σὲ διάφορα προϊόντα καὶ μερικοὶ μάλιστα συναγωνίζονται μὲ Ἑλληνικὰ ὀνόματα, π.χ. ὁ Ὑβ Saiv Λωρὰν ἐκυκλοφόρησε τὸ ἄρωμα «Κοῦρος», ἡ Σανέλ ἔβγαλε τὸ ἄρωμα «Ἀνταῖος» κ.τ.λ., ἐνῶ οἱ Ἑλληνικὲς ἐταιρεῖες καλλυντικῶν διαλέγουν ξενικὰ ὀνόματα, ὅπως «Σεβεντὴν» «Ρέντ σπὸτ» κ.τ.λ. Τὸ κακὸ παράδειγμα ξενομανίας δίνει τὸ ἴδιο τὸ κράτος, ἀφοῦ χρησιμοποιεῖ ξενικὲς ὀνομασίες, π.χ. τὸ ὑπουργεῖο Παιδείας ἔχει τὸ «Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο» γιατί τὸ λέει «Ἰνστιτοῦτο»; τοὺς πείραξε ἡ ὀνομασία ὑπηρεσία, κέντρο, ἴδρυμα, ὀργανισμός κ.τ.λ.;

7) Δίχως Ἑθνικὴ μνήμη δὲν διατηρεῖται ἡ Ἑθνικὴ μας ταυτότητα. Τὸ κράτος ὤφειλε νὰ εἶχε ἕνα ἡμερολόγιο ἐθνικῆς μνήμης, ὥστε νὰ ἐορτάζῃ καὶ νὰ τιμᾷ

φιλοσόφους, ήρωες καὶ γενικῶς τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρες ποὺ δόξασαν τὴν Ἑλλάδα. Δυστυχῶς κάτι τέτοιο δὲν γίνεται. Ἀπεναντίας τὸ κράτος εὐθύνεται γιὰ τὴν «συνωμοσία λήθης» τῶν ἐπιφανῶν Ἑλλήνων. Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι δὲν ἀνήγειραν τοὺς ἀνδριάντες ἀρχαιοελληνικῶν προσωπικοτήτων ὅπως οἱ Πτολεμαῖος, Σέλευκος, Ἀντίοχος, Κάσσανδρος, Εὐμένης κ.τ.λ. καὶ περνοῦν σὲ μερικές σελίδες στὰ σχολικὰ βιβλία τοὺς Ἑλληνιστικούς χρόνους, τότε ποὺ ὁ Ἑλληνισμὸς πνευματικὰ καὶ δυναμικὰ κυριαρχοῦσε στὴν ἀνθρωπότητα, μὴ καὶ τυχὸν ἐπανεέλθουν ἐθνικὲς μνήμες. Σκεφθῆτε ὅτι στίς Θερμοπύλες τὸν ἀνδριάντα τοῦ Λεωνίδα δὲν τὸν ἔστησε τὸ κράτος, ἀλλὰ ἰδιῶτες. Καὶ γιὰ νὰ μὴ πολυλογούμε, νὰ μᾶς ποῦν κατὰ ποῖαν ἔννοιαν λογικῆς, ἠθικῆς ἀλλὰ καὶ ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας δὲν ὑπάρχει ἀνδριάς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου στὴν Ἀθήνα. Φυσικὰ ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ μνήμη ξεθωριάσανε τοὺς Ἀρχαιοέλληνες ἐπιστήμονες σὰν τοὺς Ἀρίσταρχο, Ἀρχιμήδη, Εὐδοξο, Εὐκλείδη κ.τ.λ. Κἀν διαβάσαμε γι' αὐτοὺς στὸ σχολεῖο, καὶ μετὰ σιωπῇ, λήθη. Ἐνῶ, ἂν στίς πλατεῖες τῶν πόλεων ἔστηνοντο οἱ προτομές τους, θὰ εἴχαμε συνεχῇ ὑπόμνησι τῆς πολιτιστικῆς προσφορᾶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἄν κάπου στήσανε τὸν ἀνδριάντα τοῦ Δημοκρίτου, αὐτὸ δὲν ἀλλάζει τὰ πράγματα. Ἐμεῖς καταγγέλλουμε τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ὑπάρχει κρατικὴ πολιτικὴ ἐθνικῆς μνήμης. Ἐπίσης δὲν ἐορτάζονται καὶ δὲν τιμῶνται τὰ ἐνδοξα ἱστορικὰ γεγονότα. Κάθε χρόνο χιλιάδες κόσμος συγκεντρώνεται νὰ τιμῇ τὸ... Κιλελέρ, ἀλλὰ τίς ἐπετεῖους τῶν Θερμοπυλῶν, τῆς Σαλαμῖνος, τοῦ Μαραθῶνος κ.τ.λ. οὐδεὶς τίς τιμᾷ.

8) Ξεχάσθηκε ἀκόμη καὶ ἡ "Ἀλωσι τῆς Πόλεως. Γιατί; Ἀκόμη νὰ σημειώσουμε τὴν σκόπιμη ἐγκατάλειψι τῶν ἱερῶν χώρων (Δελφοί, Ὀρχομενός, κ.τ.λ.), τὴν ἀσέβεια ἔναντι τῶν δοξασμένων περιοχῶν ὅπως τοῦ Τύμβου τοῦ Μαραθῶνος, τοῦ ὁποῖου τὸν χώρο τὸ κράτος (ἡ πολεοδομία) περιορίζει ἀπὸ τὰ 500 μέτρα στὰ 200 παρὰ τίς διαμαρτυρίες τῶν κατοίκων, τὸ θάψιμο κάτω ἀπὸ «μπετόν» τοῦ τεράστιου θεάτρου τῆς Λαρίσης, τὸ «μπαζωμα» τῶν προϊστορικῶν οἰκισμῶν τοῦ Ἀστακοῦ κ.τ.λ.

Ἀμέτρητα παραδείγματα μποροῦμε νὰ προσκομίσουμε, ποὺ δείχνουν ὅτι συντελεῖται προδοσία τῆς Ἑθνικῆς μας ταυτότητος ἐκ μέρους τοῦ κράτους. Ἐπομένως, ἐὰν ὁ Κύριος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐνδιαφέρεται πραγματικὰ γιὰ τὴν Ἑθνικὴ μας ταυτότητα, νὰ ἀπευθύνεται στὸ κράτος, τοῦ ὁποῖου προῖσταται.

Αἴσα

Μιλῆστε στοὺς σκεπτόμενους ἀνθρώπους τοῦ περιβάλλοντός σας γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ «Δαυλοῦ». "Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ «καταλαβαίνουν», ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀντιλήψεων, θὰ ἤθελαν νὰ διαβάζουν ἓνα Περιοδικὸ σὰν τὸν «Δαυλό».

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ἡ ἔρευνα γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ οἱ εἰδικοί

Ἀξιότιμε Κε Διευθυντά,

Ἀναγνώσας τὸ περὶ τῆς γλώσσας μελέτημα τοῦ κ. Τσατσομοίρου δημοσιευόμενον διαδοχικῶς ἐν τῷ περιοδικῷ «Δαυλός» ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ ἀκόλουθα:

Τὸ θέμα τῆς ἑλληνικῆς ἀλλὰ καὶ γενικώτερον τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσας μὲ ἔχει ἀπασχολήσει καὶ μὲ ἀπασχολεῖ ἀκόμη ἐντόνως. Εἰς τὸ βιβλίον μου «Γλῶσσα-Παιδεία-Ἑλληνισμός» διετύπωνα τὴν ἀποψιν ὅτι: «ὁ ἄνθρωπος εἶναι προωρισμένος καὶ προγραμματισμένος ἐκ καταβολῆς νὰ ἀναπτύξῃ ὁμιλίαν καὶ γλῶσσαν· καὶ πρὸς τοῦτο εἶναι ἐφωδιασμένος διὰ τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ κέντρων τοῦ λόγου. Τὰ ἐν λόγῳ νευρολογικὰ κέντρα (κινητικὸν καὶ αἰσθητήριον) ὀρμιάζουν σὺν τῇ ἡλικίᾳ, συνεργούσης καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀκουστικῶν ἐρεθισμάτων. Ἐπειδὴ ὁ ἐξωτερικὸς παράγων ἔχει διαμορφωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ ὁμιλίας καὶ γλώσσας, ἐπακόλουθον εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκμανθάνει τὸ εἶδος τῆς γλώσσας τοῦ περιβάλλοντος τὸ ὁποῖον ἀκούει». Ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἀρχεται, ὅπως διεπίστωσα, καὶ ἡ ἔρευνα τοῦ κ. Ἡ. Τσατσομοίρου.

Πράγματι ἔθεσε πρὸς ἐξέτασιν τὸ περιβάλλον τοῦ πρώτου ἔμφρονος ἀνθρώπου (homo sapiens) εἰς τὸν ἑλληνικὸν χώρον. Καὶ ἦτο ἐπόμενο νὰ συναντηθῇ ἡ ἀναλυτικὴ σκέψις τοῦ ἐρευνητοῦ μὲ τὴν ἑλληνικὴν φύσιν. Ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ ὁ κ. Ἡ. Τσατσόμοιρος ἐκ τῆς ἱκανότητός του νὰ συλλαμβάνῃ τὰς λεπτοτέρας πτυχὰς τῶν ἡχητικῶν ἐρεθισμάτων, τὰς ὁποίας ὁ πομπὸς «φύσις» ἀποστέλλει εἰς τὸν «ἔλλοπα ἄνθρωπον» (ὅπως πολὺ προσφυῶς ἀποκαλεῖ, ἐξ ἱστορικῶν λόγων, τὸν πανάρχαιον κάτοικον τῆς ἑλληνικῆς γῆς), δηλαδὴ τὴν «φωνήν» τῶν πραγμάτων τοῦ περιβάλλοντος, ἀντελήφθη ὅτι ὁ ἔλλοπος διὰ τῆς μιμήσεως αὐτῶν τῶν ἤχων ἐδημιούργησε τὴν πρώτην μορφήν ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἄλλων. Πράγματι ἡ μιμικὴ καὶ αἱ χειρονομίαι (αἵτινες ἀποτελοῦν πλειστάκις περιγραφὰς διὰ κινήσεων τῶν χειρῶν ἢ καὶ διὰ σχεδίων) εἶναι αὐθόρμητον καὶ ἀσυνείδητον παράλληλον φαινόμενον τῶν ψυχικῶν ἐξεργασιῶν καὶ καταστάσεων. Ὡς δὲ ἐκ τῶν εἰκόνων (τῆς γραφῆς) ἐξειλίχθησαν τὰ στοιχεῖα τῆς ἀλφαβήτου, οὕτω ἐκ τῶν ἀνθρώπων φθόγγων διὰ μακρὰς ἐξελιξέως παρήχθη ἡ ὁμιλία διὰ τῶν λέξεων.

Αὐτὰ ἀποτελοῦν ἓνα ἐλάχιστον πρόλογον εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Τσατσομοίρου, τὴν ἀξίαν τοῦ οὐοῦ θεωρῶ μεγίστην, διότι ὄχι μόνον μᾶς ἀπεκάλυψε τὰς διαδικασίας τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ἀλλὰ ἀνέτρεψε ταυτοχρόνως τὰς θέσεις πολλῶν συναφῶν πρὸς τὸ ἔργον του ἐπιστημῶν, ὅπως τῆς γλωσσολογίας, ἡ ὁποία θέλει τὴν συμβατικὴν σχέσιν ὡς συντελεστὴν τῆς δημιουργίας τῶν λέξεων καὶ τῶν γραμμάτων, τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ὀρθῶς διατυπώνει ὁ κ. Τσατσόμοιρος ὅτι, διὰ νὰ δημιουργηθῇ, εἶχεν ἀνάγκην τελείας γλώσσας ὅπως τῆς Ὀμηρικῆς καὶ αὐτῆς τοῦ Ἡσιόδου, διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ὁποίων ἀσφαλῶς προηγήθησαν χιλιεταί. Καὶ ἀκόμη διὰ τῆς ἀποκωδικοποιήσεως τοῦ περιεχομένου τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας ἡμῶν γλώσσας ἀποδεικνύει ἐπικουρούμενος ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας (Ἡμήρου-Θεογονίας-Ἡσιόδου) ὅτι ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἀριθμεῖ ζῶντων πολλῶν χιλιετιῶν καὶ μάλιστα ἔξικνοιμένων πρὸ καὶ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐπὶ Λευκαλίωνος κατακλισημοῦ.

Παραδόξως δὲν ἔχει σημειωθῇ, ὡς ὤφειλεν, ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν τοῦ κ. Τσατσομοίρου οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐνδιαφέρον, καθόσον ἡ ἐν λόγῳ ἐργασία ἀπὸ ἀπόψεως ἐρεῦνης τῆς γλώσσας εἶναι λίαν σημαντικὴ, διότι δι' αὐτῆς καθορίζονται καὶ διατυποῦνται νέαι ἀπόψεις καινοφανεῖς καὶ λίαν ποιοτικαί. Ὡς ἐκ τούτου δεόν νὰ τύχουν ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος ὑπὸ τῶν ex officio ἀσχολουμένων περὶ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα καὶ ἐχόντων ὡς μέ-

λημα την διδασκαλίαν τῆς γλώσσης. Πρόκειται περί βαθυστόχαστου ἐρεύνης τοῦ ἐν λόγῳ θέματος.

Μετὰ τιμῆς

Κ.Δ. Κωνσταντινίδης

Καθηγητῆς Ψυχιατρικῆς καὶ Νευρολογίας
Ἐπίτιμος Διευθυντῆς τοῦ Κρατικοῦ
Θεραπευτηρίου Ψυχικῶν Παθήσεων Ἀθηνῶν
Πατησίων 67, Ἀθῆναι

Μιά ἐρώτηση καὶ μιὰ ἀπάντηση γιὰ τὴ γλῶσσα

Ἀξιότιμε κ. διευθυντά,

Μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον παρακολουθῶ στὸν «Δαυλό» τὴν δημοσίευση τῶν ἄρθρων τοῦ ἐπιφανοῦς ἀρχαιολόγου κ. Colin Renfrew γιὰ τὴν ἀρχικὴ κοιτίδα τῶν «ἰνδοευρωπαϊκῶν» γλωσσῶν, καθὼς καὶ τὶς μελέτες τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου σας κ. Ἡ. Α. Τσατσόμοιρου γιὰ τὴν «ἀπροκρυπτογράφηση» τῆς ἐλληνικῆς λέξεως μὲ βάση τὶς κωδικές σημασίες τῶν γραμμάτων τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσω καὶ ἐγὼ μερικὰ σχόλιά μου σχετικὰ μὲ τὰ ἀνωτέρω.

Ἡ ἐπαναστατικὴ θέση τοῦ καθηγητῆ κ. C. Renfrew εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες (γιὰ τὴν ὥρα) συστηματικὲς ἐπιστημονικὲς προσπάθειες γιὰ τὸν ἐντοπισμὸ τῆς κοιτίδος τῆς *Ursprache* τῶν «ἰνδοευρωπαϊκῶν» λαῶν. Ἡ ἐξάπλωση τῶν «ἰνδοευρωπαϊκῶν» γλωσσῶν, μᾶς λέει ὁ κ. C. Renfrew, ἄρχισε γύρω στὸ 7000 π.Χ. καὶ πραγματοποιήθηκε, μὲ σταδιακὲς κινήσεις τῶν 20-30 χιλιομέτρων ἀνὰ γενιά, τῶν πρώτων γεωργῶν. Ἡ θεωρία του βασίζεται κατὰ κύριο λόγο σ' ἓνα μοντέλο μετακινήσεως πληθυσμῶν ποὺ ἀνεπτύχθη ἀπὸ τὸν γενετιστὴ Luigi Cavalli-Sforza καὶ τὸν ἀρχαιολόγο Albert Ammerman¹. Τὸ συμπέρασμά του γιὰ μιὰ ἀρχικὴ κοιτίδα τῶν «ἰνδοευρωπαϊκῶν» γλωσσῶν στὴν Μ. Ἀσία καὶ γιὰ μιὰ πρωτο-ἐλληνικὴ γλῶσσα-μητέρα ὅλων τῶν λοιπῶν «ἰνδοευρωπαϊκῶν» γλωσσῶν ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς τέσσαρες παραδεγμένους παραδοσιακὲς ἀπόψεις τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κόσμου². Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ κ. C. Renfrew δὲν εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἀρχικὴ κοιτίς τῶν «ἰνδο-

ευρωπαϊκῶν» γλωσσῶν εἶναι ἡ Μ. Ἀσία. Ὅπως σημειώνει καὶ ὁ ἴδιος στὴν σελίδα 35 τοῦ βιβλίου του³, ὁ Archibald Henry Sayce διετύπωσε παρόμοια ἄποψη τὸ 1927, μὲ ἐλλειπεῖς βεβαίως ἀρχαιολογικὲς μαρτυρίες⁴.

Οἱ μελέτες τοῦ κ. Ἡ. Α. Τσατσόμοιρου εἶναι πρωτοποριακὲς καὶ τὸ συμπέρασμά των συγκλονιστικό: ὁ συγγραφεὺς δείχνει πὼς ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα εἶναι γλῶσσα μὴ-συμβατικὴ, ὅτι εἶναι αὐτὴ τούτῃ ἡ γλῶσσα μὲ τὴν ὁποία ὁ ἔλλοψ ἄνθρωπος κατενόησε τὴν φύση ποὺ τὸν περιέβαλλε. Ἡ διαπίστωση τοῦ κ. Τσατσόμοιρου γίνεται ἀκόμη πιὸ συνταρακτικὴ, ἐὰν ἀντιδιαστείλουμε τὴν μὴ συμβατικὴ ἐλληνικὴ γλῶσσα μὲ τὶς συμβατικὲς γλῶσσες τῆς λοιπῆς Εὐρώπης.

Τὰ πονήματα τοῦ κ. Τσατσόμοιρου ἔχουν τὸ μέγα πλεονέκτημα νὰ ἔχουν ὡς ἐπίκεντρό των, ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς των, τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικὰ κείμενα. Μακρὰ ἀπὸ τὸ νὰ στηρίζεται ἀπλῶς καὶ μόνο στὴν ὀνοματοποιᾶ⁵, ἡ θεωρία τοῦ συνεργάτου σας - βασισμένη στὸ στέρεο ἔδαφος τοῦ πλατωνικοῦ «*Κρατύλου*» - προσφέρει μιὰ ἐρμηνεία πρωτοποριακὴ τῆς γενέσεως τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας.

Ἐν τούτοις ἡ μὴ-συμβατικότης τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας δὲν συνεπάγεται αὐτομάτως ὅτι εἶναι ἡ γλῶσσα-μητέρα τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Τὰ περὶ μὴ-συμβατικότητος τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας καὶ ἡ συμβατικότης τῶν λοιπῶν γλωσσῶν εἶναι συνθήκη ἀναγκαία ἀλλ' ὅχι καὶ ἱκανὴ γιὰ τούτῃ τὴν ἀπόδειξη. Νομίζω ὅτι μιὰ συγκριτικὴ μελέτη τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν μὲ τὴν ἐλληνικὴ κάτω ἀπὸ τὸ

φώς της νέας θεωρίας του κ. Τσατσόμοιρου θα δώσει καινούργια στοιχεία και θα συμβάλει τα μέγιστα στην λύση του «ινδοευρωπαϊκού» προβλήματος. Μια τέτοια συγκριτική μελέτη στην γλωσσολογία πρέπει να λάβει υπ' όψη της αρχαιολογικά και ανθρωπολογικά δεδομένα. Φρονώ πως μελέτες ως αυτή του καθηγητού κ. Renfrew σε συνδυασμό με την θεωρία του κ. Τσατσό-

μοιρου μπορούν να βοηθήσουν στην λύση του προβλήματος της Urheimat των «ινδοευρωπαίων». Θα ήθελα επί του προκειμένου την γνώμη του καλού συνεργάτου σας.

Μετά τιμής
Μιχαήλ Δανίκας

Δρ. Ήλεκτρολόγος
Eindhoven, Ολλανδία

Σημειώσεις

1. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το εν λόγω μοντέλο, ἴδε: A.J. Ammerman and L.L. Cavalli-Sforza, 1973, "A population model for the diffusion of early farming in Europe", in C. Renfrew (ed.), "The Explanation of Culture Change, Models in Prehistory", London, Duckworth, 343-58, καθώς και A.J. Ammerman and L.L. Cavalli-Sforza, 1979, "The wave of advance model for the spread of agriculture in Europe", in C. Renfrew and K.L. Cooke (eds), *Transformations, Mathematical Approaches to Culture Change*, New York, Academic Press, 275-94.

2. Οἱ τέσσαρες παραδοσιακές θέσεις ὡς πρὸς τὸν ἐντοπισμὸ τῆς ἀρχικῆς κοιτίδος τῶν «ινδοευρωπαϊκῶν» γλωσσῶν εἶναι: (α) Ἡ ἀσιατικὴ ἄποψις. Σύμφωνα με τοὺς ὑποστηρικτὲς τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ ἀρχικὴ κοιτίς βρίσκεται «κάπου στὴν Ἀσία», μεταξύ Ἰμαλαίων καὶ Δυτικοῦ Τουρκεστάν. (β) Ἡ ἄποψις, κατὰ τὴν ὁποία ἡ ἀρχικὴ κοιτίς ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Βόρειο θάλασσα μέχρι τὰ Οὐράλια. (γ) Ἡ ἄποψις, κατὰ τὴν ὁποία ἡ κοιτίς τῶν «ινδοευρωπαίων» βρίσκεται κάπου μεταξύ Λιθουανίας, Ἑσθονίας καὶ Σκανδιναβίας. Καὶ (δ) ἡ ἄποψις ποὺ ὑποστηρίζει ὡς ἀρχικὴ κοιτίδα τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη ἢ τὴν Νότιο Ρωσία. Για περισσότερες λεπτομέρειες ἴδε τὸ ἄρθρο τοῦ Jean-Claude Riviére, "The Journal of Indo-European Studies", "Nouvelle Ecole", τεύχος 27-28, 1975, σσ. 135-150.

3. Ἴδε Colin Renfrew, "Archaeology and Language", Jonathan Cape Eds, 1987.

4. Ὁ Archibald Henry Sayce διετύπωσε τὴν ἄποψη πὺς «οἱ ἰνδοευρωπαϊκὲς γλῶσσες ἀνεπτύχθησαν στὴν Μ. Ἀσία». Για περισσότερες λεπτομέρειες, ἴδε τὸ ἄρθρο τοῦ J. Mallory, "A short history of the Indo-European problem", "Journal of Indo-European Studies" 1, σσ. 21-65, 1973.

5. Τὴν ἄποψη ὅτι ἡ ὀνοματοποιία παίξει πολὺ μεγάλο ρόλο στὴν ὅλη θεωρία τοῦ κ. Η.Λ. Τσατσόμοιρου διετύπωσε σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν γράφοντα ὁ βυζαντινολόγος Sir Steven Runciman στὶς 30 Μαρτίου 1988.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ κ. Η. ΤΣ.

Τὴν ἐργασία τοῦ κ. C. Renfrew διάβασα με προσοχὴ καὶ τὴν βρῆκα ἄκρως ἐνδιαφέρουσα. Στὴ δική μου ἐργασία ἐξετάζω βεβαίως τὸν τρόπο δημιουργίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, ἀλλὰ δὲν παραβλέπω ὅτι ἡ γλωσσολογία μιλά γενικῶς περὶ τῆς «συμβατικότητας» τῶν γλωσσῶν, ἐνῶ ταυτοχρόνως δέχεται ὅτι: ὅλες οἱ γλῶσσες προέρχονται ἀπὸ μιὰ μητέρα γλῶσσα, τὴν ὁποία καὶ ὠνόμασαν «ινδοευρωπαϊκή». Ἐὰν τώρα ἀληθεύει ἡ ἄποψη τοῦ κ. C. Renfrew ὅτι μητέρα γλῶσσα τῶν γλωσσῶν ἦταν ἡ πρωτοελληνικὴ ("Proto-Greek"), τότε καταπίπτει καὶ ἡ θεωρία τῶν γλωσσολογούντων περὶ τῆς συμβατικότητος τῶν γλωσσῶν, ἐὰν φυσικὰ δεχθούμε ὅτι ἡ ἐρευνα ἡ δική μου τὸ ἀπέδειξε. Ἡ ἀπόδειξη αὐτὴ ἔχει ὡς συνέπεια καὶ τὴν ἀνταπόδειξη ὅτι ὅλες οἱ «παρεπόμενες» τῆς πρωτοελληνικῆς, ὡς προερχόμενες ἐξ αὐτῆς τῆς μητρικῆς μὴ συμβατικῆς γλώσσας, δὲν εἶναι καὶ αὐτὲς συμβατικές.

Δηλαδή ἡ ἐρευνα ἡ δική μου δὲν ἀφορᾷ, ὅπως θὰ ἀντιληφθοῦν κάποτε οἱ «ῥιμοὶ» γλωσσολόγοι, μόνο στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ σ' ὅλες τὶς γλῶσσες τῶν λαῶν. Ὁ τρό-

πος κατασκευής των είναι ο ίδιος, οί διαφορές βρίσκονται στο διάφορο φυσικό περιβάλλον και στον προικισμένο με διαφορετικής ποιότητας και ευαισθησίας αισθητικά όργανα και νοητική ικανότητα άνθρωπο. Έτσι ή συμβατικότητα ως ένα έξω-λογικό στοιχείο είναι απαράδεκτη θέση για την δημιουργία ενός κατ' έξοχην λογικού οργάνου, όπως είναι ή ανθρώπινη γλώσσα. Αυτός άλλωστε ο παραλογισμός προερχόμενος εξ αδυναμίας αποκαλύψεως του τρόπου κατασκευής της ανθρώπινης αρχέγονης γλώσσας οφείλεται στον F. Saussure (στην ουσία ή συμβατικότητα είχε τεθεί προς συζήτησιν δια του Έρμολόγιου στον «Κρατύλο»), ο οποίος και διέλυσε τον ιστορικό ιστό, την σχέση δηλαδή Πολιτισμός-Γλώσσα και έρμηνευσε τη γλώσσα ως να έπρόκειτο περί επιφοιτήσεως «κάποιου πνεύματος» κατά λαόν, το οποίο πνεύμα ανέλαβε να κατασκευάζη λέξεις άνευ κάποιας ανάγκης αυτών! Διότι το αντίθετο θα μάς οδηγούσε στην αναζήτηση του ποιός ήταν ο λαός με τις ανάγκες αυτές του πολιτισμού... Είναι δέ φυσικό, στρεφόμενοι προς αυτή την κατεύθυνση της «αιτιώδους σχέσεως», να συναντούσαμε την απάντηση ότι: ή ελληνική σκέψη και ό ελληνικός πολιτισμός συνιστούσαν την ανάγκη της δημιουργίας και γλώσσας και γραφής ικανών να ανταποκριθούν σ' αυτόν πλήρως. Και έν τούτοις έφθασαν, παραλογιζόμενοι, στο συμπέρασμα ότι οί Φοίνικες, των οποίων ό άσημαντος πολιτισμός θά ύπηρετείτο θαυμάσια από την γραφή των πλέον προηγμένων Αιγυπτίων, Ασσυρίων, Βαβυλωνίων και ά. πολύ πρό αυτών στην σκηνή του πολιτισμού έμφανισθέντων, έφευρον άνευ ανάγκης την τελειότερη γραφή, την μόνη ικανή να ύπηρετήσει τις ανάγκες ύψηλης στάθμης πολιτισμού (Κοσμολογίας-Άστρονομίας-Ίατρικής-Γεωγραφίας-Χημείας-Άρχιτεκτονικής-Ναυπηγικής-Φιλοσοφίας-Τέχνης-Θεάτρου-Νόμων κ.ά.). Πώς τό δικαιολογούν αυτό; Άλλά γιατί να μιλούμε περί αιτιών, όταν όλόκληρη ή θεωρία τους πιστεύη στην έξωλογική συμβατικότητα; Ένός όμως κακού μύρια έπονται.

Στην σημερινή εποχή των «εξειδικεύσεων» και των αύθεντων, των ιερών τεράτων της άποσυντεθείσης έπιστήμης, ή γλωσσολογία δογματίζοντας την συμβατικότητα στέρησε των πορισμάτων της σκόπιμα (γιατί όχι;) τους κλάδους των έπιστημών των ασχολούμενων κυρίως με τά «πρό τ' έόντα», δηλ. τό ιστορικό παρελθόν της ανθρωπότητας [τεράστιας σημασίας στοιχείο για την πρόβλεψη γενικώς αλλά και επί πλέον για την μοιραία άποκάλυψη του έλληνικού λόγου· λόγου έρχομένου σήμερα σέ σύγκρουση με την έξουσιαστική αντίληψη, δηλαδή τό παράλογο των πολιτικών συστημάτων και των δογματικών φιλοσοφικών ή θρησκευτικών αντίληψεων που έπικρατούν] και τις οδηγεί στην αναζήτηση άλλων άποδείξεων, ένώ ή άπόδειξη (ή ίδια ή λέξη) είναι μπροστά τους. Ένώ δηλαδή «βλέπουμε τό λύκο, ψάχνουμε για τό ντορό», όπως λέει μιá γνωστή σ' όλους μας παροιμία.

Έκτιμώ, τό τονίζω και πάλι, την προσπάθεια του κ. C. Renfrew και τον συγχαίρω για την κοπιώδη του έρευνα. Νομίζω όμως ότι ό δρόμος αυτής της έρευνας, όσες άποδείξεις κι άν προσκομίση, θά αφήνη πάντοτε σέ έκκρεμότητα την αλήθεια, δηλαδή τό ιστορικό συμβάν. Ποιοί άραγε τό φοβούνται αυτό;

Τό Περιοδικό «Πλάτων»

Φίλε Κύριε Λάμπρου,

Σας εύχαριστώ δια την άποστολήν του τεύχους 84 του «Δαυλου», την τιμητικήν μνείαν του μηνύματός μου και την κριτικήν του κ. Ο. Μ. Δέφνερ δια τον τόμον 39 (1987) του «Πλάτωνος». Τό όνομα Δέφνερ

μου είναι σεβαστόν λόγω των άξιολόγων δημοσιευμάτων περί των Τσακώνων εις την «Λαογραφίαν» (παλαιά) του Μιχαήλ (νομίζω) Δέφνερ. Όμως ό σύγχρονος κριτής δέν ηύκαίρησε να μελετήσει τά καθ' έκαστον δημοσιεύματα και δέν άντελήφθη ότι τό

περιοδικόν ἔχει διεθνή ειδικόν ἐπιστημονικόν χαρακτήρα καὶ ἐκπροσωπεῖ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ἔρευναν τὴν ἀρχαιογνωστικὴν, ἔχει ἄρθρα ξενόγλωσσα. Μόνον ἡ ἰδική μας Ἑταιρεία καὶ τὸ περιοδικόν της εἶναι μέλος τῆς Διεθνούς Ὀμοσπονδίας Ἑταιρειῶν Κλασσικῶν Σπουδῶν. Τὰ περιοδικὰ μόνον καθαρῶς ἀρχαιογνωστικὰ ἄρθρα καὶ ἐκπαιδευτικὰ ἐπιτρέπεται νὰ περιλαμβάνουν – οὔτε ἐπαγγελματικά οὔτε συνδικαλιστικά οὔτε πολιτικά. Ὁ Vicenti εἶναι μέγας κοινωνιολόγος καὶ φιλόλογος καὶ τὸ ἄρθρον του, ἂν διαβάσῃ κανεὶς τὴν περίληψιν, θὰ ἰδῇ πόσον εἶναι ἐπίκαιρον καὶ καίριον διὰ τὴν ἐποχὴν μας. Τοῦ Φραγκομιχαλοῦ τὸ ἄρθρον ξεκαθαρίζει ἀμφισβητήσεις αἰώνων. Τοῦ Μασουρίδη ἀπασχολεῖ ὅλων τῶν 80 χωρῶν πού ἔχουν κλασσικά περιοδικὰ τοὺς εἰδικούς. Δὲν ὁμιλῶ διὰ τὸ πρῶτο δικό μου πού ἀποκαλύπτει διὰ πρώτην φοράν παρερμηνείας τῶν μέχρι σήμερα ἱστορικῶν διὰ τὰ κείμενα τοῦ Στράβωνος ὅτι ὁ Φρίξος καὶ ὁ Ἰάσων ὑπῆρξαν μεγάλοι ἐρευνηταὶ καὶ ἀποικισταὶ καὶ τὰ λεγόμενα ἀποδεικνύονται τώρα μὲ τὰς ἀνασκαφὰς τῶν τελευταίων ἐτῶν πού μυκηναϊκὰ ξίφη ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸν Καύκασον.

Παρὰ τὴν αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴν ὕλην του ὅμως τὸ περιοδικόν μας πληροῖ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κ. Δέφνερ περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ ἀντιμετωπισθῇ καὶ ἡ ἀθλία πνευματικὴ κατάπτωσης εἰς τὸν σημερινὸν βίον. Ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον εἰς τὰ κατ' ἔτος «Ἐκπαιδευτικὰ Σημειώματα» γίνεται ἀγὼν διὰ τὴν παραμόρφωσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος τῶν σχολείων καὶ διὰ τὴν βάρβαρον διαστρέβλωσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Κατ' ἔτος βλέπω δημοσιευόμενα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ σημειώματα αὐτὰ εἰς τὸν τύπον καὶ τῆς πρωτευούσης καὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν, μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι λέγουν πράγματα σωστά. Ἀλλὰ καὶ ὁ «Δαυλὸς» ἐσχάτως διὰ τοῦ κ. Τσατσόμοιρου ἀφορμὴν λαβόντος ἀπὸ δημοσιευθὲν ἀπόσπασμα τῶν σημειωμάτων ἐξέφερεν ἐν-

διαφερούσας παρατηρήσεις πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν. Ἐκεῖνο ὅμως πού βλέπω εἶναι ὅτι Σεῖς μὲν παραδῶσαντες τὸν «Πλάτωνα» πρὸς κρίσιν εἰς ἀρμόδιον κριτὴν δὲν εἶχατε τὸν καιρὸν νὰ διαπιστώσετε ὅτι ὑπὸ μίαν μικρὰν ἀφάναν ἐκρύπτετο ἕνας μέγας λαγὸς σὰν αὐτὸν πού ζητεῖ ὁ κ. Δέφνερ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐξηπατήθη ἀπὸ τὸν μικρὸν θάμνον, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀρθρίδιόν μου «Ἡ ἐνότης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης».

Σὰς στέλλω ἕνα ἀνάτυπον αὐτοῦ καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ τὸ διαβάσετε. Αὐτὸ ἀποτελεῖ μίαν ἐκλαϊκευμένην καὶ ἀπλοποιημένην μὲ συγκεκριμένα δείγματα διαφώτισιν διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν λέξεων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου μας, χρήσιμον διὰ κάθε Ἑλληνα. Ἀποφεύγω σὰν τὸν διάβολο τὸ λιβάνι τοὺς κόμπους μεγάλης γλώσσης, ὅμως διακινδυνεύω νὰ σὰς τὸ εἰπῶ ὅτι τέτοια ἄρθρα δὲν μποροῦν νὰ τὰ γράψουν πολλὰ χέρια στὸν τόπο μας. Ἀπλούστατα, γιατί λίγα εἶναι τὰ χέρια πού ἐπὶ 15 χρόνια ἀνεδίφησαν δεκάδες λεξικῶν καὶ Συλλογῶν Ἐπιγραφῶν καὶ παύρων καὶ τοιαύτης φύσεως ἔργων, διὰ νὰ καταρτίσουν τὸν Ε' τόμον τοῦ Συμπληρώματος τοῦ Μεγάλου Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ Liddell/Scott τοῦ Σιδέρη κοντὰ εἰς τοὺς ἄλλους παλαιούς τέσσαρες ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Ἀρχισυντάκτου. Τοῦτο τοῦ κόπου ἀπόσταγμα εἶναι τὸ μικρὸν ἀρθρίδιον μὲ τὰς ἀνεκτιμήτους πολυτίμους πληροφορίας, πού δυστυχῶς θὰ τὸ διαβάσῃ μόνον ἕνας περιωρισμένος ἀριθμὸς συνδρομητῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Νομίζω διὰ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Δαυλοῦ» θὰ ἦτο ἕνα πολύτιμον δῶρον ἡ ἀναδημοσίευσίς του. Ἄν τυχόν ποτε θὰ ἠθέλατε νὰ τὸ δημοσιεύσετε, ἡ ἁδεία μου εἶναι δεδομένη.

Με τὰς καλυτέρας εὐχὰς διὰ τὸ νέον ἔτος
Ἑμέτερος

Παναγιώτης Κ. Γεωργούντζος

[Πρόεδρος Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων
Ἑπεύθυνος τοῦ Περιοδικοῦ «Πλάτων»]

Γελοίο πείσμα Φοινικιστῶν

Ἀγαπητέ μου «Δαυλὲ»,

Στὸ τεύχος σου τοῦ Μαΐου '88 (77ο) καὶ στὴ σελ. 4397 ἐδημοσίευσες μιὰν ἐπιστολὴ μου γιὰ τὴν ἔκθεση περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Γραφῆς ποὺ ὀργάνωσε τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1985 καὶ τὴν ἐπανέλαβε πανομοιότυπη τὸν Μάρτιο τοῦ '88, καὶ στὴν ὁποία στὸν πίνακα 19 ὑπεστήριξε τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ φοινικικοῦ ἀλφαβήτου στὴν Ἑλλάδα.

Ἐπίσης στὸ τεύχος τοῦ Ἰουνίου '88 (78ο) καὶ στὴ σελ. 4459 ἐδημοσίευσες μιὰ δευτέρη ἐπιστολὴ μου, ὅτι τὰ περὶ φοινικικοῦ ἀλφαβήτου ἀναφέρονται καὶ στὰ βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Ἀκουσε λοιπὸν καὶ τὴ συνέχεια: Στις σημερινὲς ἐφημερίδες δημοσιεύθηκε ἡ εἰδηση ὅτι γιὰ τὶς ἡμέρες τῶν διακοπῶν θὰ λειτουργήσει πάλι, γιὰ τρίτη φορὰ, ἡ ἔκθεση περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς

Γραφῆς στὸν ἴδιο χώρο (Πρυτανεῖο 9), ὥστε νὰ μπορέσουν οἱ μαθηταὶ νὰ τὴν ἐπισκεφθοῦν καὶ νὰ χωνέψουν ἐπιτέλους ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ γραφὴ μας.

Ἐπῆρα στὸ τηλέφωνο καὶ ἐρώτησα, ἂν ἡ τρίτη αὐτὴ ἔκθεση εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὶς προηγούμενες. Ἡ ἀπάντηση ἦταν: «Ἀκριβῶς ἡ ἴδια». Ξαναρώτησα, τονίζοντας τὸ ἀκριβῶς. Ἡ ἀπάντηση ἦταν: «Μάλιστα, ἀκριβῶς».

Τί λέτε; Ὑπάρχει ἡ δὲν ὑπάρχει σχέδιο; Πῶς ἐξηγεῖται τόση ἐπιμονὴ καὶ τόση προκλητικότης; Ξεσηκώστε τοὺς Ἕλληνες στ' ἄρματα, γιατί οἱ Γραικύλοι μᾶς πῆραν φαλάγγι.

Ἄλλη μιὰ φορὰ εὐχαριστῶ
Δαμιανὸς Μ. Στρουμπούλης

Σημίτου 23
185 39 Πειραιᾶς

Ἡ σημερινὴ κυπριακὴ λογοτεχνία

Ἀγαπητὴ κύριε Λάμπρου,

Τόσο ἡ νεώτερη ἑλληνικὴ λογοτεχνία ὅσο καὶ ἡ κυπριακὴ ἔχουν δώσει καὶ προσφέρει πάρα πολλά. Ἔστω κι ἂν σήμερα ὑπάρχει κάποιος κλονισμός. Πάντα ὑπῆρχε. Πιστεύω ὅμως ὅτι θὰ ἔλθει καὶ ἡ «ἀλάμψη», γιατί ὑπάρχουν τὰ περιθώρια καλυτέρευσης.

Ἀπὸ τὶς ἀναλύσεις ποὺ τώρα γίνονται στὸ «Δαυλὸ» ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν καλύτερη γλῶσσα ἑκφρασης φαίνεται αὐτό. Δὲν θὰ μείνω ἐδῶ, ἀλλὰ θέλω νὰ ρωτήσω τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς μεταφράσεις, καὶ στὴ συνέχεια τοὺς ἐκδοτικούς οἴκους ξένων βιβλίων ποὺ τὰ διαθέτουν στὸ ἑλληνικὸ ἀναγνωστικὸ κοινό, νὰ μᾶς ποῦν, ποιά ἀντιστοιχία ὑπάρχει στὴ διεθνή κυκλοφορία τοῦ Ἑλληνικοῦ βιβλίου λογοτεχνίας, ποίησης κ.λπ. στὴν Εὐρώπη. Ἀμερικὴ κι ἀλλοῦ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ἢ στὴν γλῶσσα τοῦ κράτους ποὺ τυχὸν κυκλοφορεῖ. Φυσικὰ εἶναι γνωστό, ὅτι οἱ Σαμαράκης, Ρίτσος, Ἐλύτης καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἔχουν ἐν μέρει ἢ στὸ σύνολο

μεταφρασθῇ. Ἀλλὰ εἶναι ἄγνωστο τουλάχιστο σὲ μένα, ἂν ὄχι καὶ σὲ ἄλλους καὶ γενικὰ στὸ ἀναγνωστικὸ κοινό, ἂν ἔχουν μεταφρασθῇ π.χ. οἱ Παπαδιαμάντης, Ροΐδης, Παλαμᾶς καὶ γενικὰ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς παραδοσιακῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας - ποίησης. Φυσικὰ τὸ θέμα εἶναι μεγάλο. Καὶ σταματῶ ἐδῶ.

Ἐπίσης θέλω νὰ κάνω μιὰ ἀναφορὰ σχετικὴ μὲ τὸ κυπριακὸ βιβλίο λογοτεχνίας, ποίησης, ἱστορίας καὶ γενικὰ. Ὑπάρχει μιὰ καλὴ βιβλιογραφία, στὸ νησί, κι ἔχουν παρουσιασθῇ, τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀρκετοὶ νέοι ἄνθρωποι καὶ μάλιστα ταλαντοῦχοι. Μερικοὶ «ἔμειναν» μόνο μ' ἓνα βιβλίο ἢ δυό, ποὺ μαρτυροῦσαν τὸ πηγαῖο τους ταλέντο. Ἀλλὰ εἶναι ἄγνωστο, γιατί σταμάτησαν τὴν ἐκδοτικὴ τους δραστηριότητα καὶ κρατοῦν τὰ χειρόγραφα τους στὰ συρτάρια τους. Αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ ἀνησυχεῖ ἀρκετοὺς πνευματικούς ἀνθρώπους στὸν κυπριακὸν χώρο. Τί συμβαίνει;

Ἐκεῖνο ποὺ εἶναι παρατηρημένο εἶναι

ὅτι ὑπάρχει κακὴ διανομή, ἀλλὰ καὶ κακὴ ἐνημέρωση γιὰ τὶς καινούργιες ἐκδόσεις, τόσο ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν τηλεόραση ἀλλὰ καὶ τὸν ἡμερήσιο καὶ ἑβδομαδιαῖο τύπο τῆς μεγαλονήσου.

Ἴσως ὁ «Δαυλός» ἀξίζει νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴν κυπριακὴ λογοτεχνία καὶ ποίηση. Ἀρκετοὶ νέοι ἐργάτες τῆς πέννας (ποὺ ἀξίζουν τὴν παρουσίαση) πολλὲς φορές, ἂν ὅχι πάντα, προβαίνουν στὴν ἐκδοσὴ καὶ διανομὴ μὲ δικά τους ἐξοδα — κάτι ποὺ τοὺς φοβίζει γιὰ κάποια συνέχεια.

Τελειώνοντας, κύριε Λάμπρου, σὰς στέλνω κάποια ποιήματα μὲ τίτλο «*Ὁ δρόμος πρὸς τὸν τάφο*» ἐνὸς λαϊκοῦ ποιητῆ Κυπρίου (ἀπὸ ἓνα χωριὸ τῆς Πάφου). Γι' αὐτὰ θὰ σὰς παρακαλοῦσα: Κυττάχτε τα μὲ

κάποια ἰδιαιτερωσύνη. Στὰ χέρια μου ἔχω λίγα δικά του χειρόγραφα. Πιστεύω ὅτι ἀξίζει τὸν κόπο. Καὶ μπορῶ, τὰ λίγα ποὺ ἔχω χειρόγραφα τοῦ ἰδίου (πολλὰ εἶναι γραμμένα σὲ κυπριακὴ διάλεκτο), ἂν σὰς ἐνδιαφέρει τόσο ἐσὰς ὅσο καὶ ἄλλους συναδέλφους σας καὶ περιοδικὰ λογοτεχνικά, νὰ τὰ στείλω, ὅπως καὶ κείμενα ἀπὸ λαϊκοὺς ποιητάρηδες τῆς Κύπρου.

Ἐπίσης, ἂν κάτι σὰς ἐνδιαφέρει ἀπὸ τὴν Κύπρο καὶ μπορῶ νὰ σὰς ἐξυπηρετήσω, εἶμαι στὴ διάθεσή σας.

Μετὰ τιμῆς

Δημήτρης Λάμαρης

Δημοσιογράφος

Μακαρίου Γ' 170

Πάφος, Κύπρος

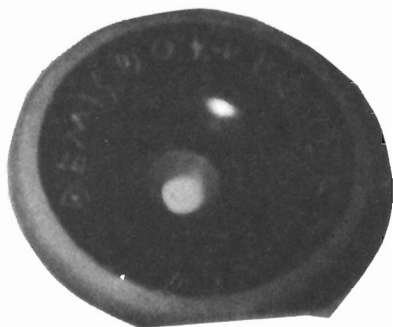
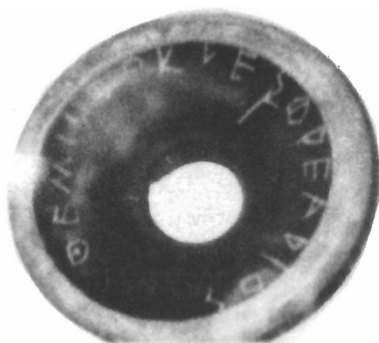
Μὲ ἐνδόσιμο τὴ γλῶσσα τοῦ «Δαυλοῦ»

Ἀξιότιμε κύριε διευθυντά,
Ἐξεπλάγην βλέποντας στὸ «Δαυλόν» 84 προσωπικὴν ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ὑποφαινόμενον τοῦ κ. Ἡλίας Γαζῆ. Σημειώνοντας ὅτι δὲν σκοτῶν κορυθαλοὺς (ἀντίθετα τοὺς λατρεύω στὸ βουνὸ καὶ τοὺς κατανοῶ ἀπολύτως ὡς ποιητὰς ἥσσοнос τόνου — δὲν βρίσκω καμμιά διαφορὰ μεταξὺ «κορυθαλῶν» καὶ βρυχωμένων λεόντων!), παρατηρῶ ὅτι ὁ κ. Γαζῆς ἔχει ἓνα χαριτωμένα θυμώσοφο τρόπον νὰ ἐκφράζεται, πού, ὁμως, δὲν ἀντιλαμβάνομαι πάντα: «καὶ μὴ σεκλετίζεστε, γιαβρούμ», «ἐξικιούζ μὴ καὶ πάλι, μίστερ»... Ὅπως δὴποτε τὸν εὐχαριστῶ γιὰ τὰ καλὰ του αἰσθήματα — ἀμοιβαῖα καὶ τὰ δικά μου.

[Ἴσως ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθεῖ (μὲ φέρουν ἀδιάγνωστοι συνειρμοί...) αὐτὸ ποὺ σεῖς γνωρίζετε: ὅχι μόνο δὲν ἔχω καμμίαν ἐπιρροὴ στὴν ἐκδοσί, διατηροῦμαι δηλαδὴ τελεῖως ξένος, δὲν «μοῦ περνάει», δὲν μοῦ «πέφτει λόγος», ἀλλὰ καὶ εὐρίσκομαι πάντα «κοντὰ στὸν καλόγηρο» — ἐτοιμος νὰ πάρω τὸ καπέλο μου καὶ νὰ φύγω ἀμέσως, μόλις συλλάβω ἢ ὑποψιασθῶ ἑαυτὸν φορτικόν. Ἔτσι κι ἄλλιῶς τὸ κύρος σας δὲν ἀφήνει περιθώρια σὲ κανέναν νὰ ὑποθέτει «χωράφι του» τὸ «Δαυλόν» — αὐτὸ καὶ θέσει τὸ ἀ-

ντιλαμβάνομαι καὶ φύσει, σ' ὅ,τι μὲ ἀφορᾷ, τὸ ἀποκλείω...].

Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ ἡλικία ποὺ κάνει σεβαστὸ τὸν κ. Γαζῆ. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἓνας ἐπὶ πλέον λόγος ποὺ τὸν ὑποχρεώνει σὲ μεγαλύτερη προσοχή — ἃς μοῦ ἐπιτρέψει: εἶναι ἐξαιρετικά ἄχαρι, ἐνῶ «ἀραμπᾶ μὲ κοπριά σπρώχνουμε τ' ἀνηφόρου», νὰ ὑποχρεοῦμεθα νὰ γυρίζουμε πίσω, γιὰ νὰ τραβήξουμε Ρόλλς-Ρόϋς πού... ἔμεινε ἀπὸ βενζίνα! Θέλω νὰ εἰπῶ πῶς ὁ κ. Γαζῆς, ἡ «Ρόλλς-Ρόϋς» τοῦ ὁποίου μὲ λίγη προσοχὴ δὲν θὰ «ἔμεινε»..., μὲ φέρει ἀναγκασμένον νὰ ἀμύνω πράγματα ποὺ θὰ ἔπρεπε ὅχι ἀπλῶς νὰ μὴ καταγγέλλει, μὰ καὶ νὰ ὑπερασπίζεται ὁ ἴδιος: οἱ λέξεις «ἀπίκο» καὶ (παν) «δαήμων» ποὺ ἀναφέρει περιέχονται κατὰ κανόνα στὰ λεξικά (αὐτὸ τὸ «κατὰ κανόν» μὲ ὑποχρεώνει νὰ ἔχω συνεχῶς πάνω στὸ γραφεῖο μου ὅχι ἓνα, δυό, τρία, μὰ ἑπτὰ λεξικά — ἡ ταπεινότης μου ἀνέκαθεν ὁμολογῶ ὅτι πάντα, πάντοτε «γράφω μὲ λεξικά», τί ντροπὴ)... Δὲν καταλαβαίνω τί θέλει ὁ κ. Γαζῆς: Οἱ λέξεις ποὺ δὲν τοῦ ἀρέσουν νὰ ἀφαιρεθοῦν ἀπ' τὰ λεξικά, ἢ ὅχι — ὑπὸ τὸν ὄρον νά... μὴ τίς χρησιμοποιοῦμε;

Ἄνω: Δύο παραχαραγμένα Σ σέ ισάριθμα «όστρακα» ἀπὸ τὴν ψηφοφορία γιὰ τὸν ἐξοστρακισμό τοῦ Θεμιστοκλέους. Εἶναι κατάφωρη ἡ προσθήκη μὲ ἄλλο ὄργανο τῆς κάτω ὀριζόντιας γραμμῆς τοῦ Σ. **Ἀριστερά:** Ἄλλο ὄστρακο, στὸ ὁποῖο τὸ Σ δὲν ἔχει παραποιηθῇ (δὲν τοῦ ἔχει προστεθῇ ἡ κάτω ὀριζόντια γραμμὴ). [Μουσεῖο Ἀρχαίας Ἀγορᾶς Ἀθηνῶν].

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Θ. ΠΑΠΠΑΣ*

Ἡ περίεργη περίπτωση τῆς ἑξαφανίσεως
τοῦ ἐλληνικοῦ γράμματος δίγαμμα ἢ στίγμα

Ἡ σύγχρονη ἑλληνικὴ γράφῃ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο καὶ τὰ ἀριθμητικὰ σύμβολα. Τὸ ἀλφάβητο ἀρχικὰ ἀπετελεῖτο ἀπὸ 26 γράμματα χωρὶς τὰ ἀριθμητικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀργότερα περιορίσθηκαν σὲ 24. Ἀρχικὰ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου ἦσαν καὶ ἀριθμοί. Ἐτσι ἓνας συνδυασμὸς γραμμάτων ἢ μία λέξι παρίστανε μία ἔννοια καὶ ταυτοχρόνως ἓνα ἀριθμὸ. Ἡ ἔννοια καὶ ὁ ἀριθμὸς ἦ

* Ο δρ. Π.Θ.Π. είναι καθηγητής των Μαθηματικών και διδάκτωρ της Φυσικής. Προσφάτως εν συνεργασία με Άγγλους και Αμερικανούς επιστήμονες απέδειξε ότι υπάρχουν και μετρούνται στη φύση ταχύτητες πολύ μεγαλύτερες της ταχύτητας του φωτός (300.000 χλμ. ανά δευτερόλεπτο), η οποία ταχύτητα του φωτός θεωρείται ως η ανώτατη δυνατή από την θεωρία της Σχετικότητας. Με τη νέα ανακάλυψη του Δρος Π.Θ. Παππά και των συνεργατών του, με την όποια ανατρέπεται ή θεωρία του Άινσταϊν, ασχολούνται να εκπάσει παγκοσμίως φήμης περιοδικά, τηλεοπτικά σταθμοί και εφημερίδες, όπως π.χ. οι «Τάιμς» του Λονδίνου (29 Νοεμβρίου 1988, σ. 35), με μόνη εξαίρεση τα ελληνικά μέσα μαζικής ενημερώσεως. Ο «Δαυλός» ασχολείται ήδη με το σπουδαιότατο αυτό θέμα σε άλλες στήλες του.

ἀριθμοὶ ποὺ παρίστανε μία λέξη δὲν ἦταν τυχαῖοι. Ἀντιθέτως εἶχαν λογικὴ καὶ γνωστικὴ σχέση. Αὐτὸ τὸ γεγονὸς φαίνεται νὰ τὸ ἐπισημαίνει στὴν τρέχουσα ἑλληνικὴ ἱστορία πρῶτος ὁ Χαλᾶς, ἐν συνεχείᾳ ὁ ἀείμνηστος Θεοφάνης Μανιᾶς, ὁ Κοσμάς Μαρκαῦτος καὶ ὁ γράφων, μὲ τοὺς ὁποίους συνεδέετο καὶ συνδέεται μὲ στενὴ φιλία. Στὴν διεθνῇ βιβλιογραφία ἡ σχέση αὐτῇ ἐπανεπισημαίνεται κατὰ καιροὺς σὲ διάφορες δημοσιεύσεις, ἀλλὰ μὲ λιγώτερη σαφήνεια, κατὰ τέτοιο τρόπο ποὺ συνδέεται περισσότερο μὲ τὸν μυστικισμό.

Χρησιμοποῦ τὸ ρῆμα ἐπανεπισημαίνεται, διότι ἡ γνωσιολογικὴ σχέση τῶν λέξεων καὶ τῶν ἀριθμῶν ἦταν γνωστὴ παλαιότερα καὶ χαρακτηριστικὰ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Πλάτωνα. Ἡ ὑπαρξὴ σχέσεως τῶν ἐννοιῶν τῶν λέξεων καὶ τῶν ἀριθμῶν, ὅπως αὐτοὶ ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο ἀρχαιοελληνικὸ ἀριθμητικὸ σύστημα, φανερώνει ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει μία ἀπίθανη βαθύτερη δομὴ, πέρα τῆς γνωστῆς γραμματικῆς. Ἡ δομὴ αὐτὴ εἶναι σίγουρα ἔξω ἀπὸ τὶς προσδοκίες καὶ δυνατότητες μιᾶς ἐξελικτικῆς διαδικασίας, ἀπὸ τὴν ὁποία πιστεύεται ὅτι πέρασαν ὅλες οἱ γνωστὲς γλῶσσες καὶ βάσει τῆς ὁποίας πιστεύεται ὅτι αὐτὲς δημιουργήθηκαν. Ἡδη ἡ γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ διαθέτει τὴν πλουσιώτερη γνωστὴ δομὴ, ἑναρμονισμένη τέλεια μὲ τὴν δομὴ τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου. Φαίνεται νὰ ἐπαρκεῖ περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι σήμερα χρειάζεται καὶ νὰ ἀνταποκρίνεται μὲ ιδιαίτερη εὐκολία σὲ ὅλες τὶς ἀπαιτήσεις τῶν πιὸ συνθέτων μορφῶν τῆς λογικῆς. Παρουσιάζει ἀκριβῶς γιὰ αὐτὸ τὸν λόγο ἔντονο τὸ φαινόμενο τῆς ἀποσυνθετοποίησης καὶ ἀπλοποίησης ἀπὸ τὶς νεώτερες κοινωνίες, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὴν ὀμιλοῦν. Ἐτσι ἔχουμε τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴν ἀρχαία στὴν καθαρῆουσα καὶ ἀπὸ τὴν καθαρῆουσα στὴν δημοτικὴ. Ἡ διαδικασία αὐτὴ εἶναι ἀντίθετος ἀπὸ μία πορεία ὅπως τὴν περιγράφει ἡ θεωρία τῆς ἐξέλιξης τῶν εἰδῶν καὶ τῶν πολιτισμῶν. Πραγματικὰ ἡ ἐξέλιξη γίνεται πρὸς πιὸ σύνθετες μορφές τόσο γιὰ τὰ εἶδη ὅσο καὶ γιὰ τὶς συνιστώσες δομὲς τῶν πολιτισμῶν, κοινωνικές, τεχνικές, ἐπιστημονικές κλπ. Ἡ ἐξέλιξη τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἐν μέρει τῶν παραγῶγων ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλωσσῶν, ἀντὶ τῆς ἀνιούσας κατεύθυνσης πρὸς μία πιὸ σύνθετη δομὴ, ποὺ νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἄνοδο ὅλων τῶν δομῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς γλώσσας, εἶναι, ἀντίθετα καὶ κατὰ ἐξαίρεση ἀπὸ τὶς ὑπόλοιπες γλῶσσες, κατιοῦσα.

Ἡ ὑπαρξὴ τῆς βαθειᾶς καὶ πλήρους γραμματικῆς τῆς ἑλληνικῆς ἀλλὰ ἰδιαίτερα ἡ ὑπαρξὴ τῆς σχέσεως τῶν ἀριθμῶν τῶν λέξεων καὶ τῶν ἐννοιῶν, ἔτσι ὥστε κάτω ἀπὸ μαθηματικὲς συσχετίσεις νὰ ἀπορρέουν γνωστικὰ καὶ λογικὰ στοιχεῖα γιὰ τὶς ἐννοιες, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ χρησιμοποιοῦν οἱ ὀμιλοῦντες τὴν ἑλληνικὴ σὰν πηγὴ γνώσης, ἀσφαλῶς δὲν εἶναι προῖον τυχαίας ἐξέλιξης, ἀλλὰ οὔτε μπορεῖ νὰ εἶναι συνειδητὸ προῖον κάποιας γνωστῆς ἱστορικῆς περιόδου, γιατί ἀφ' ἐνὸς μία τέτοια τιτάνια σύνθεση ποτὲ δὲν ἀναφέρεται, ἀλλὰ οὔτε εἶναι ἐφικτὴ ἡ μαθηματικὴ κωδικοποίηση σὲ μία γλῶσσα ἀπὸ κάποιον ποὺ δὲν κατέχει συμπαντικὴ γνώση τόσο ὅση φαίνεται νὰ περιέχεται στὴν ἑλληνικὴ μέσω τῆς μαθηματικῆς τῆς κωδικοποίησης τῆς γνώσης. Πῶς ἐξηγεῖται λοιπὸν τόσο ἡ γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς, ὅσο καὶ ἡ μαθηματικὴ τῆς κωδικοποίησης τῆς γνώσης; Μὲ τὰ δεδομένα μας δὲν μπορούμε νὰ ἀπαντήσουμε. Τὴν ἀπάντηση φαίνεται νὰ τὴν δίνει ὁ Πλάτων, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀποκαλύψει ὄχι μύθους, ἀλλὰ πολλὰς πληροφορίες-γεγονότα γιὰ ἀσύλληπτα τιτάνια ἔργα τοῦ παρελθόντος: «Ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἔργο θείων νομοθετῶν», γράφει ὁ Πλάτων, γιὰ νὰ ἐξηγήσει τὸ φαινόμενο τῆς ἑλληνικῆς. Μὲ σύγχρονη ὁρολογία θὰ μπορούσα-

με νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο: « Ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἔργο πανσόφων πολυκαθηγητῶν μὲ θεϊκὴ γνώση».

Ἡ περίπτωση τοῦ Σίγμα

Στὴν συνέχεια ἡ μαθηματικὴ κωδικοποίηση τῆς ἐλληνικῆς φαίνεται νὰ χάνεται, ἢ μᾶλλον ἡ χρῆση τῆς νὰ ἀπαγορεύεται. Μὲ τὸ γιατί καὶ τὸ πῶς ἔγιναν αὐτὰ δὲν θὰ ἀσχοληθοῦμε ἐμεῖς ἐδῶ. Ἐν τούτοις μία ἐπισήμανση ποὺ θὰ κάνουμε γιὰ ἓνα ἀπὸ τὰ γράμματα ποὺ ἀποσύρθηκαν φαίνεται νὰ διαφωτίζει τὰ συμβάντα.

Τὸ γράμμα Σίγμα εἶναι τὸ μοναδικὸ γράμμα ποὺ ἀπαντᾶται σὲ τρεῖς μορφές: Σ, σ, ς. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ κεφαλαῖο Σ, τὸν περίεργο ἀριθμὸ 6 ἢ σ μὲ τὸ ἄσχημο σχῆμα, ποὺ χρησιμοποιεῖται στὸ μέσο μιᾶς λέξης καὶ τὸ Σίγμα τελικὸ ς, ποὺ χρησιμοποιεῖται στὸ τέλος μιᾶς λέξης. Ποιὰ ἐξελικτικὴ διαδικασία ἄραγε ὠδήγησε σὲ αὐτὸ τὸν περίεργο, ἂν ὄχι ἀστεῖο συμβολισμό, κατὰ ἐξαίρεση τοῦ Σίγμα; Ἐνα ἀκόμη περίεργο γιὰ τὸ Σίγμα εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι εἶναι σχεδὸν ὁμόηχο μὲ τὸ Στίγμα, τὸ γράμμα ποὺ λείπει ἀπὸ τὴν ἑκτη (6 ἢ σ') θέση τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Τὸ γράμμα Στίγμα εἶχε καὶ ἓνα ἄλλο ὄνομα, ἦταν γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα Δίγαμμα, Σύμπτωσις; Μᾶλλον ὄχι, ἂν παρατηρήσουμε τὰ ἐξῆς: Τὸ Γάμμα ἔχει ἀριθμητικὴ τιμὴ 3, ἄρα τὸ Δίγαμμα πρέπει νὰ ἔχει ἀριθμητικὴ 6. Ἐπίσης ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἀντιστοιχία τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ λατινικοῦ ἀλφαβήτου:

1,	2,	3,	4,	5,	6,	7,	8...
A,	B,	Γ,	Δ,	E,	,	Z,	H...
A,	B,	C,	D,	E,	F,	G,	H...

Τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο προέρχεται ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸ καὶ εἶναι παραλλαγή του μὲ πολλὲς ὁμοιότητες. Ἡ σύμπτωση ὅμως τοῦ Λατινικοῦ F στὴν ἑκτη θέση μὲ αὐτὸ ποὺ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε διπλὸ ἐλληνικὸ Γάμμα ἢ Δίγαμμα εἶναι χαρακτηριστική. Εἶναι σαφές ὅτι ὑπάρχει σχέση τοῦ Στίγμα ἢ Δίγαμμα, τῶν Σ, σ, ς καὶ τοῦ 6. Ἡ τελευταία σχέση εἶναι φανερή. Τὸ 6 εἶναι ἡ θέση καὶ ἀριθμητικὴ τιμὴ τοῦ Στίγμα ἢ Δίγαμμα. Τὸ ἀριθμητικὸ 6 ὑποκαθιστᾷ τὸ γραμματικὸ S. Ποιὰ εἶναι ἡ σχέση τοῦ Σίγμα Σ μὲ τὸ Δίγαμμα; Διατηρώντας τὴν ἐλληνικὴ αἴσθηση τῆς συμμετρίας στὰ γράμματα θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ Δίγαμμα δὲν εἶναι τὸ λατινικὸ F, παρ' ὅλο ποὺ εἶναι διπλὸ Γ, διότι εἶναι ἀσύμμετρο. Τὸ S κεφαλαῖο τοῦ ς μὲ εὐθεῖες ἀκμὲς σὰν τὸ κατοπτρικὸ τοῦ ἐβδόμου γράμματος Z, εἶναι γνήσιο καὶ συμμετρικὸ διπλὸ Γάμμα. Δηλαδή ἂν κόψουμε τὴν κάτω ὀριζοντία γραμμὴ τοῦ Σ, παίρνουμε ἓνα Δίγαμμα. Ἀρα τὸ Στίγμα, τὸ Δίγαμμα, τὸ Σ καὶ τὸ ς εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ γράμμα. Τὸ δὲ σ εἶναι ἓνα παρείσακτο ἀριθμητικὸ στοιχεῖο μὲ μόνον κοινὸ γνώρισμα ὅτι ἔχει τὴν ἴδια ἀριθμητικὴ ἀξία μὲ τὸ γραμματικὸ S.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη τοῦ γράφοντος ἐπαληθεύθηκε κατὰ τὸν πιὸ κατηγορηματικὸ τρόπο μὲ μία ἐπίσκεψιν στὸ Μουσεῖο τῆς Ἀρχαίας Ἀγορᾶς κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Παρατηρώντας τὰ ὄστρακα μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἐξοστρακισθέντων, διαπιστώσαμε ὅτι τὸ Σ στὰ ὀνόματα ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ, ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ κ.λπ. ἦταν γραμμένο μὲ δύο τρόπους. Τὶς περισσότερες φορὲς σὰν Σ καὶ μερικὲς φορὲς σὰν S: ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ, ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ. Προσεκτικότερη παρατήρηση ἔδειξε, ὅτι σχεδὸν πάντοτε ἦταν φανερό, ὅτι ἡ κάτω ὀριζοντία γραμμὴ τοῦ Σ ἦταν χαραγμένη μὲ σαφῶς διαφορετικὴ γραφίδα, πιὸ λεπτὴ ἢ πιὸ χοντρή: προφανῶς παραχαράγμενο σὲ ἄλλῃ ἐποχῇ! Αὐτὸ εἶναι ἐκπληκτικόν. Ποιὸς μπῆκε στὸν κόπο νὰ παραχαράξει τὴν ὅποια ἐπιγραφὴ προφανῶς εὑρίσκε καὶ γιατί; Ἀσφαλῶς ἡ παραχαράξις δὲν ἀφοροῦ-

σε στά ὀνόματα, ἀλλὰ στήν παραχάραξη τοῦ ἀλφαβήτου, σέ καθολική ἔκταση. Βεβαίως ἡ παραχάραξη αὐτὴ πέτυχε, ἀλλὰ ἄφησε κάποια ἵχνη.

Τὸ Στίγμα ἢ Δίγαμμα ἔγινε Σίγμα. Οἱ γραφεῖς πείσθηκαν μὲ κάποια αἰτιολογία νὰ μὴν γράφουν τὸ *s*, ἀλλὰ τὸ *σ*, δηλαδή τὸ ἀριθμητικὸ στοιχεῖο ἐκεῖνο μὲ τὴν ἴδια ἀξία τοῦ γραμματικοῦ *s*, ἀπὸ τὰ ἀριθμητικὰ στοιχεῖα ποὺ εἶχαν ἐν τῷ μεταξὺ εἰσαχθεῖ καὶ ἤδη ὑποκαθιστοῦσαν τὰ γραμματικὰ στοὺς ἀριθμητικούς λογισμούς καὶ ἀριθμητικὲς ἀναφορές.

Γιατί, γιατί ὅμως ἔγινε αὐτὴ ἡ παραχάραξη τοῦ ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου; Τὴν ἀπάντηση μποροῦμε νὰ τὴν διαβλέψουμε, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν, ὅτι στήν κωδικοποίησι τῆς γνώσης μέσα στήν ἐλληνικὴ γλῶσσα σημασία εἶχε ἡ ἀριθμητικὴ ἀξία τῶν γραμμάτων. Ἡ ὁποιαδήποτε ἀλλοίωση τῆς ἀριθμητικῆς ἀξίας τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου καταστρέφει τὴν κωδικοποίησι τῆς γνώσης ποὺ ἔκαναν οἱ «νομοθέτες», ὅπως ἀναφέρονται ἅπὸ τὸν Πλάτωνα. Ἡ ἀπόσυρση λοιπὸν τοῦ *S* μὲ ἀριθμητικὴ ἀξία 6 καὶ ὑποκατάστασή του ἀπὸ τὰ *Σ,ς* μὲ ἀριθμητικὴ ἀξία 200 ἀσφαλῶς βλάπτει καίρια τὸ ἔργο τῶν «νομοθετῶν».

Ποιὸς καὶ πάλι εἶχε συμφέρον νὰ κάνει κάτι τέτοιο; Ἀσφαλῶς ἡ ἐλληνικὴ καὶ τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο εἶχαν ὑποστῇ καὶ ἄλλες μεταβολές καὶ δὲν θὰ ἦταν πρώτητη φουρὰ ποὺ ἐβλάπτετο ὁ κώδικας μετὰ τὴν κλασσικὴ περίοδο τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστείδη καὶ τοῦ Θεμιστοκλῆ.

Ὑπάρχει μία ἀναφορὰ στήν κωδικοποίησι τῶν ἀριθμῶν καὶ λέξεων τοῦ ἀποκαλυπτῆ Ἰωάννη στήν ὁμώνυμη Ἀποκάλυψη. «...ἐδῶ εἶναι ἀναγκαῖα ἡ σοφία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅποιος τὴν διαθέτει, ἅς ἀναλογισθεῖ τὸν ἀριθμὸ τοῦ κτήνους... ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ εἶναι 666». Τί θέλει νὰ πεῖ ἐδῶ ὁ Ἰωάννης στήν πιὸ ἀνεξήγητη παράγραφο, ποὺ τόσα καὶ τόσα ἔχουν γραφεῖ; Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ κάνει μία ἀποκάλυψη στὶς ἐπόμενες γενεές. Πῶς ὅμως νὰ κάνει κάτι τέτοιο, ἀφοῦ θὰ λογοκρίνετο καὶ τὸ βιβλίον του θὰ καταστρεφόταν ἀμέσως; Ἀποφασίζει νὰ κρυπτογραφήσῃ προφανῶς τὰ ἐπώδυνα μέλλοντα νὰ ἀποκαλυφθοῦν. Ἀποφασίζει λοιπὸν νὰ τὸ κάνει κατὰ τὸ πρότυπο τῆς κωδικοποίησις τῶν νομοθετῶν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, ποὺ θὰ πρέπει νὰ εἶχε σχεδὸν ξεχασθεῖ στήν ἐποχὴ του. Πρέπει ὅμως νὰ δώσει καὶ τὸν κώδικα, ὅχι βέβαια χωριστὰ ἀλλὰ μέσα στὸ κείμενο.

Αὐτὸ φαίνεται νὰ κάνει ὁ Ἰωάννης μὲ τὴν παραπάνω ἀνεξήγητο παράγραφο, ποὺ συσχετίζει ἀριθμούς καὶ λέξεις. Φαίνεται ὅτι κάπως καθυστερημένα ἀνακαλύφθηκε ἡ πρόθεσις καὶ ἡ κωδικοποίησις τοῦ Ἰωάννη καὶ ἀποκαλύφθηκε τὸ μῆνυμά του, τὸ ὁποῖο δὲν ἄρεσε στοὺς εὐρόντας. Πῶς ὅμως νὰ ἀποσυρθοῦν τὰ ἀντίγραφα τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰωάννη, γιὰ νὰ μὴν ἀνακαλυφθεῖ ὁ κώδικας καὶ ἀπὸ ἄλλους ἢ ἀπὸ τὴν γενιὰ στήν ὁποία αὐτὸ ἀπευθυνόταν; Δὲν ὑπῆρχε κανένας τρόπος νὰ καταστραφοῦν ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ἀντίγραφα. Τὸ μόνο ποὺ μποροῦσε νὰ γίνῃ ἦταν νὰ ἀλλάξῃ τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο, νὰ παραλλαχθεῖ τὸ ἔκτο γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, στὸ ὁποῖο στήριζε τὸ παράδειγμα τοῦ κώδικα ὁ Ἰωάννης. Οἱ νέοι ἀντιγραφεῖς χρησιμοποιοῦντας τὸ ἀριθμητικὸ *σ* ἀντὶ τοῦ γραμματικοῦ *s*, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τί κάνουν, ἔκαναν τὴν μεγαλύτερη ἀλλοίωση τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ κώδικά του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀντώνιος Φ. Χαλᾶς, «Εἰς τὸ Ἑλληνικόν Ἀλφάβητον Ὑπολανθάνον Μυστήριον ἢ Περί Ἐπιστήμης», Ἀθῆναι 1921.

Ἀντώνιος Φ. Χαλᾶς, «Ἡ Ἀπόκρυφος Διάταξις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου», Ἀθῆναι 1930.

(-)Ιωσήφης Μανιάς, «Άγνωστα Μεγαλουργήματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων», Ἀθήναι 1972.

Κοσμάς Μ. Μαρκάτος, τεύχη περιοδικού «ΠΑΜΜΕΓΑΣ», Βιβλιοπωλείον Βασιλείου, Αθήνα 1980-1988.

John Mitchel, *The City of Revelation*, London 1973.

Blich Bond and Lee, "*Germatria*", London 1977.

Ἐπιστολή

ΑΠΟ:

Δημόσιον Φρενοκομείον

«Η ΕΛΛΑΣ»

Ἔτος ὀγδοὸν ἀπὸ ἀναμονῆς τῆς ἀπλῆς ἀναλογικῆς

Ἐξοχώτατε,

“Ευλαβία μὲ χάριά τὸ μήνυμά Σας καὶ Σᾶς εὐχαριστῶ. Σὰν τρόφιμος τοῦ εὐαγοῦς αὐτοῦ ιδρύματος, ποὺ κάποτε ἐβάλατε καὶ Σεῖς ἓνα χερσάκι γιὰ νὰ γίνη, θὰ ἤθελα νὰ Σᾶς δώσω μερικές ἀκόμη πολὺ κατατοπιστικές πληροφορίες γιὰ τὴν ἐδῶ διαμονή μας. Ὑπάρχουν λοιπὸν ἐδῶ μερικοὶ ἀσθενεῖς, ποὺ νομίζουν ὅτι εἶναι ὑπουργοί, γενικοὶ γραμματεῖς καὶ πρόεδροι κοινωφελῶν ὀργανισμῶν. Οἱ καημένοι εἶναι γενικὰ καλοὶ ἄνθρωποι, ποὺ τοὺς ἀρέσει νὰ παίρνουν ἐπίσημη πόζα, χωρὶς νὰ κάνουν ἀπολύτως τίποτε. Μόνο κάθονται στὰ κελλιὰ τοὺς σοβαροὶ μὲ τίς ὥρες καὶ ἀναλογίζονται, ἂν τοὺς ἤξεραν οἱ θυρωροὶ τοὺς. Κάποιοι ἄλλοι, ποὺ «τὸ παίζουν» ἀντιπολίτευση, μιλᾶνε συνεχῶς τάζοντας τὰ πιὸ ἀπίθανα πράγματα στὶς πιὸ ἐλαφρὲς περιπτώσεις ἀσθενῶν. Καὶ κάνουν «γκάλοπ» κάθε δύο ὥρες ἐξετάζοντας τὰ ποσοστὰ τῆς προτίμησης τῶν ὑπόλοιπων τρελλῶν ἀπέναντί τους, ποὺ ἀπὸ δῶρο σὲ δῶρο ἀνεβαίνουν «κάθετα», ὅπως ὁ ὑδράργυρος στὸ θερμόμετρο. Βέβαια ὑπάρχουν καὶ πιὸ βαρεῖες περιπτώσεις. Ὅπως ὀρισμένων, ποὺ δηλώνουν κομμουνιστές, ἀλλὰ διαθέτουν τεράστιες περιουσίες στὴν *Koskottian Bank* καὶ προβαίνουν σὲ ἀνιέρεις συμμαχίες.

Αὐτοὶ εἶναι καὶ οἱ πρὸ δυστυχισμένοι, καθὼς περιφέρονται στὸ προαύλιο μὲ ἀπλανὲς βλέμμα μουρμουρίζοντας σὰν σύγχρονοι Ἀμερικανοὶ καταλήπτον «Περσετρόϊκα ἢ ὀρθοδοξία» καὶ μοιάζουν σὰν βραχυκύκλιους. Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ χειρότερα. Πρόσφατα μᾶς φέρανε μιὰ βαρεῖα περίπτωση: Ἦταν ἓνας φουκαρᾶς, ποὺ φώναζε ὅτι θὰ ἀποκαθιστοῦσε στὸν θρόνο τους τὸν Τσάρο Νικόλαο Β΄ τῆς Ρωσίας, τὸν Φαραὼ Τούθμωση τῆς Αἰγύπτου καὶ τὸν Ἀσσουρμπανιπάλ τῆς Ἀσσυρίας. Ἦταν νὰ τὸν λυπᾶσαι, ἔτσι καθὼς φώναζε καὶ χειρονομοῦσε στὰ φαντάσματά του. Ὅσο γιὰ μᾶς τοὺς ὑπόλοιπους, ποὺ νοσηλεύομαστε ἐδῶ μέσα στὴν Πτέρυγα Ἀνιάτων Πασχόντων μὲ τὴν ὀνομασία «Κυρίαρχος Λαός», ὑποφέρουμε πολὺ ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰ ὅλων αὐτῶν, ἀλλὰ τί νὰ γίνῃ! Μᾶς ἔχει μείνει ἡ παρηγοριὰ νὰ μετᾶμε τοὺς γύρους τῶν συνομιλιῶν γιὰ τίς Ἀμερικάνικες Βάσεις. Στους 5.000 γύρους ξεκινᾶμε τὸ μέτρημα ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Τελικά ἔχετε δίκιο, Ἐξοχώτατε! Μόνο ὁ Δελλαπατριδῆς λείπει, γιὰ νὰ συμπληρωθῇ τὸ πᾶζλ τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς. Ἀλλὰ δὲν βαρυνέσθε· ἐ-
δῶ ποὺ φτάσαμε, ἴσως κι αὐτὸς νὰ ἦταν μιὰ κάποια λύση.

Μὲ Ναπολεόντειους χαιρετισμοὺς

Γιῶργος Πετρόπουλος

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ

«Έκλογή Φυλάκων»

1. Μπαίνουμε σέ περίοδο έκλογων. Τò ενδιαφέρον μας, όσο κι ' αν δέν εἶναι κομματικό, δέν παύει νά εἶναι ἑλληνικό. 'Ο ἑλληνικός «λόγος» καί χώρο ἱστορικό ἔχει καί «φορέα-λαό» ἔχει. Καί τά δύο αὐτά εἶναι πράγματα ἱερά· καί γιά τοῦτο χρειάζεται νά ἔχουμε αὐξημένη συνείδηση, ποιούς ἐκλέγουμε «φύλακες». Οἱ ἐφιάλτες εἶναι γύρω μας. Τò θέμα μου σήμερα εἶναι οἱ ἐκλογές. 'Η πολιτική (καί ὄχι κομματική) θέση τοῦ «Δαυλοῦ» εἶναι γνωστή στοὺς ἀναγνώστες του. Τὴν ἐκφράζει δὲ ἡ ἀξία, ἡ ἀριστεία, τίποτε ἄλλο!.. Αὐτὸ τὰ λέει ὅλα.

Μὰ τότε, θά ρωτήσετε, τὰ κόμματα, ὅλα, ἰσχυρίζονται ὅτι αὐτοὶ ποὺ ἐπέλεξαν εἶναι, κατὰ τεκμήριον, οἱ καλύτεροι ἀπ' ὅ,τι κυκλοφορεῖ στὴν «πιάτσα». "Αρα τί συζητοῦμε; 'Εμεῖς διαλέγουμε κόμμα· ποῦ καί πῶς θά βροῦμε τοὺς ἄλλους; τοὺς ἀριστούς; τοὺς ἀξιούς;

Σωστά, σὰς ἀπαντῶ. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια.

'Εμεῖς ἀποφεύγουμε τοὺς ὁρισμούς γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι ὁ ἀξίος ἢ ὁ ἄριστος, σὲ μιὰ κοινωνία ποὺ ἔχει παρερμηνεύσει τὰ πάντα καί ὅπου ἀξίος εἶναι σήμερα καί ὁ ἀπατεῶνας ποὺ γίνεται τραπεζίτης, ὁ κομπιναδόρος ἐκμεταλλευτὴς τῆς ἐξουσιαστικῆς του θέσεως γιὰ νά κλέψῃ τὸ δημόσιο χρήμα, ὁ κουλτουριάρης ποὺ ἐξυμνῶντας τὶς διαστροφές γίνεται τὸ τιμώμενο πρόσωπο, τὸ μοντέλο ποὺ προβάλλεται ἀπ' ὅλα τὰ μέσα δημοσιότητας καί ἄλλα πολλά, ποὺ εἶναι σ' ὅλους γνωστά, λίγο ὡς πολύ, καί στηρίζονται στὴν «Παιδεία» μας καί στὴν ἀνοδο τῶν διαστροφῶν ποὺ ἔχει ἐπιδιωχθεῖ μὲ ὅλα τὰ μέσα ἀπ' τὴν ἐμπορευματικὴ ἀντίληψη τῆς ἐξουσίας. "Αρα κάθε πρότασή μας γιὰ ὁρισμὸ τοῦ «ἀξίου» σήμερα εἶναι ὑπόθεση χαμένη ἀπὸ χέρι. Γιατί τὰ ἴδια τὰ κυκλώματα ποὺ ἐπιβάλλουν τὴν διαστροφή σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα εἶναι καί οἱ συνεργάτες τῶν κομμάτων.

'Επομένως;

Σωστά, θά ἐπαναλάβω, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Εἶναι ὅμως ὅλοι σάπιοι; ἄθλιοι; κατεργαράοι; "Οχι, δέν πρέπει αὐτὸ νά τὸ δεχθοῦμε ποτέ! 'Υπάρχουν ἀσφαλῶς μέσα σ' ὅλα τὰ κόμματα ἀνθρωποὶ ἔντιμοι! "Ας σταθοῦμε ἐδῶ.

'Αναζητῶντας κάποια ἀρχὴ διαδικασιῶν γιὰ τὴν βαθμιαία ἐξοδο ἀπὸ τὴν ἀρπάγη τοῦ ἐξουσιασμοῦ ὄχι μόνο ἔμεῖς ἀλλὰ καί ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς οἰκουμένης πρέπει νά ἀναζητήσουμε κατ' ἀρχὴν τοὺς ἔντιμους!

'Η ἐντιμότητα δέν θά προσδιορισθῇ ἀπὸ ἐμένα στὴ στήλη αὐτή: "Ας ἀναλογισθοῦμε οἱ ἴδιοι, ποιὸς εἶναι ὁ ἔντιμος κατὰ τὴν δική μας κρίση.

Τὸ δεύτερο ὅμως ποὺ μπαίνει πρὸς ἀναζήτησιν εἶναι ἡ «ἀρχὴ» τῶν διαδικασιῶν, ὥστε οἱ κατὰ τὴν κρίσιν μας ἔντιμοι νά ἐκλεγοῦν καί νά εἰσέλθουν στὴν ἐξουσία, ἔστω σ' αὐτὴν ποὺ τὴν κατευθύνουν οἱ παράλογοι καί οἱ ἄτιμοι (ὅροι ποὺ ἐσεῖς πάλι θά τοὺς νοηματούσετε κατὰ τὴν κρίση σας).

Θέμα μας ἐπομένως ἐν ὄψει τοῦ νέου ἐκλογικοῦ νόμου εἶναι ἡ διαδικασία· καί ἡ πρότασή μου σ' αὐτὸ ἀποβλέπει.

"Ας σκεφθοῦμε ἀνάποδα, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ τέλος. Πηγαίνουμε στίς κάλπες, γιὰ νά φέrouμε στὴ Βουλὴ τὸ κόμμα ποὺ θέλουμε νά μᾶς κυβερνήσῃ· καί ἐπίσης μέχρι πρὸ

ολίγου κατά κάποιο τρόπο (σταυρός προτίμησης) τους ανθρώπους που θα έχει συνεργάτες του. Ποτέ όμως μέχρι στιγμής δεν μάς δόθηκε ή ευκαιρία να εκφράσουμε την γνώμη μας για όλους όσους θέλουμε να έχουν τη θέση του βουλευτή απ' τους υποψήφιους των άλλων κομμάτων, που νομίζουμε ότι, αν και αντίπαλοι, είναι τίμιοι. "Αν δηλαδή μπορούμε να τους δίνουμε το χέρι, γιατί δεν θα τους εμπιστευτούμε στην διαδικασία της εξουσίας; "Ας το κάνουμε αυτό τώρα πράξη.

Κατ' αρχήν ψηφίζουμε κάποιο κόμμα. Αυτά τα ψηφοδέλτια αθροίζονται σ' όλη την επικράτεια και βγάζουν για κάθε κόμμα ένα ποσοστό Χ% επίτυχίας. Με βάση αυτό το ποσοστό (αναλογική) και με άπλη διαίρεση των ψηφοφόρων διά των βουλευτών βγαίνει ο αριθμός των βουλευτών του κάθε κόμματος. 'Εγώ όμως ο ψηφοφόρος έχω το δικαίωμα να δείξω τόσο την προτίμησή μου στο ψηφοδέλτιο του κόμματός μου όσο και να προσθέσω σ' αυτό ονόματα εκ των αντιπάλων του. 'Από την τελική καταμέτρηση και αυτών των προσωπικών ψήφων ενός εκάστου των βουλευτών σχηματίζεται μια σειρά επιτυχόντων υπερκομματική. Αυτή η σειρά για όλα τα κόμματα είναι υποχρεωτική, και θα συμπληρωθούν οι βουλευτές μέχρι του ποσοστού της επίτυχίας του κόμματος εκ των δικών του βεβαίως βουλευτών με υποχρεωτική όμως σειρά του πίνακος επίτυχίας.

Μ' αυτό τον τρόπο οι επιτυχόντες σε κάθε κόμμα δεν θα εκλέγωνται μόνο εκ των κομματικών προτιμήσεων αλλά και εκ των προτιμήσεων των αντιπάλων τους. Έτσι κάθε ψηφοδέλτιο θα έχη λευκό χώρο, στον οποίο θα μπορώ, αν θέλω, να συμπληρώσω και όσα ονόματα θέλω εκ των αντιπάλων ψηφοδελτίων. Με αυτό τον τρόπο συμμετέχω στο σχηματισμό της σειράς επίτυχίας των βουλευτών, ή όποια, όπως έλεγα, είναι υποχρεωτική για τα κόμματα. Με την μέθοδο αυτή (α) θεσπίζεται ή αναλογική, (β) συρρικνώνεται ή αδιαλλαξία, ώστε να επιτευχθή ή συνεργασία των κομμάτων και τέλος (γ) αρχίζει να εμφανίζεται ή προσωπικότης του βουλευτού ως παράγοντος υπερκομματικού, ικανού να επιλέγη τις αποφάσεις του προς το γενικό και όχι κομματικό του συμφέρον.

Συνοψίζω: 1ον, άπλη αναλογική για όλη την επικράτεια,

2ον, σταυρός προτίμησης,

3ον, προτίμηση αντιπάλων.

Αυτό σάν μια αρχή, για να ξεκινήση ή επεξεργασία των διαδικασιών για την είσοδο τελικώς των εντιμών στη πολιτική μας ζωή. Για άριστους και άξιους είναι ακόμα νωρίς.

Έρινυς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ

Μετεμψύχωσις-μετενσάρκωσις: Οί πέντε άνθρώπινες μορφές του Πυθαγόρα

Στό Ε' βιβλίο της παγκοσμίου *Ίστορίας* του Διόδωρος Σικελιώτης, παρ. 28.6, τομ. ΙΙΙ, σ. 170, αναφέρει: «ένισχύει γάρ παρ' αὐτοῖς ὁ Πυθαγόρου λόγος, ὅτι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἀθανάτους εἶναι συμβέβηκε καὶ δι' ἐτῶν ὠρισμένων πάλιν βιοῦν, εἰς ἕτερον σῶμα τῆς ψυχῆς εἰσδυομένης, διὸ καὶ κατὰ τὰς ταφὰς τῶν τετελευτηκότων ἐνίους ἐπιστολὰς γεγραμμένας τοῖς οἰκείοις τετελευτηκόσι ἐμβάλλειν εἰς τὴν πυράν, ὥς τῶν τετελευτηκότων ἀναγνώσομένων ταύτας...». Δηλ.: «εἶναι ἰσχυρὸς εἰς αὐτοὺς ὁ λόγος τοῦ Πυθαγόρου, ὅτι ἔχει συμβῆ οἱ ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων νὰ εἶναι ἀθάνατες καὶ διὰ τῆς παρόδου ὠρισμένων ἐτῶν νὰ ζοῦν πάλι, εἰσερχομένης τῆς ψυχῆς εἰς ἄλλο σῶμα, γι' αὐτὸ κατὰ τὶς ταφὰς τῶν ἀποθανόντων μερικὲς ἐπιστολὲς ποὺ ἐγράφησαν γιὰ τοὺς οἰκείους θανόντας ρίπτουν στὴν πυρά, γιὰ νὰ τὶς ἀναγνώσουν αὐτοί...».

Στὰ ἀνέκδοτα ἀποσπάσματα τοῦ Ὀρφέως («Ὀρφικά», Ι. Πασσᾶς, σ. 357) λέγεται: «Ὅτι παλαιὸς ὁ λόγος, Ὀρφικός τε γὰρ καὶ Πυθαγόρειος, ὁ πάλιν ἄγων τὰς ψυχὰς εἰς τὸ σῶμα, καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνάγων, καὶ τούτῳ κύκλῳ πολλάκις...». Μετάφραση: «εἶναι παλαιὸς ὁ λόγος ποὺ ἀνήκει καὶ στὸν Ὀρφέα καὶ στὸν Πυθαγόρα, ποὺ ὁδηγεῖ πάλι τὶς ψυχὲς στὸ σῶμα καὶ πάλι ἀπὸ τὸ σῶμα τὶς ἄγει πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ αὐτὸ κάνει τὸν κύκλο πολλάκις...».

Σύμφωνα μὲ τὰ παραπάνω στὸ 18ο βιβλίο του, τόμ. ΙΧ σ. 10, λέγει ὁ Διόδωρος Σικελιώτης: «Πυθαγόρας ὁ Σάμιος καὶ τινες ἕτεροι τῶν παλαιῶν φυσικῶν ἀπεφῆναντο τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχειν ἀθανάτους, ἀκολουθῶς δὲ τῷ δόγματι τούτῳ καὶ προγιγνώσκειν αὐτὰς τὰ μέλλοντα καθ' ὃν καιρὸν ἐν τῇ τελευτῇ τὸν ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμὸν ποιῶνται...». Δηλ.: «Ὁ Σάμιος Πυθαγόρας καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς φυσικοὺς ἀπεφάνθησαν ὅτι οἱ ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀθάνατες, κατ' ἀκολουθίαν δὲ πρὸς αὐτὸ τὸ δόγμα αὐτὲς γνωρίζουν ἐκ τῶν προτέρων τὰ μέλλοντα κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελευτῆς ποὺ ἀποχωρίζονται ἀπὸ τὸ σῶμα...».

Στὸ Χ βιβλίο του ὁ Διόδωρος, τόμ. ΙV σ. 52, γράφει περὶ Πυθαγόρα: «Ὅτι ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Θηρικλέους κατὰ τὴν ἐξηκοστὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος ἐγνωρίζετο, προκεκοφῶς ἤδη ἐν παιδείᾳ. γέγονε γὰρ ἱστορίας ἄξιος, εἰ καὶ τὶς ἕτερος τῶν περὶ παιδείαν διατριψάντων, γέγονε δὲ Σάμιος τὸ γένος, οἱ δὲ φασὶν ὅτι Τυρρηνός, τοσαύτη δ' ἦν ἐν τοῖς αὐτοῦ λόγοις πειθὼ καὶ χάρις, ὥς καὶ τῆς πόλεως σχεδὸν ὅλης ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρεφούσης καθ' ἡμέραν ὥσπερ εἰς τινος υἱοῦ παρουσίαν ἅπαντας συντρέχειν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν...». Δηλ.: «ὅταν κατὰ τὴν 61ην Ὀλυμπιάδα ἄρχων στήν Ἀθήνα ἦταν ὁ Θηρικλῆς, ἦταν γνωστὸς ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, ποὺ εἶχε ἤδη προκόψει στὴν παιδεία, εἶχε δηλ. γίνεαι ἄξιος τῆς ἱστορίας, καὶ ἀνώτερος αὐτῶν ποὺ διέτριψαν στὴν παιδεία, κατὰ τὸ γένος ὅμως λέγουν ὅτι ἦτο Τυρρηνός, τόσο δὲ μεγάλη ἦταν ἡ χάρις καὶ πειστικότης τῶν λόγων του, ὥστε σχεδὸν ὅλη ἡ πόλη καθημερι-

νῶς νὰ ἐπιστρέφῃ πρὸς αὐτόν, ὅπως ἀκριβῶς ὅλοι συντρέχουν νὰ παρευρεθοῦν καὶ ἀκούσουν τὸν υἱό τους...».

Στὸ ἴδιο βιβλίο του, τόμ. IV σ. 60, ὁ Διόδωρος γράφει: «ὅτι ὁ Πυθαγόρας μετεμψύχωσιν ἐδόξασε καὶ κρεωφαγίαν ὡς ἀποτρόπαιον ἡγεῖτο, πάντων τῶν ζώων τὰς ψυχὰς μετὰ θάνατον εἰς ἕτερα ζῶα λέγων εἰσέρχεσθαι, καὶ αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν ἐφασκεν ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων μεμνησθαι γεγεννημένον Εὐφορβὸν τὸν Πάνθου μὲν υἱόν, ἀναιρεθέντα δὲ ὑπὸ Μενελάου». Δηλ. «ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐπίστευε στὴν μετεμψύχωσι καὶ θεωροῦσε ἀποτρόπαιο νὰ τρῶγουν κρέας, διότι ἔλεγε ὅτι οἱ ψυχὲς ὅλων τῶν ζώων μετὰ θάνατον εἰσέρχονται σὲ ἄλλα ζῶα, καὶ ἔλεγε γιὰ τὸν ἑαυτό του ὅτι ἐνεθυμεῖτο ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Τρωϊκῶν εἶχε γεννηθῇ ὡς Εὐφορβος, γυιὸς τοῦ Πάνθου, πού τὸν σκότωσε ὁ Μενέλαος...».

«Ὅτι φασὶν αὐτὸν ἐν Ἀργεὶ ποτὲ παρεπιδημήσαντα καὶ θεασάμενον τῶν Τρωϊκῶν σκύλων ἀσπίδα προσηλωμένην δακρύειν. ἐρωτηθέντα δὲ ὑπὸ τῶν Ἀργείων τὴν τοῦ πάθους αἰτίαν εἰπεῖν ὅτι τὴν ἀσπίδα ταύτην εἶχεν αὐτὸς ἐν Τροίᾳ γεγονῶς Εὐφορβος...». Μετάφραση: «λέγουν ὅτι αὐτὸς κάποτε πού παρεπιδήμησε (μετέβη) στὸ Ἀργεὶ καὶ ἀφοῦ εἶδε ἀνάμεσα στὰ Τρωϊκὰ λάφυρα κρεμασμένη μίαν ἀσπίδα, ἐδάκρυσε. Ὅταν τότε ρωτήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀργεῖους νὰ τοὺς εἰπῇ τὴν αἰτία τῆς συγκινήσεώς του, ἀπήντησε ὅτι τὴν ἀσπίδα αὐτὴ κρατοῦσε αὐτὸς στὴν Τροία, ὅταν εἶχε γεννηθῇ ὡς Εὐφορβος».

«ἀπίστως δὲ διακειμένων καὶ μανίαν αὐτὸν καταγιγνώσκοντων, σημεῖον ἐρεῖν ἔφησεν ἀληθὲς τοῦ ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἐκ τοῦ γὰρ ἐντὸς μέρους ἐπιγεγράφθαι τὴν ἀσπίδα γράμμασιν ἀρχαίοις Εὐφορβόν. πάντων δὲ διὰ τὸ παράδοξον εἰπόντων καθελεῖν αὐτήν, ἐντὸς συνέβη τὴν ἐπιγραφὴν εὑρεθῆναι». Πού σημαίνει: «ἐπειδὴ ὅμως δὲν τὸν πίστευαν καὶ τὸν κατηγοροῦν ὅτι τρελλάθηκε, τοὺς δήλωσε ὅτι θὰ τοὺς πῇ ἓνα σημάδι πού θὰ ἐπαληθεύσῃ τὰ λεχθέντα, διότι στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἀσπίδος ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν μὲ ἀρχαῖα γράμματα "Εὐφορβος"». Τότε ὅλοι λόγῳ τοῦ παραδόξου εἶπαν νὰ τὴν ξεκρεμάσουν, καὶ συνέβη πράγματι νὰ βρεθῇ ἀπὸ μέσα ἡ ἐπιγραφὴ». Αὐτὸ διασταυροῦται ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τοῦ Παυσανίου στὰ «Κορινθιακὰ» γιὰ τὸ Ἡραῖο, πού ἀπεῖχε 15 στάδια ἀπὸ τὴς Μυκῆνες (σ. 96-98 Παπύρου), πού γράφει: «ἐν δεξιᾷ δὲ κλίνῃ τῆς Ἥρας καὶ ἀνάθημα ἀσπίς ἦν Μενέλαος ποτε ἀφείλετο Εὐφορβὸν ἐν Ἰλίῳ». Δηλ.: «στὴ δεξιᾷ δὲ κλίνῃ τῆς Ἥρας καὶ ἀνάθημα ὑπῆρχε ἡ ἀσπίς, τὴν ὁποία ἀφῆρεσε κάποτε ὁ Μενέλαος ἀπὸ τὸν Εὐφορβο στὸ Ἴλιον».

Τόσην ἐντύπωσι ἔκανε αὐτὴ ἡ ἱστορία καὶ πιστεύθηκε ἀπὸ τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους του, ὥστε ὁ μὲν Ἡρόδοτος νὰ τὸν ἀναφέρῃ στὴν ἱστορία του ὡς Εὐφορβο καὶ ὁ ἐπιγραμματοποιὸς Καλλίμαχος νὰ κάμῃ μνηεὶα τοῦ Πυθαγόρα μὲ τὸ ὄνομα Εὐφορβος: «Ὅτι Καλλίμαχος εἶπε περὶ Πυθαγόρου διότι τῶν ἐν γεωμετρίᾳ προβλημάτων τὰ μὲν εὔρε, τὰ δέ... πρῶτος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἤνεγκεν, ἐν οἷς λέγει ὅτι "ἔξευρε Φρῦξ Εὐφορβος ὅστις ἀνθρώποις τρίγωνα καὶ σκαληνὰ καὶ κύκλων ἐπταμήκη δίδαξε νηστεύειν τῶν ἐμπνεόντων, οἱ τὰδ' οὐδ' ὑπήκουσαν πάντες"». Δηλ. «ὅτι εἶπε ὁ Καλλίμαχος γιὰ τὸν Πυθαγόρα ἐπειδὴ ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς γεωμετρίας ἄλλα μὲν βρῆκε ὁ ἱδιος, ἄλλα δέ... πρῶτος αὐτὸς ἔφερε στοὺς Ἕλληνες, μεταξύ τῶν ὁποίων λέγει... "τὰ ἀνεῦρε ὁ Εὐφορβος ἀπὸ τῆ Φρυγίας πού δίδαξε τοὺς ἀνθρώπους τὰ τρίγωνα

καὶ τὰ σκαληνὰ καὶ τὰ ἑπταμήκη τῶν κύκλων καὶ νὰ νηστεύουν ἀπὸ ὅσα ἔχουν πνοήν, καὶ σ' αὐτὰ δὲν ὑπῆκουσαν ὅλοι».

Διασταύρωσι τῶν ἀνωτέρω μὲ τὴν προσθήκη καὶ τῶν πέντε μορφῶν ἀνθρωπίνων ποὺ πῆρε ὁ Πυθαγόρας ἔχομε στὸν *Βίον* του ἀπὸ τὸ Διογένη τὸ Λαέρτιο, τῶν λεγομένων τοῦ ὁποίου ἐπιβεβαίωσι ἀποτελεῖ ἡ φράσι τοῦ Διοδώρου Σικελιώτη: «ὅτι οἱ *Πυθαγόρειοι* καὶ τῆς μνήμης μεγίστην γυμνασίαν ἐποιούντο...» (τόμ. IV β.Χ 4.5 σελ. 58). Δηλ. «ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι ἐγύμναζαν πάρα πολὺ τὴ μνήμη τους».

Ὁ Διογένης Λαέρτιος, VIII 2.4 σ. 322, λέγει: «*Πυθαγόραν φησὶν Ἑρακλείδης ὁ Ποντικός περὶ αὐτοῦ τάδε λέγειν, ὡς εἴη ποτὲ γεγονώς Αἰθαλίδης καὶ Ἑρμοῦ υἱὸς νομισθεῖν*». Δηλαδή: «γὰρ τὸν Πυθαγόρα λέγει ὁ Ἑρακλείδης ἀπὸ τὸν Πόντο τὰ ἐξῆς, ὅτι εἶχε γεννηθῇ κάποτε ὡς Αἰθαλίδης καὶ εἶχε νομισθῇ γυιὸς τοῦ Ἑρμοῦ». «τὸν δὲ Ἑρμῆν εἰπεῖν αὐτὸν ἐλέσθαι ὅ,τι ἂν βούληται πλὴν ἀθανασίας, αἰτήσασθαι οὖν ζῶντα καὶ τελευτῶντα μνήμην ἔχειν τῶν συμβαινόντων». Δηλαδή: «Καὶ ὁ Ἑρμῆς εἶπε σ' αὐτὸν (τὸν Αἰθαλίδη) νὰ ἐκλέξῃ ὅ,τι καὶ ἂν θέλῃ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀθανασία. Κι' αὐτὸς ζήτησε καὶ ὅσο ζοῦσε καὶ μετὰ θάνατον νὰ διατηρῇ μνήμη (ἀνάμνησι) αὐτῶν ποὺ συμβαίνουν». «ἐν μὲν οὖν τῇ ζωῇ πάντων διαμνημονεῦσαι, ἐπεὶ δὲ ἀποθάνοι, τηρῆσαι τὴν αὐτὴν μνήμην. χρόνῳ δ' ὕστερον εἰς *Εὐφορβον* ἐλθεῖν καὶ ὑπὸ *Μενελέω* τρωθῆναι». Δηλ.: «Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ βίου του νὰ ζαναθυμᾶται τὰ πάντα, καὶ ὅταν πεθάνῃ νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴ μνήμη».

«ὁ δ' *Εὐφορβος* ἔλεγεν ὡς Αἰθαλίδης ποτὲ γεγόνοι καὶ ὅτι παρ' Ἑρμοῦ τὸ δῶρον λάβοι καὶ τὴν τῆς ψυχῆς περιπόλησιν, ὡς περιεπολήθη καὶ εἰς ὅσα φυτὰ καὶ ζῶα παρεγένετο καὶ ὅσα ἡ ψυχὴ ἐν Αἰδῇ ἔπαθε καὶ αἰλοῖται τίνα ὑπομένουσιν». Δηλ.: «Καὶ ὁ Εὐφορβος ἔλεγε ὅτι κάποτε εἶχε γεννηθῇ ὡς Αἰθαλίδης καὶ ὅτι τὸ δῶρο εἶχε λάβει ἀπὸ τὸν Ἑρμῆ καὶ γὰρ τὴν περιπλάνησι τῆς ψυχῆς του καὶ πῶς περιπλανήθηκε καὶ σὲ ὅσα φυτὰ καὶ ζῶα ἔφασε καὶ ὅσα ἔπαθε ἡ ψυχὴ στὸν Ἄδη καὶ τὰ παθήματα ὑπομένουν οἱ λοιπὲς ψυχές».

«Ἐπειδὴ δὲ *Εὐφορβος* ἀποθάνοι, μεταβῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς Ἑρμότιμον, ὅς καὶ αὐτὸς πίστιν θέλων δοῦναι εἶτ' ἀνῆλθεν εἰς Βραγχίδας καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐπέδειξεν ἣν Μενέλαος ἀνέθηκεν ἀσπίδα (ἔφη γὰρ αὐτόν, ὅτ' ἀπέπλει ἐκ Τροίας, ἀναθεῖναι τῷ Ἀπόλλωνι τὴν ἀσπίδα) διασηπύϊαν ἥδη, μόνον δὲ διαμένον τὸ ἐλεφάντινον πρόσωπον». Δηλαδή: «Ὅταν πέθανε ὁ Εὐφορβος, ἡ ψυχὴ του μετέβη στὸν Ἑρμότιμο, ὁ ὁποῖος θέλοντας νὰ διαπιστώσῃ τὴν ἱστορία, ἔπειτα ἀνέβηκε στοὺς Βραγχίδες καὶ ἀφοῦ εἰσῆλθε στὸ ἱερὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀναγνώρισε τὴν ἀσπίδα ποὺ εἶχε ἀναθέσει ὁ Μενέλαος (διότι ἐλέγχθη ὅτι αὐτός, ὅταν ἀπέπλεε ἀπὸ τὴν Τροία, ἀνέθεσε τὴν ἀσπίδα στὸν Ἀπόλλωνα), ποὺ ἤδη εἶχε σαπίσει καὶ διετρεῖτο μόνο τὸ πρόσωπο ἀπὸ ἐλεφαντόδοντο».

Γιὰ τὸ ἱερὸ ἢ Μαντεῖο τῶν Βραγχιδῶν στὴν ἱστορία τοῦ Ὁρόδοτος ἀναφέρει (σελ. 174 «Πάπυρος»): «τὰ δὲ ἐν Βραγχίδῃσιν τῆσε Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὅμοια τοῖσι ἐν Δελφοῖσι». Δηλ. «καὶ τὰ ἀναθήματα εἰς τοὺς Βραγχίδας τῆς Μιλήτου ἀπὸ τὸν Κροῖσο ἦσαν ἴσα κατὰ τὸ βάρος καὶ ὅμοια μὲ ἐκεῖνα τῶν Δελφῶν» (σημ.: ἀποδεικνυομένης ἔτσι τῆς σπουδαιότητος τοῦ μαντείου). Ἐπίσης στὴ σελ. 238: «... οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς περὶ ἐς θεὸν ἀνοῖσαι τὸ ἐν Βραγχίδῃσι. Ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἰδρυμένον».

Παλαιό, πρὸ τοῦ 610 π.Χ., πινάκιο ἀπὸ τὴν Ἰωνία (Βρετανικὸ Μουσεῖο). Παρουσιάζει νεκρὸ τὸν ἥρωα Εὐφωρβό. Ἀπὸ πάνω του μονομαχοῦν ὁ Ἔκτωρ καὶ ὁ Μενέλαος ποὺ τὸν σκότωσε, ὅπως ἀποδεικνύουν τὰ ἀναγραφόμενα ὀνόματά τους. Γέμει συμβολισμῶν, ὅπως οἱ ἀριστερόστροφες μαιανδροειδεῖς «τετρακτύες», ποὺ ἐχρησιμοποιοῦντο στὰ Ἰωνικὰ ἱερά, ὀρῶσαι πρὸς τὴν Ἑλληνικὴ Δύσι (Βραγχιδῶν, Σάρδεων), ἐνῶ οἱ δεξιόστροφες στὰ ἱερά τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ὀρῶσαι πρὸς Ἰωνίαν (Δελφοί. Ἀμφιαράειον κλπ.), διπλὲς σπεῖρες κλπ., ποὺ δὲν εἶναι ἀπλὲς διακοσμῆσεις, διότι τὸ κύμα, ὁ μαϊάνδρος, ἡ διπλὴ σπεῖρα καὶ τὰ ἀνάλογα συμβολίζουν τὸν ἀτέρμονα, ὁ ἀτέρμων τὸ ἄπειρον (ἄπειρος ὁ Θεός), δηλ. συμβολίζουν τὸ Θεό. Χαρακτηριστικοὶ εἶναι καὶ οἱ διακρινόμενοι παντεπόπτες ὀφθαλμοὶ (δύο) πάνω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες τῶν μονομάχων. Ἡ τετρακτὺς εἶναι ἀριστερόστροφη καὶ δεξιόστροφη, σχηματίζεται ἀπὸ 4 Γ (γάμμα κεφαλαῖα) ποὺ ὑποδηλοῦν τὴν γένεσι, τὸ συνεχὲς γίνεσθαι, τὴν ἀέναη κίνησι καὶ δημιουργία, τὴν γνῶσι, τὴ γεωμετρία κ.λπ. Ἡ τετρακτὺς μετωνομάσθηκε ἀργότερα μὲ τὴν ἀποπροσανατολιστικὴ ὀνομασία «ἀγκυλωτὸς σταυρός».

τῷ Ἰωνες τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρῆσθαι, ὁ δὲ χῶρος οὗτος ἐστὶ τῆς Νιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος». Δηλ.: «Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Κύμης ἔλαβαν γνῶσιν ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταβοῦν νὰ συμβουλευθοῦν τὸν θεὸ στοὺς Βραγχίδας. Διότι ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἰδρυμένο ἀπὸ παλαιὰ μαντεῖο, πὺ συνήθιζαν ὅλοι οἱ Ἰωνες καὶ Αἰολεῖς νὰ χρησιμοποιοῦν, καὶ ὁ χῶρος αὐτοῦ τοῦ μαντείου εἶναι τῆς περιοχῆς Μιλήτου πάνω ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Πανόρμου». Ὡνομάζετο τῶν Βραγχιδῶν ἀπὸ τὸ ἱερατικὸ γένος τῶν Βραγχιδῶν, πὺ ἰδρυτῆς του ἦτο ὁ Βράγχος. Φυσικὸ λοιπὸν ἦτο ὁ Μενέλαος μετὰ τὴν ἄλωσι τῆς Τροίας σ' αὐτὸ νὰ ἀφιερῶσιν τὴν ἀσπίδα του, ὡς πλησιέστατα εὐρισκόμενο.

Συνεχίζει ὁ Διογένης Λαέρτιος: «ἐπειδὴ δὲ Ἑρμότιμος ἀπέθανε, γενέσθαι Πύρρον τὸν Δήλιον ἀλιέα, καὶ πάντα πάλιν μνημονεύειν, πῶς πρόσθεν Αἰθαλίδης, εἴτ' Εὐφορβος, εἴτα Ἑρμότιμος, εἴτα Πύρρος γένοιτο. Ἐπειδὴ δὲ Πύρρος ἀπέθανε, γενέσθαι Πυθαγόραν καὶ πάντων τῶν εἰρημένων μεμνήσθαι»... Δηλαδή:

«Ἀφοῦ πέθανε ὁ Ἑρμότιμος, ἐγεννήθη ὁ Πύρρος ὁ ἀλιεὺς ἀπὸ τῆς Δῆλο, καὶ τὰ πάντα πάλι ἀπεμνημόνευσε, πῶς προηγούμενα Αἰθαλίδης, μετὰ Ἑρμότιμος, μετὰ Πύρρος ἔγινε. Ὅταν δὲ πέθανε ὁ Πύρρος, ἔγινε ὁ Πυθαγόρας πὺ θυμήθηκε ὅλα ὅσα ἔχουν λεχθῆ».

Ἀρκοῦμεθα στὴν παράθεσι αὐτῶν τῶν κειμένων καὶ τῆς φωτογραφίας τοῦ Ἰωνικοῦ πινακίου (πιάτου) πὺ ἔχει τὴν παράστασι τῆς διαμάχης τοῦ Ἑκτορα καὶ τοῦ Μενελάου πάνω ἀπὸ τὸ πτώμα τοῦ Εὐφορβου, ὅπου ἀναγράφονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων, πὺ εἶναι ἀρκετὰ εὐδιάκριτα, πιστεύοντες ὅτι ἔτσι παρέχομε καὶ ὑπὸ ἄλλη ὀπτική γωνία τὴν ἐλληνικὴ γνῶσι, ἐμπεδωμένη τότε καὶ ἀποκαλυπτομένη σήμερα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΓΚΑΡΙΔΗΣ

Τίποτα πιά

Τίποτα πιά δὲν εἶναι ὅπως πρῶτα,
ἀφ' ὅτου ἡ φλόγα πὺ καίει μέσ' στὰ μάτια σου
ἔπαψε τὴν ψυχὴ μου νὰ θερμαίνει.
Τὸ αἰώνιο κυνηγητὸ τους
στὰ οὐράνια μονοπάτια συνεχίζουν
ἡ Σελήνη ἡ ἀργυρότοξη
καὶ ὁ φιλέκδικος γιὸς τῆς Αἰτοῦς,
μὰ οἱ δικές μου μέρες
σκοτεινὲς ἀνατέλλουν καὶ δύουν.
ὦ! πόσο εἶν' ἀλήθεια δυστυχισμένοι ὅσοι ἀγαποῦν,
σὰν ὁ Θεὸς ἔρωσ γιὰ πάντα τὴν πλάτη τους στρέψει!
Καὶ μοναχὰ παλιές, εὐτυχισμένες θύμησης
τοὺς κρατοῦν στὴ ζωὴ
καὶ νύχτα-μέρα σκληρὰ τοὺς παιδεύουν.

ΟΘΩΝ Μ. ΔΕΦΝΕΡ

Έσπέρωμα

Στοιχειωμένα μονοπάτια οδηγούν στο σκοτάδι.
Τὰ παραπονεμένα μικρόφωνα
διαπερνούν τούς τοίχους
και οί τηλεφακοί κοιτάνε ένα άσταθές όνειρο.
"Όλα είναι διαφανή και κρυστάλλινα
σάν τη μισο-θυμημένη ζούγκλα.

Οί ηλεκτρονικοί ύπολογιστές μās πρόδωσαν...
Και ή φωνή τους σπάει σά χρυσές ρυτίδες.
Ποιοί προφήτες, σήμερα, σκοτώνονται
μέ ένα φιλι
άπό τούς τεχνογραφειοκράτες και τούς έξουσιαστές;
"Άσπρα — σάν περιστέρια — λουλούδια ύάκινθων
πέφτουν άπό τὰ μαλλιά τών τυράννων
και μās ξεγελούν. —
Τὰ άτενίζουμε, αλλά δέν τὰ βλέπουμε:
Τὰ μάτια μας στυλώνονται σ' ένα άνόητο
συντριβάνι λέξεων.

"Ημαστε κάποτε νέοι. 'Ο κόσμος άπλωνότανε
φωτεινός. Κάναμε έρωτα με άραχνοειδή
προφυλακτικά.
Γιατί τώρα σταμάτησε ή μουσική;
Δέ δώσαμε έμείς τη διαταγή.
Μās κάρφωσαν ένα μαχαίρι στην καρδιά
και τó άφησαν εκεί.

Τὰ χέρια τών ήγεμόνων είναι κόκκινα άπό φόνο,
άν μπορούσαμε νά τὰ δούμε. - -
Είναι χέρια πού ύπάρχουν μέσα στο μυαλό.
"Η κραυγή τους κρύβει τó ούρλιαχτό
τó δικό μας πίσω άπό φοινικιές
κι άπό φτέρες.

"Υπάρχει μιá όψη νεκροταφείου στην έποχή μας
φευγαλέα και δυσοίωνη.
Οί παπάδες μās χτυπάνε με τó σταυρό
και κλέβουν τó άσημένιο δισκοπότηρο.
Και οί καταδυναστευόμενοι άκόμη είναι διδύναμοι:
δέν μπορούν νά διαλέξουν
ανάμεσα στο καλό και στο κακό.

Τὰ όνειρα έρχονται· και τὰ όνειρα πάνε.
"Όσο γρήγορα κι άν τρέξουμε,
ό ούροβόρος όφης (ό χρόνος)
τρέχει μαζί μας.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ*

Μιά προσπάθεια συγκριτικής προσέγγισης
στήν βασική πρωθελληνική λέξη «ΖΕΥΣ»

1. Μιά σκληρή καταγγελία

Θεωρώ ότι στο σύνολό τους οι πανάρχαιες πρωθελληνικές λέξεις της Φυλής μας, οι οποίες χρησιμοποιούνται εύρέως και σήμερα, έχουν μείνει ουσιαστικά άνευτομολόγητες. Η δόθηκε, τις περισσότερες φορές προφανώς σκοπίμως, παραπλανητική έτυμολογία, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται νεόκοποι διεκδικητές της πατρότητός τους, όπως π.χ. γνωρίζουμε ως τοιούτους τελευταία τους Φοίνικες. Ποιές είναι αυτές οι λέξεις; Μπορώ να αναφέρω έναν τεράστιο κατάλογο. 'Αναφέρω δέ μερικές απ' αυτές ως σπουδαιότερες έναντι των υπολοίπων: 'Ελλάς, 'Ελλην, 'Ολυμπος, Σόλυμα, 'Ιεροσόλυμα, Δίον, Πελασγός, 'Ρώμη, Γραικός, Κρήτη, Παρθενών, Σιών, Ζεύς... Φυσικά δεν είναι δυνατόν να ασχοληθώ ταυτόχρονα με την έτυμολογική προσέγγιση όλων αυτών ή και άμετρητων άλλων παρομοίων. 'Επιλογή κάνω στη λέξη ΖΕΥΣ, με την οποία έξ' άλλου έχω ασχοληθεί και σε προηγούμενα άρθρα μου. Καιρός λοιπόν τώρα να πω κάτι παραπάνω γι' αυτήν.

2. Γιὰ νὰ ταραχτοῦν λίγο τὰ νερά

Παραθέτω μὲ ῥουνικὴ ἐπιγραφὴ, σχεδὸν ἔτσι ὅπως εἶναι καταγεγραμμένη μὲ τὸ ἀλφινικὸ ἀλφάβητο, σὲ γλῶσσα μᾶλλον γερμανικὴ καὶ ἀναγινωσκόμενη ἀπὸ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά: ΛΥΠΙΑΦΙΕΤΙΤΣΑΨΙΔΑΗ. Ἀς τὴν μεταγράψουμε: HARIGASTI TEIWA(I). Ἡ ἐξήγησις ποὺ δίνεται ἐδῶ, εἶναι: «Γιὰ τὸν Θεὸ Χάρικαστ» (δηλαδὴ τὸν Βοντάν, Ὀντίν). Ἡ ἐπιγραφὴ προέρχεται ἀπὸ τὸν τρίτο αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ. Μὲ νοιάζει δὲ ἡ λέξις *Teifai* ποὺ εἶναι δοτικὴ πτώσις τῆς λέξεως Θεός. Δοτικὴ χαρακτηριστικὴ: *τείFai* → *τείFα*. Τὶ εἶναι τὸ *TeiFa*; Ποιὰ ἡ σχέσις του μὲ τὸ *Zeῦς*; Ἡ καλύτερα: μὲ τὸ *Δεὺς* καὶ τὸ λατινικὸ —ἐξ αὐτοῦ προερχόμενο— *DEUS*; Τὸ μὲν *DEUS*, (τροπὴ τοῦ T σὲ D) εἶναι ὁ Θεός, ὁ Δῖος (Θεῖος), ἰσπανικά: *DIOS* κτλ. καθότι γνωρίζουμε καὶ τὶς παραλλαγὰς *ΣΔΕΥΣ*, *ΣΔΗΝ*, *ΖΗΝ*, *ΤΙΝ*, *ΤΙΝΙΑΣ*: ὁ Ζεὺς στοὺς Ἑτρούσκους. Τὸ δὲ *TeiFa* τῆς ἐπιγραφῆς, στὰ «Ῥουνικά» ἐδῶ, δὲν ἀντιστοιχεῖ ἀραγε στὸν τύπο **Zhṽx* (δοτικὴ τοῦ **Zhṽs*, **Zeif-*, *Zeῦs*);

3. Λῆμνος τὸ παλαιὸν εἶ τις ἄλλη...

Στὴν διατριβὴ τῆς «Ἡ διάλεκτος τῆς Λήμνου, Ἑθνογλωσσολογικὴ προσέγγιση», Θεσσαλονίκη 1988, ἡ ἐθνογλωσσολόγος Δρ. Δέσποινα Κοντονάτσιου κάνει φυσικὰ λόγο γιὰ τὴν λεγόμενη Πελασγικὴ ἢ Ἑτρουσκικὴ ἐπιγραφὴ τῆς Λήμνου. Θεώρησε ὅμως σκόπιμο νὰ μὴν ἐπιμείνῃ καὶ πολὺ στὸ θέμα (παρ' ὅτι ἐπεχειρήσαμε στὸ παρελθὸν μαζί τὴν ἐρμηνεία τῆς ἐπιγραφῆς), «διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων». Αὐτὰ ὅλα βέβαια εἶναι φιλολογίες. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασίαν εἶναι ἡ λέξις *ZIFAI* ποὺ ὑπάρχει ἀρκετὲς φορὲς ἀνάμεσα στὶς ἄλλες τῆς ἐπιγραφῆς. Τὴν ἔχουμε ἐρμηνεύσει ὡς δοτικὴ χαρακτηριστικὴ τῆς λέξεως *Zeῦς*: *ZiFa*, στὸν Δία.

Ἀντιπαραθέτω λοιπὸν στὸ ῥουνικὸ *TeiFa*, ποὺ εἶδαμε, τὸ λημνιακὸ *ZiFa*. Συμπτωματικὰ καὶ οἱ δυὸ λέξεις εἶναι στὴν δοτικὴ πτώσις. Καὶ σχετικὰ λίγα χρόνια χωρίζουν τὴν ῥουνικὴ ἐπιγραφὴ (Γ' π.Χ. αἰών), ἀπὸ τὴν πελασγικὴ τῆς Λήμνου (ΣΤ' π.Χ. αἰών). Ἀκόμῃ καὶ τὸ καταληκτικὸ -ι τῆς δοτικῆς, προερχόμενο καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις ἀπὸ τὸν πρωθελληνικὸ ἀρχέτυπο τῆς λέξεως, εἶναι ὁλόιδιο!

4. Τὰ πολλὰ ὀνόματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἓνα

Ἀκόμῃ καὶ οἱ καθηγητὲς τῶν πανεπιστημίων σ' αὐτὸ τὸν τόπο γνωρίζουν ὅτι γιὰ τὴ λέξις ποὺ ἀναφέρεται στὸν Θεὸ ὑπῆρχαν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα πολλοὶ (συγγενικοί;) τύποι: Θεός, Ζεὺς, Σδεὺς, Δεὺς, Ζὴν κ.ο.κ. Ῥωτάω: —Ὅλοι αὐτοὶ οἱ παράλληλοι τύποι προέρχονται ἀπὸ κάποιον «ἀρχικό»; Κι ἂν ναί, τότε ποῖον; Πῶς διαμορφώθηκε, ἀπὸ ποιούς, πότε, ποῦ καὶ γιατί αὐτὸς ὁ πρῶτος τύπος; Ποιὰ ἀνάγκη ἀκριβῶς γέννησε τοὺς ἐπόμενους τύπους; Ἡ μήπως πρόκειται γιὰ συγχρονικοὺς λίγο-πολύ παράλληλους τύπους μὲ σημαντικὴ διαφοροποίηση ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐτυμολογικὴ τους προέλευσις;

Κι ἂν πᾶμε μακρύτερα, π.χ. στὰ «ἀδερφάκια» μας τοὺς Λατίνους (ἔστω: «ξἀδερφάκια» μας), πῶς καὶ γιατί τὸ *Jup-iter* συνάπτεται στὸ *Ζεὺς-Πατήρ* ἢ τὸ *Θεὸ-Πάτωρ*, ἀλλὰ καὶ τὸ *Γιεχωβᾶ ἀβίνου* (= Θε Πατέρα μας, ἐβραϊστί). Τὸ ἴδιο ἰρανικά εἶναι *Ζιούς*- ἢ Ἰνδικὰ *Ντιάους Πιτά*. Γιατί τόσες διαφοροποιήσεις; ἀνάγονται σὲ «κοινὴ» ἐτυμολογία ἀραγε;

5. Ἡ ἐτυμολόγησις τοῦ Ἰνδικοῦ Θεοῦ Σίβα

Τὸ ἀκριβὲς ὁμολόγο τῆς λέξεως *Ζεὺς* στοὺς Ἰνδοὺς εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ *Sifa*. Τὸ δένει ὅχι μόνον ἡ ἴδια κατασκευὴ μὲ τὸ λημνιακὸ *Zifa-i*, τὸ ῥουνικὸ *Teifa-i* κ.ἄ.π. ποὺ θὰ δοῦμε στὴν συνέχεια, ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια σημασία. Ἀν καὶ ἡ καθ' ἑαυτοῦ λέξις γιὰ τὸν Θεὸ στὰ σανασκηρικὰ εἶναι καὶ *Deva-*, ἢ ὀρθότερα: *Δεφα-*. Καὶ λέω «ὀρθότερα *Δεφα-*», διότι παράγωγο

τῆς πρωθellenικῆς Δεὺς εἶναι καὶ τοῦτο, ὅπως καὶ τὸ λατινικόν: *Deus* (= Θεός). Παραθέτω στή συνέχεια τὴν κλίση τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ (Δεφα-) στὰ ἰνδικά. Στὴ μεταγραφή φυσικά χρησιμοποιῶ τὸ ἑλληνικὸ γραφικὸ σύστημα, ὡς πιὸ ἀκριβές:

ΠΤΩΣΕΙΣ	ΕΝΙΚΟΣ	ΔΥΪΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
Ὀνομαστικὴ	Δέφας	Δέφαι	Δεφᾶς
Κλητικὴ	Δέφα	Δέφαι	Δεφᾶς
Αἰτιατικὴ	Δέφαμ	Δέφαι	Δεφᾶν
Ὀργανικὴ	Δέφενα	Δεφᾶβχιᾶμ	Δεφᾶις
Δοτικὴ	Δεφᾶϊα	Δεφᾶβχιᾶμ	Δέφεβχιας
Ἀφαιρετικὴ	Δεφᾶτ	Δεφᾶβχιᾶμ	Δέφεβχιας
Γενικὴ	Δέφασια	Δέφαιο	Δεφᾶνᾶμ
Τοπικὴ	Δέφε	Δέφαιο	Δεφέσου

6. Ὁ Δεὺς, *Deus* (Θεός) στοὺς Αἰγυπτίους

Στὶς ἱερογλυφικὲς ἐπιγραφὲς τῆς πανάρχαιας Αἰγύπτου μας, («μας», διότι καὶ ἡ ἀρχαία «αἰγυπτιακὴ» διάλεκτος εἶναι θυγατρικὴ τῆς πρωθellenικῆς), πῶς ἀπαντᾷ ἡ λέξη γιὰ τὸν Θεό; Κατὰ τὴν ἐπίσημη ἀπογραφή ποὺ ἐπραγματοποίησε τὸ ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὅσον ἀφορᾷ στὰ ὀνόματα τοῦ Θεοῦ στὶς διάφορες γλῶσσες, στὴν ἀρχαία αἰγυπτιακὴ βλέπουμε ὅτι ἔχει καταχωρισθεῖ ὡς *Teut*. Τὸ ἀρχικὸ Τ- τῆς λέξης *Teut*, ποὺ εἶχαν οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι γιὰ τὸν Θεό, συναντᾶται καὶ ὡς «Θ», π.χ. στὴν μεταγενέστερη μορφὴ τῆς πρωτοαιγυπτιακῆς, δηλαδὴ τὴν κοπτικὴ. Τὸ ἐτυμολογικὸ λεξικὸ τῆς κοπτικῆς δίνει ἐδῶ τὴ λέξη: *Θήν*. Γράφεται ἀκριβῶς ὅπως τὸ βλέπετε, μὲ ἑλληνικὰ γράμματα, καὶ προφέρεται ὁμοίως (πρβλ. «Ζήν»).

Θήν σημαίνει στὰ κοπτικὰ: Θεῖον. Ὁ «Θεός», ὅχι τό... θειάφι! Στὰ σημερινὰ αἰγυπτιακὰ ὁ Θεός *Tenu*. Στὰ ἀρμορικά, συγγενῇ τῶν αἰγυπτιακῶν: *Teutia*. Τ, Δ, D, Θ, εἶναι ἤχοι συγγενεῖς. Ἀλλὰ καὶ τὸ τελικὸ -τ (τῆς λ. *Teut*) μὴ σᾶς ἐκπλήσσει (ἢ ἐκπλήττει), μπορεῖ νὰ εἶναι ἀλλόφωνο ἐδῶ τοῦ s: *Teut/Deus*.

7. Ὁ Ἰσπανὸς *Dios* καὶ ὁ Γάλλος *Dieu*

Τὴν ἐποχὴ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ἡ Ἰσπανία ἀναφέρεται στὰ κείμενα ὡς «Γοτθία». Τὸ ὄνομα δὲ «Γαλλία» στὴν Φραγκιά, ἀπ' ὅλους τοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου, μέχρι σήμερα τὸ δίνουν μόνο οἱ Ἕλληνες. Γιατί; Αὐτὲς οἱ δυὸ παρατηρήσεις «τσόντες», ὅπως φαίνονται μὲ μιὰ πρώτη ματιά, δὲν εἶναι καὶ τόσο ἄσχετες, ὅπως θὰ δοῦμε. Ἀλλὰ, ἄς ἀναφέρουμε πρῶτα κάτι «ἄλλο».

Ἔστω ἐμφανὲς ἡ σχέσις τῶν τύπων *Σδεὺς*, *Ζεὺς*, *Δεὺς*, *Deus*. Γιατί καὶ ἀπὸ ποῦ ἀκριβῶς προῆλθε ὁ μεταγενέστερος (;) ἑλληνικὸς τύπος *Δίας*; Σχετίζεται ἄραγε μὲ τὸν πανάρχαιο-πελασγικὸ τύπο *Δῖος* (= θεϊκός); *Δῖος*, *Δία*, *Δῖον* (= θεϊκός, θεῖος, θεῖα, θεῖον) προφανῶς εἶναι ἐπιθετο. Ἐνα ἐπιθετο ποὺ ἔγινε οὐσιαστικόν: οὐσιαστικοποιημένο ἐπιθετο. Ἐτυμολογῶ συνεπῶς, κατ' εὐθεῖαν τὸ «ἰσπανικόν» *Dios* (= Θεός) ἀπὸ τὸ ἑλληνο-πελασγικὸ *Δῖος* (= θεῖος). Ἀκολούθως τὸ *αντίβα* = θεὰ ἢ *Διφία*, ποὺ συναντᾶται στὶς Γραμμικὲς ἐπιγραφές, ἀπ' τὸ *Δία*. Σ' ὅτι ἀφορᾷ τὸν οὐδέτερο τύπο τοῦ ἐπιθέτου *Δῖον* (= Θεῖον), καὶ αὐτὸς οὐσιαστικοποιήθηκε, ἐφ' ὅσον ἔχουμε π.χ. στὴν Μακεδονία ὅχι ἓνα ἀλλὰ πολλὰ «Δῖον» ὡς κέντρα λατρείας τοῦ Διός.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ εἶναι σημαντικὸ καὶ ποὺ τὸ ἀγνοοῦμε μέχρι σήμερα πλήρως εἶναι ὅτι «Δῖον» δὲν ὑπῆρχαν μόνον στὴν Μακεδονία ἀλλὰ σ' ὅλοκληρο τὸν κόσμον. Γιὰ παράδειγμα στὴν Παλαιστίνη. Ἡ *Σιών* ἦταν ἓνα *Δῖον*. Ἐτυμολογικῶς δὲ οἱ λέξεις *Δῖον* καὶ *Σιών* συ-

μπίπτουν: Σδῖον (ὅπως Σδεύς), Ζῖον (ὅπως Ζεύς). Προφορά τοῦ Ζῖον, πού εἶναι παραλλαγή-
νος τύπος τοῦ Δῖον, τσίον (ὅπως τσούς ἢ προφορά στά γερμανικά τοῦ Zeus). Τσίγιον προφέ-
ρεται μέχρι σήμερα στά «έβραϊκά» ἢ Σιών. Ἄν μᾶς φαίνεται παράξενο πρᾶγμα ἢ προφορά
«γι» στό «τσιγιόν», τοῦ «ι» τοῦ Δῖον, ἄς ἀναλογιστοῦμε ὅτι καί ἡ προφορά τοῦ «Ι» στή Γαλ-
λική λέξη *Dieu* (= Θεός) εἶναι ἐπίσης «γι», ἀφοῦ οἱ Γάλλοι γράφουν *Dieu* καί προφέρουν:
ντιγιέ. Παράβαλε καί *Ἰεχωβάς/Ἰεχωβάς*.

8. Ὁ Σῖός καί ὁ Ἰεὺς

Μιά διαχρονική ἐμμονή ἔστω καί συμπτωματικῶς στόν τετραγράμματο τύπο νομίζω ὅτι
διατηρεῖ ἡ λέξη *Ζεύς/Θεός* σέ πολλές περιπτώσεις. Ὅπως γιά παράδειγμα ὁ σύγχρονος
διαλεκτικός τύπος τῶν κρητικῶν γιά τόν Θεό: Σῖός, προσχόμενος προφανῶς ἀπ' τὸ συγχο-
νικό ἀντίστοιχο τῶν ὑπολοίπων ἑλληνικῶν διαλέκτων *Θιός* (= Θεός).

Σέ μιὰ ἀρχαία Κρητική ἐπιγραφή (μιᾶς καί μιλάμε περὶ Κρήτης) ἔχω δεῖ καί τόν τύπο
Ἰεὺς γιά τὸ Ζεύς. Προφανῶς τὸ *Ι* τοῦ Ἰεὺς προφέρεται σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ὡς *Ζ*.

Φυσικά, ἡ ἀνωτέρω περίπτωση μοῦ θυμίζει κάτι ἀντίστοιχο. Τὸ *Ι* τοῦ λατινικοῦ *Juppiter*
ἢ *Jupiter* (προφορά: γιούπιτερ), ἀποδίδεται ὡς «ζ» στά λατινογενῆ γαλλικά: *Jupiter* (= ζυ-
πιτέρ). Ἀλλὰ καί στά ἱρανικά: *Ζίους*, ὁ Ζεύς. Στά ἐγγλέζικα μὲ τζ: *Τζούπιτερ*. Κάπως
πλησίον στό γερμανικό: *Τσούς*.

9. Ἰαῶ, Ταῶ καί Τεῶ

Δὲν μπορῶ νὰ πῶ ἀκριβῶς «πῶς», ἀλλὰ εἶναι βέβαιο ὅτι τὸ πρῶτο γράμμα τῆς λέξεως
Ζεύς καί τὸ πρῶτο γράμμα τῆς λέξεως *Θεός* συναντοῦνται σὲ κάποιο «Τ». Κατ' ἀρχὴν οἱ λέ-
ξεις *Ζεύς* καί *Θεός* εἶναι κοινῆς προέλευσης, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἴδια ἐτυμολογία καί μποροῦμε νὰ
βροῦμε τοὺς συνδετικούς τοὺς τύπους. *Ζεύς* → *Deus* → *Deos* → *Θεός*. Ρίζα: *Δε-*, ἢ *Δῆ-*, ἢ *Δι-*
(π.χ. *Δῆ-μητρα*: *Θεά-Μητέρα*, *Δι-όνυσσος* κ.τ.λ.).

Τὸ *Θε-* εἶναι μὲ λατινική γραφή: *Theos*. Τὸ *Theos/Θεός*, μὲ ἀποβολὴ τῆς οὐράνωσης:
Τεός. Ἀκριβῶς *Τεῶ* λένε τὸν Θεὸ οἱ Μάγυας τοῦ Μεξικοῦ. Οἱ δὲ Κινέζοι γιά τὸ θεῖον ἔχουν
τὴν παραπλήσια, πολυσήμαντη λέξη *Ταῶ*. Ἐὰν στήν θέση τοῦ πρώτου γράμματος τοῦ κινε-
ζικοῦ *Ταῶ* βάλλουμε *Ι*, τὸ ὅποῖον *Ι* εἶδαμε πολλές φορές νὰ ἀπαντᾷ στὶς λέξεις γιά τὸν Θεό,
ἔχουμε τὸν τύπο: *Ἰαῶ* (ὡς κύριον καί δευτερεύοντες: *Ἰῶ*, *Ἰαβῶ*, *Ἰαχβῶ*, *Ἰακχος*, *Ζακ-*
χαῖος, *Βάκχος*, *Γιαχβῶ* κ.τ.λ.), τὸ ὄνομα τοῦ ὑψίστου Θεοῦ τῶν Γνωστικῶν.

10. Juppiter, Διπάτυρος, Ζεύς Πατήρ καί Θεοπάτωρ

Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι δεκάδες σύνθετες λέξεις ὅπως *Ju-(p)iter*, *Διπάτυ-*
ρος, *Ντγιαούς-πιτα*, *Ζιούσ-πιτα*, *Ζεύς-Παπαῖος*, *Ζεύς-πατήρ*, *Γιεχοβά-ἄβ* καί *Θεο-πάτωρ*,
εἶναι ἴδιες λέξεις. Ἰδιες ἀκόμη καί ἐτυμολογικά. Δὲν εἶναι πρόβλημα οἱ παραλλαγές: *J* (= *γι*), *Δι-*, *Ντγι-*, *Ζι-*, *Ζε-*, *Γιε-*, *Θε-* κ.τ.λ. πού συναντᾶμε ὡς ἀρχὴ τῆς λέξης *Θε-ός*.

Ἀκόμα καί σὲ μιὰ γλωσσά ἡ λέξη *Θεός* ἔχει τόσες παραλλαγές! Π.χ. σήμερα στὴν Ἑλ-
λάδα: ὁ *θηός* (= ὁ Θεός), λένε οἱ Θεσσαλοί. Ἀπὸ: ὁ *Θεός* → *οὐ θηός* → *ὁ θηός*. (Θεωρῶ τὴ γρα-
φὴ «*ὁ θηός*» πιὸ σωστὴ στὴν ἀπόδοση τῆς προφορᾶς, πού διατηρεῖ καί τὴν ἱστορικὴ ὀρθογρα-
φία καὶ ὅχι «*ὁ θιός*» ὅπως συνήθως γράφεται γιά τὸ ὁ Θεός, διότι τὸ θεσσαλικὸ ἀρσενικὸ ἄρ-
θρο ὑ προέρχεται ἀπὸ ὁ → οὐ → ὁ καὶ δὲν εἶναι «*ὁ*» (= θηλυκὸ ἄρθρο). Ἐπίσης: *θηός* καί ὅχι
θιός, διότι τὸ *ε* εἶναι μακρὸ (ἄρα = *η*) καὶ ὅχι βραχύ. (Δές: *Ζέφς*, *Γέος*, *Δῆ-μητρα* κ.τ.λ.).

Τὸ θεσσαλικὸ *θηός* (= Θεός) γίνεται σήμερα στὴν Κρήτη *Σηός* (= Θεός). Τὸ *Σηός* τὸ γρά-
φουν καί *Σιός* οἱ «διαλεκτολόγοι», ἀλλὰ εἶπα ὅτι τὸ ἀσθενές «*ι*» δὲν εἶναι σωστό. Ἐδῶ πρέ-

πει νᾶχουμε ισχυρό «η». Τὸ ἴδιο λάθος παρατηρεῖται καὶ στὴ λέξη *Ῥωμηός* ἀπό: *Ῥωμαῖος* → *Ῥωμηῖος* (ἰωνικὸ ἢ στὴ θέση τοῦ δωρικοῦ α) → *Ῥωμηός* καὶ ὅχι *Ῥωμῖός*, *Ῥωμιόσυνη* κ.τ.λ., ὅπως συνήθως γράφεται κι αὐτὴ ἡ λέξη μὲ ἀσθενικὸ γιῶτα. Τὸ γιῶτα ἐδῶ εἶναι ὑπογεγραμμένο τοῦ ισχυροῦ ἰωνικοῦ ἦτα καὶ σχηματίζει μαζί του καταχρηστικὴ δίφθογγο *ηι/η*: *Ῥωμηός*.

Τὸ ἴδιο (πολυτυπία δηλαδὴ) συνέβαινε καὶ στὴν ἀρχαία *Ἑλλάδα* γιὰ τὸ ὄνομα *Ζεύς*: *Δεύς*, *Ἰεύς*, *Σδεύς* κ.ο.κ. Εἰκάζεται ἀκόμη ὅτι τὸ Θ τοῦ *Θεός*, ἦταν καὶ Γ: *Γέος*: Θεὸς ἀρσενικὸς τῆς Γῆς. Ὁ Γέος ἦταν καὶ *Δέος*. Παράβαλε *Δέα/Γαῖα/Δή-Γῆ* (Δή-μητρα: Θεὰ Μητέρα Γαῖα, Θεὰ θηλυκιὰ τῆς Γῆς). Ἀκριβῶς *Dea* εἶναι στὰ Ἀλβανικὰ ἢ Γαῖα, ἢ Γῆ.

11. Τὸ Χάος καὶ ὁ ἄγνωστος Θεὸς

Μιὰ ἱερὴ τετραγράμμη λέξη συναντᾶται καὶ στὴν *Θεογονία*, τὸ *Χάος*. Τὸ χάος εἶναι ἡ ἀρχὴ ἀπ' ὅπου προέρχονται καὶ οἱ Θεοὶ καὶ τὰ πάντα. Ὁ πρῶτος ποὺ παρατήρησε ὅτι οἱ λέξεις *Χάος* καὶ *Θεὸς* «εἶναι λέξεις ταυτοσήμαντοι» εἶναι ὁ Μητροπολίτης Ἀθηναγόρας. Δέξ, σελ. 7 τοῦ ΣΤ' τεύχους τοῦ τόμου «*Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων*», Ἀθῆναι 1937, ποὺ ἔχει τίτλο: «Ἡ ἀρχαιοτέρα καὶ ἀγιωτέρα λέξις τοῦ κόσμου. Ὁ Ἄγνωστος Θεός».

Πράγματι, στὴν *Θεογονία* (116) διαβάζουμε: «*Ἦτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖα εὐρύστερνος, πάντων ἔδος ἀσφαλὲς αἰεῖ... ἐκ χάος δ' ἔρεβός τε μέλαινά τε Νύξ ἐγένετο...*». Ἐδῶ *Χάος/Θεός*. Ὑποστηρίζοντας ἀκριβῶς τὴν ταυτότητα, ἀκόμη καὶ τὴν ἐτυμολογικὴ *χάος*→*χάος*→*χεός*→*Θεός* ὁ Μητροπολίτης Ἀθηναγόρας λέει ἐιδικότερα γιὰ τὴν ταύτιση *Χ=Θ*, τὰ ἐξῆς: «*Ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἀλφαβῆτῳ τὸ Χ γράφεται ὡς Θ τόσο ἐν τῇ ἐλληνικῇ ὅσον καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις γλώσσαις ταῖς ἐξ αὐτῆς προελθούσαις. Ἐν αὐταῖς μάλιστα τὸ Θ συνηθέστατα ἀντικαθιστᾷ τὸ Χ. Τὸ Θ τοῦτο παρὰ τοῖς Λάκωσι ἐκφέρεται ὡς Σ. Οὕτω Θεός= σιός, τὸ σ δὲ πάλιν τοῦτο φαίνεται εἰς πολλὰς λέξεις τιθέμενον ἀντὶ τοῦ ἀρχικοῦ ἐκπεσόντος χ· οὕτω σελλοί= ἐλλοί, σῦς= ὕς, τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὡς ἄλς= *sal*, ἔξ= *sex*, ἐπτά= *septem*, ἥλιος= *sol* καὶ καθ' ἑξῆς*». Ἀρκετὰ ἐντυπωσιακὴ ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ σύμπτωση τοῦ συμβολισμοῦ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, πᾶνω ἀπὸ τὸν βωμὸ τοῦ ὁποῖου στὴν Ἀθήνα κήρυξε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ὁ ἄγνωστος «Χ» στὰ μαθηματικὰ φέρει ἀκριβῶς αὐτὸν τὸν ἴδιο χαρακτήρα μὲ τὸν ἄγνωστο Θεό. Εἶναι τὸ ζητούμενο.

12. Τὸ «Εἰ» στοὺς Δελφοὺς καὶ τὸ «ἀντίο»

Ὁ καημένος ὁ Πλούταρχος ἔγραψε μιὰ ὁλόκληρη πραγματεία περὶ τοῦ μυστηριώδους *Εἰ* τοῦ «ἐν Δελφοῖς». Ὑπῆρχε γραμμένο δηλαδὴ στοὺς Δελφοὺς αὐτὸ τὸ *Εἰ*, ὑποδηλώνον τὸ μυστικὸ ὄνομα (ἐπίκληση;) τοῦ Θεοῦ. Τὸ «ἀντίο» τώρα, ποὺ λέμε τόσο συχνὰ στὸν καθημερινό μας λόγο, ξέρετε ἀπὸ ποῦ βγαίνει; *An-dio*: Δηλαδὴ: Εἰς τὸν Θεόν!, ἐν Θεῷ! Ξαναγυρίζουμε στὸ «Εἰ».

Γιὰ τὸ *Εἰ* αὐτὸ ἔγραψε πολὺ σημαντικὰ πράγματα καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἀθηναγόρας. Στὴν μελέτη του «Ὁ Δελφικὸς τρίπους», σελ. 32, λέει: «*Οὐχὶ ἄσχετον πρὸς τὸν Τρίποδα τὸν Δελφικὸν καὶ τὸ τρίγωνον δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ τὸ αἰνιγματῶδες ἐκεῖνο Ε ἢ Εἰ τῶν Δελφῶν, τὸ αἰετοπε ἀπασχολῆσαν τοὺς σοφοὺς, καὶ τὸ ὅποιον ἐσήμαινεν τὸ μυστικὸν καὶ ἀρόρητον ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἀνέκειτο δὲ τὸ Ε τοῦτο ἐν Δελφοῖς τριπλοῦν χρυσοῦν, χαλκοῦν, ξύλινον τὸ πρῶτον καὶ παλαιότατον, νομιζόμενον ὡς ἀνάθημα τῶν ἐπτά σοφῶν τῆς Ἑλλάδος...*». Τί εἶναι αὐτὸ τὸ *Εἰ*; Πιστεύω β' ἐνικὸ ὀριστικῆς ἐνεστῶτος: *εἶ*= εἶσαι!

13. Ὑεὺς καὶ Ἀγυεὺς

Ὑπενθυμίζω τοὺς διάφορους τύπους ξανά ἢ ἔστω μερικοὺς ἀπ' αὐτοὺς, μὲ τοὺς ὁποῖους

συναντᾶμε τὸ ὄνομα τοῦ Διός: Σδεύς, Ἰεύς, Ζεύς, Δεύς... Γνωρίζουμε ὅτι ὑπῆρχε στὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ λέξις Ἰεύς μὲ Ὑ- ὡς δηλωτικὴ γιὰ τὸν Διόνυσσο (τὸν Δία τῆς Νύσσης); Ἀλλὰ ὀνόματα τοῦ Διονύσου ἦσαν Ἰεύς καὶ Ὑγῆς, Εὐγῆς (πρβλ. Εὐγᾶ= Ζωὴ ἐβραϊκά), Ἰακχὸς (πρβλ. Ζακχαῖος ἐβραϊκά), Βάκχος κ.τ.λ. Ὑγῆ λεγόταν ἡ Σεμέλη (Σουμέλα ποντιακά), μάννα τοῦ Διονύσου. Ἰάδες ἦταν οἱ Νύμφες ποὺ ἀνάθρεψαν τὸν Διόνυσσο.

Ὁ Διόνυσσος συμβόλιζε, ἐνσάρκωνε τὸν ἕναν ἀπὸ τοὺς δύο βασικοὺς χαρακτῆρες τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς. Τὸ «Διονυσιακὸ πνεῦμα». Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά τὸν δεύτερο βασικὸ χαρακτῆρα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς τὸν συμβόλιζε, ἐνσάρκωνε ὁ Ἀπόλλων. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ τὸ «Ἀπολλώνιο πνεῦμα». Ὡστόσο, καὶ ὁ Ἀπόλλων ἔφερε ἕνα ὄνομα πολὺ κοντινὸ στὰ Ζεύς, Σδεύς, Δεύς, Ἰεύς. Ὁ Ἀπόλλων ἐλέγετο Ἀγυεύς. Νὰ ποῦμε ἐδῶ ὅτι καὶ ὁ Ζεύς ἐλέγετο Ἀζεύς; πρβλ. ἐπιγραφή: Ἀζεῖ Δι' ἀγίῳ!

14. Μιὰ ἐμβάθυνση στὸ Χάος

Μιλῆσαμε πρὶν γιὰ ταύτιση τῶν λέξεων: Χάος καὶ Θεός. Αὐτὴ τὴν ταύτιση (ἀκόμη καὶ ἐτυμολογικὰ) τὴν πρότεινε γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Μητροπολίτης Ἀθηναγόρας. Ὡστόσο ὁ ἴδιος προτείνει καὶ ἄλλες ταυτίσεις τῆς λέξεως «Χάος» στὸ βιβλίον του «Ἡ ἀρχαιότερα καὶ ἀγιωτέρα λέξις τοῦ κόσμου». Παραθέτω τὶς γνώμες του.

Χάος-Χαὸς-Χεὸς = Θεός (σελ. 7).

Χάος-Χαῖος-Χάγιος = Ἄγιος (σελ. 8).

Χάος-Φαός-Φῶς = Φῶς (σελ. 9).

Συνεπῶς: «... χάος, θεός, ἄγιος, φῶς, εἶναι πολλαὶ μορφαὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας...». Προσωπικὰ αἰσθάνομαι ἀδυναμία, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, νὰ κρίνω αὐτὲς τὶς περιπτώσεις. Δὲν ἔχω τὸν τρόπο νὰ ἐπιβεβαιώσω μὲ ἀσφάλεια τὴν ταυτότητα Θεός=φῶς=χάος=ἄγιος. Ἐννοιολογικὰ ὥστόσο αὐτὲς οἱ ταυτίσεις «στέκουν», ἀφοῦ καὶ στὴν Ἐκκλησίᾳ λέμε π.χ. «...ὅτι ἄγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν...» ἢ «... ὁ Θεός φῶς ἐστὶ καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν οὐδεμίαν» (Ἰωάν. 7.1). Πρόκειται γιὰ «τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ τὸ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον...».

15. Ὁ Ζεὺς-ἥλιος

Ὁ Ἀβέλλιος ἦταν Θεὸς τῶν Γαλατῶν. Τὸ «Μαῦρο λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς Μασονίας», τόμ. Α' σελ. 19, τὸν χαρακτηρίζει «ἀριανῆς» (;) καταγωγῆς καὶ λέει ἀκόμα ὅτι εἶναι ἀντίστοιχος «πρὸς τὸν Ἀρην» (;) διότι *bellum* — λέει — θὰ πῇ: πόλεμος. Πῶς συμβιβάζεται τώρα τὸ γεγονὸς τὸ τεκτονικὸ λεξικὸ ὅτι στὴν Κρήτη λατρεύονταν ὁ ἀβέλιος = ἥλιος κατὰ Ἡσύχιον, εἶναι πράγματι φανερό. Ἀναλύω ἐγώ: Ἡ δασεῖα τοῦ ἥλιος= F. Τὸ H= EE. Ὡπότε: ἥλιος= FEEA-ΙΟΣ. Πράγματι τὸ FEEA- (Βεελ-) συναντᾶται ἀντὶ τοῦ Βάαλ (Βεελ-ζεβούλ). Ἄρα Βέελ- καὶ Βάαλ καὶ Βελ- καὶ Βηλ-, ἀλλὰ καὶ σκέττο Ἀλ- καὶ Ἑλ- ἢ Ἥλ-, εἶναι κοινῆς ρίζας. Πράγματι: Βέλ-τις: σύζυγος τοῦ Βάαλ. Βῆλος= ὁ Βάαλ. Ἀλ, ὁ Ἀλλάχ. Καὶ Ἑλ ὁ ὕψιστος Θεὸς στὴ Μεσοποταμία. Καὶ Ἥλ (ἢ ἐλωί/ἡλί: Θεέ μου!), ποὺ εἶπε ὁ Χριστὸς πάλιν στὸν σταυρό.

Πῶς σχηματίστηκε ὁ τύπος Ἀβέλιος; Εἶπαμε ὅτι τὸ ἥλιος μᾶς ὁδηγεῖ ἀσφαλῶς στὸ Fεέλιος. Μὲ μετάθεση τοῦ F ἀνάμεσα στὰ δύο εἰς θάχουμε: εἸφέλιος. Μὲ ἐναλλαγὴ κατόπιν ε/α θάχουμε εἸφέλιος = Ἀβέλιος. Κάτι παρόμοιο ἔγινε στὰ ἀλβανικά: *Del, Deel, Dejel*, ὁ ἥλιος. (Δὲς καὶ σημερινὸ διαλεκτικὸ γῆλιος: ὁ ἥλιος). Σ' ἄλλες περιπτώσεις ἡ δασύτητα ἔγινε σῆγμα. Π.χ. στὰ ῥωσσικά: σόλντσε, ὁ ἥλιος. Γαλλικά: *solleil*, ἀγγλικά: *σάν*, γερμανικά: ζόνε.

Δὲν εἶναι καθόλου περίεργο ποὺ ἡ δασύτητα π.χ. τοῦ ἥλιος ἔγινε γ (γῆλιος) στὶς ἐλληνικὲς διαλέκτους καὶ σῆγμα στὶς εὐρωπαϊκὲς θυγατρικὲς τῆς πρωθελληνικῆς γλῶσσας. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὴν δασύτητα π.χ. τῆς λέξεως υἱός. Στὰ νεοελληνικά ἔχουμε γ: γιός, ἐνῶ στὰ βορειο-εὐρωπαϊκὰ σῆγμα: Ἀγγλικά: *σάν*, γερμανικά: ζῶν, ρωσσικά: σείν. Δὲν λείπει βέβαια

και ἡ ἐμφάνιση τῆς δασύτητος ὡς F: ὅπως στὰ λατινικά: *φίλιους*, γαλλικά *φίς* (υἱός), *φίγ* (θυγ-άτηρ) κ.τ.λ., ὅπως ἀκριβῶς ἔχουμε καὶ ἀπόδοση τῆς δασύτητος μὲ F καὶ στὸ ἥλιος: *Fḡλος* (*Bḡλος*, *Báal* κ.τ.λ.) ἢ καὶ ἐξαφάνιση τῆς δασύτητος: *ἥλιος*, *ἦλ*, *ἐλ*.

16. Τί εἶναι τελικὰ ὁ Ζεὺς;

Στὴν *Εὐαγγελικὴ Προπαρασκευή* τοῦ Εὐσεβίου (III, Γ) σώθηκε τὸ παρακάτω ὁρφεϊκὸ ἀπόσπασμα: *«πρῶτος καὶ ὑστάτος ἐγένετο... μέγας ἀρχὸς ἀπάντων... (ὁ Ζεὺς). Πάντα γὰρ (πῦρ καὶ ὕδωρ, γαῖα καὶ αἰθήρ κ.λ.π.) ἐν Ζηνὸς σώματι κεῖται...»*. Ἐκφράζει τὸ ἀπόσπασμα κὺτὸ τὴν πανάρχαια ἄραγε μυστικὴ θεολογία τῶν Πρωτελλήνων; Ἐὰν ναί, τότε ὁ «Ζεὺς» εἶναι κάτι πολὺ διαφορετικὸ ἀπ' αὐτὸ ποὺ συνήθως νομίζουμε.

17. Λίγα λόγια γιὰ τὸν 'Αλλάχ

Τὸ ἀραβικὸ «'Αλλάχ» ποὺ σημαίνει «Θεός», καθὼς καὶ τὸ ἄσσυριακὸ «*ίλου*» ἢ τὸ ἀραμαϊκὸ «*ἐλάχ*» καὶ τὸ ἐβραϊκὸ «*ἐλωάχ*» (στὸν πληθυντικὸ *ἐλωχίμ*), ἔχουν κοινὴ προέλευση. Κατάγονται ἀπὸ τὴν ρίζα τῆς πρωτελληνικῆς λέξεως «*ἥλιος*». Τὸ 'Αλλάχ δὲ μὲ τὰ δύο «λ» ἔχει αὐτὸ τὸν τύπο διότι εἶναι ἑναρθρο: 'Αλ ἰλάχ = ὁ Θεός· πρβλ. «*Λά 'Ιλάχ 'Ιλλ ' 'Αλ-λάχ!*», ποὺ σημαίνει: δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς ἀπὸ τὸν Θεόν.

Στὸν ὑποψήφιο τοῦ ἀνάτατου βαθμοῦ τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων δίνονταν ὁ τίτλος 'Αλ-ομ-γιάχ. Τὸ 'Αλ-ομ-γιάχ ἦταν τὸ μυστικὸ ὄνομα τοῦ Ὑπερτάτου Ὁντος. Στὰ συνθετικὰ τούτου ἀναγνωρίζουμε τὸ 'Αλ ἢ 'Ελ τῶν Ἑβραίων (= *ἥλιος* τῶν Ἑλλήνων), τὸ 'Αουμ (= ΟΜ, γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ μιλήσουμε κατόπιν πιὸ ἐκτεταμένα, δηλαδὴ τὸ Ὀν), καὶ τὸ λεγόμενον «συριακὸ» *Γιάχ* (σύντομος τύπος τοῦ *Γιαχ-βέ*, *Γιαχοβᾶ*).

18. Γιὰ τὸν Ἄμμωνα-Δία

Ὁ Ἄμμων (ἢ Ἄμων ἢ Ἄμμων-Ρᾶ κ.τ.λ.) εἶναι ὁ ὑπέρτατος Θεὸς τῶν Αἰγυπτίων. Ἦταν Θεὸς κεκρυμμένος καὶ θεωροῦνταν «Οὐράνιος Κύριος, ποὺ ρίχνει φῶς σὲ κρυφὰ πράγματα». Ἄν καὶ ὁ ἴδιος δὲν δημιουργεῖ τίποτα, ἀπ' αὐτὸν ἀπορρέουν τὰ πάντα. Ταυτίζεται ἀπόλυτα μὲ τὸν Δία τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸν Ἰεχωβά τῶν Ἑβραίων. Στὰ ἐβραϊκά (ὑποστηρίζουν οἱ Τέκτονες) ἡ λέξις Ἄμμων ἢ Ἀμούν σημαίνει: *μασόνος, χτίστης*. Τὸ κύριο ἱερὸ τοῦ Ἄμμωνος βρισκόταν στὶς Θῆβες (Καρνάκ τῆς Αἰγύπτου). Ὁ Γ. Ἀρβανιτάκης θεωρεῖ ὅτι σ' αὐτὸ τὸ ἱερὸ «*ἐξεμαιεύθη* ὑπὸ τῶν *ἱερέων* τοῦ Ἄμμωνος τὸ *δόγμα* τῆς *ἐνότητος* τοῦ θεοῦ, καθ' ὃ τὸ *πάνθεον* ἦτο τὸ *σύνολον* τῶν *ποικίλων ἐκδηλώσεων* τοῦ *ἐνὸς* καὶ *μόνον* Θεοῦ, τοῦ *ἀνυπαρκτοῦ*, τοῦ *ἐνουσίου ὄντος*, τοῦ *μόνου γεννῶντος ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς*, τοῦ *ἀπάτορος* καὶ *ἀμήτορος*, *πατὴρ* δὲ καὶ *μητὴρ* τῶν πάντων».

Στοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τοῦ Ἄμμωνος ἰδρύθη στὴν λιβυκὴ ὄασι Σιβᾶ (Ζεὺς;) τὸ μαντεῖον Ἀμώνειον ποὺ τὸ σέβονταν καὶ τὸ ῥωτοῦσαν ἤδη ἀπ' τὸν ΣΤ' αἰῶνα π.Χ. οἱ Ἕλληνες. Οἱ Ἕλληνες δὲ τιμοῦσαν τὸν Δία-Ἄμμωνα ὡς ὑπέρτατο βασιλεῖα τῶν Θεῶν. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐδῶ ὁμολόγησε τὸ μαντεῖο τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο, ὅταν ἐκεῖνος πῆγε προσκυνητῆς, ὡς *Παῖδα-Διός!* Στὴν Κρήτη ἐπίσης ὁ Ἄμμωνας εἶχε ἐξέχουσα θέση.

Ἡ λέξις Ἄμμων εἶναι καθαρὰ Ἑλληνική. Παρακάτω θὰ ἀσχοληθοῦμε ἐκτενέστερα μὲ τὴν ἐτυμολογίαν καὶ τὰ συγγενικά της ὁμολογία. Ἀς δοθῇ ὁμως πρὸς τὸ παρὸν προσοχὴ στὰ σύνθετα «Ἄμμων-Ρᾶ» καὶ «Ἄμμων-Ζεὺς».

19. Οἱ «ἀνέκφραστοι» βαθμοὶ

Στὸν Σκωτζέζικο Ἐλευθεροτεκτονισμὸ οἱ βαθμοὶ ἀπὸ τὸν 4ο μέχρι καὶ τὸν 14ο λέγο-

νται «ἀνέκφραστοι», ἐπεὶδὴ ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν ἔρευνα τοῦ «ἀνέκφραστου ὀνόματος» τοῦ Θεοῦ. Εἶναι γνωστὸ π.χ. ὅτι στοὺς ἐβραίους ἀπαγορεύονταν νὰ προφέρουν τὸ τετραγράμματον ἢ ἱερὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς ὁμως ἀποκαλύψαμε καὶ ἀποδείξαμε τὴν ἐτυμολογικὴ ταύτιση τοῦ ἐβραϊκοῦ *JHWH* μὲ τὸ ἑλληνικὸ Ζεὺς. (Δέξ: «Δαυλός», τ. 80-81).

20. Ὁ Ἀρρενόθηλος Ζεὺς

Ἐνα ἀπὸ τὰ ὀνόματα (χαρακτηρισμὸς) ποὺ δόθηκε στὸν ὑπέρτατο Δία ἦταν καὶ τό: ἄρρενόθηλος (ἀρσενικοθήλυκος). Συγκεκριμένα στοὺς ὀρφικοὺς συναντοῦμε τὸν ὕμνο: «...Ζεὺς ἄρσιν ἐγένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἐπλετο νόμῳ». Σ' ὅλες τὶς θρησκείες συναντοῦμε τέτοιου εἴδους ἀπόδοση τῶν δύο γενῶν στὸν Θεὸ (Ἑρμαφροδιτισμός). Ὁ Πλούταρχος (*Ἰσις καὶ Ὀσίρις*) ἀναφέρει: «Ὁ Θεὸς ποὺ εἶναι ἀρσενικὴ καὶ θηλυκὴ διάνοια, εἶναι ταυτόχρονα καὶ ζωὴ καὶ φῶς...». Στὴν ἐβραϊκὴ *Καμπάλα* συναντοῦμε τὴν λέξη *Χό-Χί*. Ἡ λέξη αὕτη εἶναι σύνθετη καὶ ἀπαρτίζεται ἀπὸ δύο ἀντωνυμίες: *Χό* (= αὐτός, πρβλ. τὸ ὁμηρικὸ ὁ μὲ τὴν ἴδια σημασία!) καὶ *Χί* (= αὐτή, σωστότερα *Χή*, δηλαδὴ τὸ ὁμηρικὸ ἡ: αὐτή!). Αὕτη ἡ λέξη *Χό-Χί* σημαίνει στὴν *Καμπάλα* τὴν διπλὴ φύση τοῦ Δημιουργοῦ. Ἡ λέξη αὕτη παράγεται ἐτυμολογικὰ κατὰ τὴν καββαλιστικὴ μέθοδο μὲ ἀναγραμματισμὸ τοῦ ἱεροῦ τετραγράμματος ὀνόματος τοῦ Θεοῦ *JHWH*. Τὸ *JHWH* θὰ μπορούσε νὰ γραφῇ καὶ «*HFW*». Τὸ *IXOX* αὐτὸ (οἱ ἐβραῖοι διαβάζουν ἀπὸ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά) εἶναι *ΧΟΧΙ* (= *χό-χί ἢ ὁ-ή*).

Μ' αὕτη δὲ τὴν ἀποκρυφιστικὴ ἔννοια ἐρμηνεύουν οἱ Καμπαλιστὲς καὶ τὸ βιβλικὸ στίχο (Γένεσις Α-27): «*Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον· κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς*». Σίγουρα στὸν ἀνωτέρω στίχο μπορούμε νὰ «ἐννοήσουμε» εὐκολὰ τὸ «ὑπονοούμενο» τῶν καββαλιστῶν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησε ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα του, ἐπεὶδὴ καὶ κείνος εἶναι ἄρσεν καὶ θῆλυ!

[Ἔπεται συνέχεια]

ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΔΗΜΟΥΛΗΣ

Ἀγανάκτηση

Ἴσως δὲν μὲ πειράζει
τώρα
τίμα στη μάχη
ἐλεύθερος καὶ μόνος νὰ πεθάνω.

Σκυλιάζω μὲ τοὺς λιποτάχτες
καὶ τοὺς αὐτόμολους συντρόφους,
ποὺ γιὰ τυχαῖα τραύματά τους
θὰ κομπορρημονοῦν στὴν ἀγορὰ
καὶ θὰ δοξάζονται στίς παρελάσεις
ὡς ἥρωες πολέμου.

ΔΕΙΝΙΑΣ ΕΚΡΗΓΝΥΟΜΕΝΟΣ

Μείζων Λόγος (II)

Ἀκριβῶς ὡς ἔχει καί... περίπου ἀσχολίαστο παραθέτουμε (ἐν ὑποσημείωσει) τὸ οἰονεὶ ἀνταπαντητικὸ στὸν «Μείζονα Λόγον» μας («Δαυλὸς»/83) σημείωμα τοῦ κ. Γ.Ν. Παπαγεωργίου, ἐκδότῃ τῆς «Σύγχρονης Σκέψης», μὲ τίτλο «Πνευματικὴ ζωή»¹. Ὅπως καὶ μόνος διαπιστώνει ὁ ἀναγνώστης, πρόκειται γιὰ «περαβρεχεικὸ» ψέλλισμα, γιὰ κατάφωρη ἄρα-μάρα-κουκουναριάσιν, ἢ ὁποία δὲν χρῆζει σχολιασμοῦ, ἀφοῦ ἐπιμελῶς ἀποφεύγονται ὀνόματα, γεγονότα, χῶροι, χρόνοι — ὁ ἀκριβὴς καθορισμὸς τοῦ **τί εἶναι τί, τοῦ τί κάνει τί**. Πολὺ περισσότερο ποὺ οἱ προλαβοῦσες δικές μας **ἐπτάμισυ μεγάλες σελίδες** («Μείζων λόγος») δὲν ἀφήνουν περιθώρια γιὰ παρλεβουφρανσίες, περαβρεχειές, μηλεεισμούς...

Ὑπογραμμίζοντες ξάνα, πῶς **οὐδέποτε** ἐνοχλήσαμε τὸν κ. Παπαγεωργίου (εὐθέως, πлагίως, ὑπαινισσόμενοι...) καὶ σημειώνοντας πῶς τοῦ εἴχαμε ἀφήσει τὴν εὐχέρεια ἀξιοπρεποῦς καὶ εὐσχημῆς ὑπογώρησης [ἐφθανε νὰ δηλώσει ὅτι **δὲν ἐννοοῦσε ἐμᾶς «Μεγαναπολέοντες»** («Σύγχρονη Σκέψις» ἀ.φ. 143)], τὸν παρακαλοῦμε νὰ σταθμίσει καὶ πάλιν τὶς **συνέπειες τῆς ἀμετροεπείας του**. Τοῦτο, ἐπειδὴ **δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ βλάψουμε τὴν «Σύγχρονη Σκέψιν»** — δημιουργημὰ **σεπτῶν πιθανῶς προθέσεων** ἀνθρώπων, ποὺ καὶ ὁ καλῦτερος ἐαυτός τους δὲν ἀποκλείεται **ν' ἀστοχεῖ κάποτε...** Τοῦτο ἀφ' ἑνός. Διότι, ἀφ' ἐτέρου, δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι **νὰ ἐπιτρέψουμε εἰς οὐδένα** (τὸ κατὰ δύναμιν...) **ὕβρεις καὶ ὑπονοούμενα εἰς βάρος μας**: Διόλου δὲν θέλουμε νά... «νικήσουμε» τὸν κ. Παπαγεωργίου (ἂν ὑποτεθεῖ, πῶς εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ τὸ κάνουμε), διόλου δὲν θέλουμε παρόμοιας λογῆς «θριάμβους»: εἴμεθα ταπεινοὶ καὶ τέτοιοι θέλουμε νὰ μείνουμε — μόνον αὐτὸ θεωροῦμε «νίκη»... Ποῦ θὰ εἰπεῖ, πῶς ὅ,τι ἀκολουθεῖ (ἢ θ' ἀκολουθησεῖ) ἀποσκοπεῖ ὄχι στὴ **μείωσιν** τοῦ κ. Παπαγεωργίου (μόνον ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος **μπορεῖ νὰ μειώνει ἐαυτὸν** - - ποτὲ τρίτοι!), ἀλλὰ στὴν ἐπισήμανσιν τοῦ ὅτι **μᾶς ἀδικεῖ ἡ «ἔλλειψις ἡθους»** ποὺ ἀπερίσκεπτα μᾶς χρεώνει — εἰς νέαν ἀστοχίαν διολισθαίνων...

— Ὅμως, ἔτσι κι ἄλλιῶς, ἔστω καὶ δις ἀστοχήσας, δὲν θὰ ἦταν **ἐξαιρετικὰ ταπεινωτικὸ** νὰ ὑποχρεωθεῖ ὁ κ. Παπαγεωργίου εἰς ὁμολογίαν, πού, καλὰ ἢ κακὰ, δὲν ἔκαμε, ὅταν εἶχε τὴν ἄνεσιν νὰ τὸ κάνει **χωρὶς ἀβάρια**;

— Ὅχι, κύριε! Εἶναι καιρὸς νὰ μάθουμε σ' αὐτὸ τὸν τόπο, πῶς ἡ ὁμολογία ὄχι μόνον σύγχυσης, πλάνης, ἀστοχίας, μὰ καὶ **ἤττας** (ὑπονοεῖται σαφῶς: ἐξουδετερωθείσης κακῆς πρόθεσης...) δὲν εἶναι ταπεινωτικὴ — ἀπεναντίας! Προσωπικὰ θεωρῶ μείζονα θρίαμβον τὸ ν' **ἀναγνωρίζω, ὁμολογῶ, διακηρύττω** πῶς ἔσφαλα, τὴν ἤττα μου — μὰ ποιά «ἤττα», ὅταν, **αἰώνιος ἐρευνητῆς** (ἀναζητητῆς τοῦ ἰδίου στίγματος!), ἀλλάζω δρόμον, ἐπειδὴ ἡ μόνος βλέπω, ἡ **σοφότερος ἐμοῦ** (καθόλου ἢ κατὰ τὸ ἐπὶ μέρους ἀντικείμενο) τρίτος μοῦ ὑποδεικνύει πῶς **ὁδηγοῦμαι σὲ ἀδιέξοδο!** Ἰδιαιτέρα, ὅταν ὅλ' αὐτὰ συμβαίνουν στὸ χῶρον τῆς τέχνης, ἐκεῖ δηλαδὴ ποὺ ἡ δημιουργία, βεβαιούμενη κατ' ἐξοχὴν **«ιεροτελεστία καὶ ξεσυνέρια»**², φέρει τὸν καλλιτέχνη (λογοτέχνη, στοχασζόμενον) συχνότατα **μὰ καὶ τιμημένα** (στὸ μέτρο τῆς ἀδολείας του!) ἀστοχοῦντα — ἂν δηλαδὴ, **μὴ εὐτέλης ἢ σκοτεινός**, εἶναι ἔτοιμος ἀνά πᾶσα στιγμήν νὰ φωνάζει τὴν ἀστοχίαν του!..

Σταματήστε ὅσο εἶναι καιρὸς, κ. Παπαγεωργίου. Ἐμᾶς ἐδῶ δὲν μᾶς φέρει «πάθος κανένα», δὲν ἔχουμε τίποτε μὲ τὴν «Σύγχρονη Σκέψιν», δὲν βρίσκουμε νὰ μᾶς «πέφτει λόγος»: ὁ καθεὶς ὅπως ἀντιλαμβάνεται **εὐθύνες καὶ πράγματα** — ἐφ' ὅσον βεβαίως διατηρεῖται (τόσον μελετημένα!) **ἀνώδυνος** (ὅπως συμβαίνει μὲ σᾶς, τὴν ἐφημερίδα, τὴν ὕλη σας!) Ποῦ σημαίνει, πῶς, καθὼς ἐλόγου μας μᾶς φέρει **προσῆλωσις σὲ ἀρχές**, σᾶς ὑπερασπιζόμεθα ἀκόμα καὶ **ἐπιχειροῦντας νὰ μᾶς ὑπονομεύσετε** — ἄλλο ἂν πῆγατε νὰ βγῆτε Βεληγκέκας σὲ

«μπερντέ» πού δεσπόζει, φουστανελλοφόρος καὶ πολυτσάρουχη, ἡ θρυλικὴ μορφή τοῦ Μπάρ-
μα Γιώργου Μπλατσάρα! Καὶ νὰ μὴ ἔχετε κὰν τὴν παρηγορία πὼς ἡς ἐρρίφθη **δολερὴ**
πεπονόφλουδα, ἀφοῦ **μόνος γκρεμίζεστε** σὲ σπαρταριστὸν ἐπισαγονισμὸν...

Σταματῆστε ὅσο εἶναι καιρὸς, κ. Παπαγεωργίου, **δὲν σᾶς συμφέρει** ἡ συνέχισις τοῦ «ἄ-
δικου πού μᾶς κἀνατε»¹ -μᾶς ἐπιτεθήκατε, ἐνῶ **δὲν ἔχετε τὰ φόντα** νὰ φέρετε σὲ πέρας
τὴν ἐπιθεσή σας. Ὅτι ἐμεῖς, ἀνέκαθεν **ἄτρωτοι** (γιά τὸ λόγο ὅτι **δὲν διεκδικοῦμε ἀπολύ-
τως τίποτε**), **δὲν χάνουμε ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει**:

εἴμαστε οἱ ἀπορῶγες βράχοι **πού γυρίζουν τὸ κῦμα
στό πέλαγος** - γροθιά καταιΐσια στό «μάτι τοῦ και-
ροῦ»... Εἴμαστε οἱ αἰδήμονες καὶ ταπεινοὶ **ἀναχω-
ρηταί**, πού, στόχος ἄδολος, ἀδιάβλητος, ἐπι-
βιώνουμε ἐκπληκτοί, κάθε φορὰ διαπιστώνοντες ἐ-
μαυτοὺς **ἐντεῦθεν** τῶν τροχιῶν μπούμερανγκ - πού
τόσον ἀπρονοήτως (ἢ τόσο σκοτεινά) μᾶς σκοπεύουν.

Αὐτά. Αὐτά **μόνον προσωρινῶς**, ἐννοεῖται. Γιατ' ἴσως καὶ ἐπανεέλθουμε **ἀθέλητα κακοὶ
καὶ καίριοι!** Καὶ φυσικὰ ὄχι «γλεντώντας» τὴν ἀμηχανία σας, ἢ τὴ «νίκη» μας⁴, ὄχι γιὰ νὰ
σᾶς ταπεινώσουμε⁵, μὰ ἐπειδὴ, ὑπόλογοι **ἐναντι τῶν ἀναγνωστῶν πού μᾶς ἐμπιστευό-
νται**, ὀφείλουμε νὰ βεβαιώνουμε συνεχῶς καὶ «μαθηματικά» ὅτι **δὲν ὑστεροῦμε** σὲ κύρος
τοῦ ἐντύπου πού μᾶς φιλοξενεῖ - ἐννοῶ τὸ ἐντυπο στό ὁποῖον ἡ δική τους, ἡ ἴδια τους (**ἀνα-
γνωστῶν**) **ἐπάρκεια καὶ πολυτιμότης** τοὺς φέρει συλλειτουργοὺς...

Εἰς Φιλίππους λοιπόν, κ. Παπαγεωργίου. Καὶ μὴ ξεχνᾶτε ποτὲ πὼς πρόκειται γιὰ **δική
σας ἐπιλογή**. Εὐλόγως, ἀφοῦ μετροῦμε τὴν ταπεινώσυνή μας πρῶτα στὴν ἴδια μας, στὴν εἰς
βάρος ἐμαυτῶν ἐγκλήσιν, κ' ἔπειτα στὴν ἐναντίον ὅσων, πέραν τῆς δικῆς μας εὐθύνης, ναρκο-
θετοῦν τὴ Ζωὴ σ' ὅ,τι μᾶς ἀφορᾷ, ἐννοεῖται, ἀφοῦ ἡ Ζωὴ εἶναι **καὶ δική μας!** Γιὰ ὅσους δὲν
πρόσεξαν: Στὸ ὅτι δὲν ἀντιβγαίνουμε ποτὲ σὲ **πολυφροντισμένα ἀνώδυνους** (ἐνόχους μό-
νο κατὰ τὸ βαθμὸν συμμετοχῆς τους στὴν **κοινήν ἐνοχή**, ἂν, φυσικὰ, δὲν προσέρχονται σὲ
προβοκάτσιαν ἢ ἀνεπίτρεπτους κορδακισμοὺς εἰς βάρος μας). Ὅτι, στὴν τελευταία περί-
πτωσι, ἡ μεγαθυμία μας θὰ συνεχέτο μὲ ἀνανδρίαν - τί ἄλλο, ἀφοῦ θὰ ἐρμηνεύετο ἥττα εἰς
βάρος τῶν ἀναγνωστῶν μας, ἀφοῦ θὰ ὑποχρεώνοντο στό συμπερασμὸ πὼς διάβαζαν **ἀναν-
δρον**, πὼς τοὺς **εἶχε ἐξαπατήσει Θεοσίτης**...

- «Ἐχεις καταγωγή», μοῦ ἔλεγε ὁ Κόλιας μὲ σημασία, κάθε φορὰ πού μ' ἔβλεπε⁶. Ἄν
εἶχε δίκιο ἢ ἄδικο, δὲν μπορεῖ νὰ φανεῖ παρὰ σὲ **Μαρμαρένια Ἀλώνια**. Μὴ τὰ ἐπιδιώξετε,
κ. Παπαγεωργίου. Ἀφῆστε το σὲ ἄλλον, σὲ κάποιαν ἀπ' τὶς «προσωπικότητές» σας, αὐτὲς
πού τόσο νεοελληνικὰ **σιωποῦν καί... εἰσπράττουν...** Ἄ προπό: Τὰ δέοντα στίς ἀτέλειω-
τες **«μορφές»**, **«χαίνοντα στόματα»** καί... **«πλαστικά ἄνθη»** τοῦ σημειώματός σας. Τοὺς δώ-
σατε καὶ κατάλαβαν...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1) Ἐντιγράφω ἀπ' τὴ «Σύγχρονη Σκέψις», φύλλον ὑπ' ἀριθ. 145, Νοεμβρίου λήξαντος ἔτους ἡ
χρησιμοποίησις τῆς ἔκφρασις «**ἀπολεόντεια ἔπασαι**» κάνει ἀσφαλὲς πὼς πρόκειται γιὰ συνέχεια τοῦ
σημειώματος «**Μεγαναπολέοντες**» καὶ συνεπῶς πὼς ἀναφέρεται σὲ μᾶς...

“ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ὁ Γκαίτε ἔγραφε στὸν Ἐκκερμαν τὴ φράσι «**Ἡ ἔλλιψι ἦθους** στὰ ἄτομα πού μελετοῦν
καὶ γράφουν εἶναι, γιὰ τὴ νέα λογοτεχνία μας, ἡ πηγὴ ὅλων τῶν δεινῶν». Ἐδῶ θὰ μπορούσε κα-
νεῖς νὰ προσθέσει: «καὶ ἡ πηγὴ τῶν δεινῶν τῆς νεώτερης πνευματικῆς Ἑλλάδας». Γιατί ἡ συ-
ναλλαγὴ συνειδητῆς καὶ ταλέντου, ἡ κενοδοξία κ' ἐφημερότητα, τὰ κυκλώματα καὶ ἡ προβολή
τους, πόστα, ἐνταφιασμοὶ καὶ διαβολές, κακότητα κ' ἐμπάθεια χέρι-χέρι, εἶναι μερικὰ ἀπ' τὰ εὑ-
σημα τῆς πνευματικῆς δραστηριότητος τοῦ τόπου μας. Μετὰ τὸ θάνατο τῆς «**Παλιᾶς φρουρᾶς**»,
ἢ «**Νέας πνευματικῆς φρουρᾶς**» εὐτυχῶς ὑπάρχουν ὄχι ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις μοιάζει μὲ ἀλλη-

λουποβλεπόμενα καπετανάτα κι άσπονδες συντροφίες, με αποτέλεσμα ν' άμφισβητείται έν πολλοίς κι αυτή ή ύπαρξη πνευματικής ζωής. 'Από τή μιá μεριά ή χρεωκοπία τών έπιβεβλημένων μορρών και έργων. 'Από βδομάδα σέ μήνα κι από σελίδα σέ εικόνα παρελαύνουν τά 'ϊδια πρόσωπα με τó 'ϊδιο έργο που εξάγεται άπ' τó χρονοντούλαπο ή με δηλώσεις καλλιτεχνικο-κομματικού περιεχομένου — οί ίδιες μορφές και έργα τού ενός αποτελέσματος και τών χιλίων προβολών. Τίποτα καινούργιο, λαοπρόβλητο, ανθρώπινο, λυτρωτικό, καμμιá καινούργια μορφή. Λόγια ντυμένα νεφέλες, πράξεις κερδοσκοπικής φήμης λουστραρισμένες τó βερνίκι τής δημοσιότητας με άφετηρία και τέρμα τó χαίνον στόμα τού πνευματικού και καλλιτεχνικού τους τάφου, που τó γεμίζουν με πλαστικά άνθη. 'Απ' τήν άλλη μεριά: 'Αμφισβητίες, έαυτουλισμός, χωρίς (όπως τó θέλει ó Σολωμός) τόν θαυμασμό γιά τούς άλλους τούς πιό αξίους πολιτικάντηδες κι έλυσόμενοι όταν δέν είναι μηδενιστές, κυνηγοί βραβεύσεων και θνησιγενών έπάθλων, μεσαδóροι και γκρεμιστάδες, βρίζαν, προκάλεσαν, φτηνο-πολιτικολόγησαν, όμαδοποιήθηκαν, διέβαλαν, πρόβαλαν ανάξια έργα και μορφές, έφθειραν με τήν ψυχή τους. Με μιá φράσι: άπίθανες και μέτριες ως άτάλαντες παρουσίες με βιομηχανικό ή αντιγραφικό έργο και ναπολεόντεια έπαρσι ή donkichóτεια έφόρμηση, μπήκαν με άγοραίο ζήλο στó ισρό τής εκκλησιás και τó 'καμαν σταύλο. Και δίπλα στίς ισρές μορφές τού Πορφύρα, τού Παπαντωνίου και Μαλακάση, τών Παπαδιαμάντηδων (...), ξεφυτρώνουν και περνούν οί σύγχρονες καρικατούρες και τά πτερóντα τού οίκου τής Τέχνης.

Ποιός νά τ' άγαπήσει όλ' αυτά και τί νά πρωτοθαυμάσει; 'Ηθός ή έργο;

Γ.Ν.Π."

Φαίνεται πώς είμαι βλῆμα, ó Θεός νά με συγχωρέσει: Δέν κατάλαβα απολύτως τίποτε...

2) — Και γιατί αυτό; 'Ισως ρωτήσει κάποιος. 'Απαντώ:

— 'Ακριβώς γιά τó λόγο πώς δέν μπορεί νά ύπάρχει άνώδυνη (ή λογοτεχνική δημιουργία) ούτε στήν άποστολική της πραγμάτσει ούτε, πολύ περισσότερο, όταν, εύτελεις διεκδικηταί, τήν έξωθούμε σέ άγελαίους συγχρωτισμούς (με τήν επαγγελματίστικη ύλοφροσύνην — ιδιοτέλεια, κάρπωσι, καπηλείαν, σπέκουλα, σαφαρίκι) — mà πώς τά καταφέραμε έτσι, όρκισμένοι νά λειτουργούμε σέ διαδικασίες

προσφοράς άνευ ανταλλάγματος

(χάρης, δωρήματος), νά διαγκωνιζόμεθα τόσο ταπεινά γιά Βουκρατικά, χορηγίες, λογοτεχνικές συντάξεις, λογοτεχνικούς... μισθούς...

— Μά...

— "Αν σās έδίδετο ó μισθός, δέν θα τόν παίρνατε, συνδικαλισμένη μου ποέτα; Νίξ;

— "Αει στó διάολο... "Έχει δίκιο: αύριο-μεθαύριο κάποιος μασκαράς θα τόν διεκδικήσει κι αυτόν...

3) [έν τῇ σπουδῇ σας (σπαραξικάρδιας — όλοφάνερο — αύταπάρνησης κι άνιδιοτέλειας) νά προστατεύετε όχι άρχές μά... νοματαίους, προσώπατα, 'προσωπικότητες, γιά φαντάσου, τού νεοελληνικού δημόσιου βίου — αλήθειαι: άνίκανες ν' αύτοπροστατεύονται σās διόρισαν πληρεξούσιον μήπως, ή... προθυμοποιηθήκατε μόνοι; Ρωτάω...].

4) Αύτά είναι άνάξια ήμών...

— Λόγια!

— 'Αποδείξεις: 'Ο κ. Παπαγεωργίου μās έπετέθη («Μεγαναπολέοντες», «Σύγχρονη Σκέψη», ά.φ. 143) χωρίς στá δώδεκα χρόνια τής έφημερίδας του νά τόν έχουμε ένοχλήσει ούτε μιá φορά — τήν ένστασί σας, κ. Παπαγεωργίου.

5) Προσωπικά φρονούμε πώς μόνον ή 'ϊδια του πολιτεία μπορεί νά ταπεινώνει τόν άνθρωπο — ποτέ — ποτέ-ποτέ τρίτος, κανείς δέν είναι ικανός νά ταπεινώσει κάποιον που διαθέτει αύτοσεβασμόν...

6) Πρόκειται γιά τόν Νίκο Καββαδία τού «Μαρχαμπού» και τού «Πούσι»

Λιανικά πράγματα — «ΤΑ ΝΕΑ» 30-12-88

Ληστεία εις βάρος μεγαλομπακάλη — όκτώ εκατόμ. Τά ξημερώματα 29-12 συλλαμβάνεται ως συνεργός ό γιός τού δημοσία δαπάνη κηδευθέντος συνθέτου χασισοτράγουδων [τί ώφέλησαν οί χιλιάδες χρυσές λίρες (και πόσα άλλα);...] Βασίλη Τσιτσάνη. Τά πράγματα ξεκαθάρισαν γρήγορα:

Τό παιδί (34 χρονών βρέφος) μπορεί μέν νά πήγε γιά ληστεία οδηγώντας τήν κλεμμέ-

Αί παρασυρθέντες νεᾶνις

νη μοτοσυκλέττα καὶ φορώντας τὸ «μαῦρο κράνος» (ὄχι γιὰ νὰ μὴ γνωρίζεται, μὰ καθότι τυγχάνει νομοταγὲς νέος), μπορεῖ νὰ συναποκόμισε τὴν **τσάντα μὲ τὰ ὀκτῶ στὸ γραφεῖο του** (ἔχει γραφεῖο τυγχάνων μαντρᾶς αὐτοκινήτων), μπορεῖ νὰ **ἔκρυψε τὰ ὀκτῶ** στὸ οἰκόπεδο πίσω ἀπ' τὸ «Ροσινιόλι», μπορεῖ νὰ προσεφέρθη ἀμέσως στὴν ἐπιστροφή μέρους τῶν χρημάτων μέσω τῆς φίλης του κ. Καλατζοπούλου (ὅταν ξεφούσκωσε ἡ ὑπόθα), ἀλλά... «δὲν ἔξερε ὅτι πήγανε γιὰ ληστεία» (μὲ τὸ συνένοχό του). «Ὁχι, φιλάει σταυρὸ κι ὀρκίζεται στὴν ἱερὴ μνήμη τοῦ μεγάλου πατέρα του, πού, ὅπως εἶπε κι ὁ ἀρχιλεβέντης (ἓνας εἶναι ὁ Μαρούδας ὁ προφήτης του) **«θὰ μένει πάντα ἀνάμεσά μας...»**. Μὰ δὲν πρόκειται μόνο γι' αὐτά. Γιὰ νὰ καταλάβετε τί συσταζόμενος κ' εὐγενὲς κύριος εἶναι (αὐτὸς πού τόσο ἀτιμα πᾶτε νὰ τοῦ κολλήσετε τὴν ἐτικέτα «ληστεία») · ὄχι σᾶς ἐρωτῶ: ξέρετε πῶς ἀντέδρασε **ἀμέσως, τὴν κατὰ ἴδια στιγμή** πού πληροφόρηθηκε πῶς... ἔκανε ληστεία καὶ πῶς ἡ τσάντα πού τοῦ ἔδωσε ὁ συνένοχός του εἶχε τή... χαρτούρα; Δὲν ξέρετε. «Ε, λοιπόν... Μὰ καλύτερα νὰ σᾶς τὰ εἰπεῖ ὁ ἴδιος μὲ μόρφωσι:

*«Μόλις ἄκουσα στὸ ραδιόφωνο πῶς συλλήψανε τὸν Καλαϊτζόγλου (Δεινίας: τὸ ἔτερο... «μαῦρο κράνος») καὶ πῶς ἡ τσάντα εἶχε λεφτά, ἀμέσως καὶ παραχρῆμα, μὲ προσέχεις, ἀρχίζω νὰ τηλεφωνῶ στὸ γραφεῖο τοῦ κ. Διοικητὰ τῆς 'Ασφάλειας (μέγκλα παιδὶ) κ. Βασιλόπουλου (κι ὄχι νὰ τὸ παινευτοῦμε περὶ ὑψηλὲς σχέσεις...), ἀλλά... δὲν τὸν βρῆκα». Τί σᾶς ἔλεγα; Φταίει πού **δὲν βρῆκε** τὸν κ. Βασιλόπουλο -ἔτσι προλάβανε καὶ τὸν σύλληψαν τὰ μπατσόνια. 'Ατυχία.*

Στὴ συνέχεια συνεχίζει (εἶναι πού κόλλησα κ' ἐγὼ ἐπιμένων ἐλληνικὴ γλῶσσα...) ὁ δικηγόρος τοῦ εὐγενὲς καὶ φέρελπου ἀτυχήσας μαντρᾶ:

*«Ὁ Κώστας δὲν εἶχε τίποτε νὰ κρύψει γι' αὐτὸ καὶ πῆγε σπίτι του» · τὸ πιάσατε ὑποθέτω τὸ νομικὸν ἐπιχείρημα, χαψιὰ σὲ κάνουμε, κ. εἰσαγγελέ. «Φυσικά», ἀποσώνει ὁ κ. συνήγορος, «σὲ ὅλα αὐτά πού ἔγιναν πρέπει νὰ ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ Κώστας ἔχει ἀδύναμη προσωπικότητα καὶ ἰδιότυπο χαρακτήρα καὶ ἔχει σοβαρὰ προβλήματα ὑγείας». (Δὲν ξέρω ἂν μ' ἐννοεῖτε, μὰ φῶς φανάρι, τὸ **βρέφος παρεσύρθη** ἀπ' τὸν κακὸ Καλαϊτζόγλου —νὰ μάθει ἄλλῃ φορὰ, τὸ τσογλάνι, πρῶτον νὰ ἔχει κι αὐτὸς μεγάλον πατῆρ καὶ δεῦτερον νὰ εἶναι **«ἀδύναμη προσωπικότης»**, νὰ ἔχει ἰδιότυπον χαρακτήρ καὶ σοβαρὰ προβλήματα ὑγείας: διαφορε-*

τικά πού πᾶς, κύριε; πῶς κατεβαίνεις σὲ ληστεία ἐνάντια στοὺς μεγαλοκαρχαρίες πού πίνουν τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ);

Ἄτιμη κενωνία! Ἀπάνου πού θά σ' ἔσωζε ὁ γιὸς τοῦ Βασίλη Τσιτσάνη τὸν σύλληψες.

Προκαταρκτικὴ ἐξέτασις — νὰ ἡ πανάκεια «ΤΑ ΝΕΑ» 11-1-89

«Ὁ ὑπουργὸς Δικαιοσύνης κ. Ρώτης δήλωσε χθές, ὅτι ζήτησε νὰ γίνῃ **προκαταρκτικὴ ἐξέτασις**, γιὰ νὰ διαπιστωθεῖ ἂν ἡ συνέντευξι πού ἐλήφθη ἀπὸ τὴν **κρατικὴ τηλεόρασι** μὲ θέμα **τὸ γιὸ τοῦ Τσιτσάνη ἐλήφθη στὶς φυλακὲς Κορυδαλλοῦ** (ὅπου διαχειμιάζει τὸ παιδί μὴ εὐρεθέντας ὁ κ. Βασιλόπουλος) ἢ **στὴν Ἀστυνομία**, δεδομένου ὅτι ἡ πάγια τακτικὴ τοῦ ὑπουργείου εἶναι νὰ μὴ χορηγοῦνται ἄδειες εἰσόδου στοὺς δημοσιογράφους (ὕπουργικὴ σύνταξις) νὰ μποῦν στὶς φυλακές».

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς κατατρόμαξα ὁ φουκαρᾶς, δὲν θές, λέω μὲ τὸ νοῦ μου... Εὐτυχῶς ὁμως ὅλα εἶναι ἐν τάξει, **ἡ τιμὴ τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης** φαίνεται νὰ διασώζεται τελικά. Ἀνακουφίστηκα —πῆγα στὴ λεκάνη τοῦ ἀπόπατου καὶ διπλανάσана.

...
Στὴν Ἀνακασὰ ψιχαλίζει, σιὸρ Μινίστρο —μὲ προσέχεις; Ἔτσι. Σταύρωσε καλὰ τὸ προσκεφάλι σου, πρὶν πλαγιάσεις, δόξασε τὸν Κύριο γιὰ τὰ ἀγαθὰ πού σοῦ ἐπιδαψίλευσε καὶ τουνταίν, στὰθηκες καὶ σήμερα στὸ ὕψος τῶν περιστάσεων, ἐν τάξει μὲ τὴ συνείδησί σου, δ-νείρα χάππυ. Κακὴ σου νύχτα κι ἀνάποδη καὶ σύ, κύριε Μερντολαέ — καὶ ἡ ἐθναρχικὴ μπούρ-δα περὶ «ἀπέραντου φρενοκομείου» καλύτερα πίσω ἀπ' τὸ ἔρκος ὁδόντων: γιατί αὐτὴ ἡ δη-θεν «φρενοκομίας» δὲν εἶναι παρὰ ἡ μετὰ τὸν Παπάγο ἡλίθια πώρωσις καὶ ἡλίθια σκοτεινότης, πού ξερρίζωσε **γιὰ πάντα** ὅ,τι φύσις, πρόγονοι, δάσκαλοι, βιβλία εἶχαν περάσει ἐντός μας **ἀνάσα!!!** Κακὴ σας νύχτα καὶ μαύρη οἱ διὰ τοῦ ἀφεδρύνος βιαστὲς τούτης τῆς σαπισμέ-νης πατρίδας —ἔχετε μούτρα νὰ μιλάτε κιόλας... Σιχτίρ.

Λιάνης... διαφωνῶν καὶ κρίνων —ἄμ τί νομίζατε;

«Ἐλευθεροτυπία» 10-1-89: «Αὐλαία ἔπεσε ἀπὸ χθὲς στὴ δημοσιογραφικὴ ἐκπομπὴ τῆς ET-2 «Ρεπόρτερς». Ἦταν τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ σάλου, πού προκάλεσε ἡ προχθεσινὴ ἐκπομπή, πού ἐπιμελήθηκε καὶ παρουσίασε ὁ δημοσιογράφος κ. Γιώργος **Λιάνης** καὶ πού εἶχε σὰν θέμα τὸ γιὸ τοῦ Βασίλη Τσιτσάνη, Κωνσταντῖνο, καὶ τὴ σύλληψί του γιὰ τὴ συμμετοχὴ του σὲ ληστεία πού ἔγινε πρὶν μιάμιση βδομάδα».

«Ὁ κ. Γ. **Λιάνης** μιλώντας στὴν «Ε» χθὲς βράδυ εἶπε ὅτι διαφωνεῖ μὲ τὴν ταχύτητα πού ἔγινε ἡ σφαγὴ τῆς ἐκπομπῆς πρὶν κληθεῖ νὰ εἰπεῖ τί καὶ πῶς καὶ ὅτι ἡ ἐκπομπὴ ἔγινε θυσία στὸ βωμὸ τῶν σκοπιμοτήτων, — σὲ ποιο βωμὸ μὴ σκοπιμότητος κάνει ὁ ἴδιος ἥρωα τὸ λη-στὴ γιὸ τοῦ Τσιτσάνη;

— Καλὰ, ὁ **Λιάνης**... διαφωνεῖ, χάρμα, ἐλόγου σου γιατί ξύνεσαι;

— Μὲ τρώει, κύριος. Καὶ εἶναι;

— Ἐκεῖ;

— Ἐκεῖ! Πάντα ἐκεῖ ξύνομαι: δεξιὰ τοῦ ἀριστεροῦ φρυδιοῦ, πρὸς τὸ αὐτί. Πού τὸ παρά-ξενος;

Ἡλίας Σιμόπουλος: ἀνίδεος ἢ ἀσυνείδητος κομπάρσος

Δὲν ξέρουμε πότε ἀποβαίνουν προσδιοριστικὲς τῶν πνευματικῶν (!) μας πραγμάτων διά-

φορες αιτίες -όπως λογοτεχνικοί καυγάδες, ανταγωνισμοί, ξεκαθάρισμα λογαριασμών μεταξύ κλικών, μαλλιοτραβήγματα μεταξύ τραβεστί ή κλωτσιές μεταξύ κοινών «άδελφών», εμπάθεια τών έτεραφροδισιακών πρὸς ὀρθοδόξους... "Ένα ξέρουμε: πὼς τὸ νὰ 'σαι ἐπώνυμο πρόσωπο, Πρόεδρος τῆς ΕΕΛ (ἀναφέρομαι σαφῶς στὸν κ. 'Ηλία Σιμόπουλο) καὶ νὰ σὲ ξεφωνίζουν δημοσίᾳ «ἀνίδεο ἢ ἀσυνείδητο κομπάρσο» εἶναι κάτι ποὺ δὲν ἀντιμετωπίζεται μὲ σιωπὴ ἢ μὲ ψελλίσματα... 'Αντιγράφω ἀπ' «ΤΟ ΒΗΜΑ τῆς Κυριακῆς» τῆς πρώτης 'Ιανουαρίου, στήλη «**κριτική**» - ὑπογράφει ὁ Καθηγητὴς τοῦ 'Αριστοτελείου κ. Γ.Π. Σαββίδης:

«... ἡ ἔκδοση αὐτὴ («Διονύσιος Σολωμός: 'Ο 'Εθνικός μας ποιητής. "Απαντα, τόμος Α': Τὸ ἔργο του στὰ 'Ελληνικά»), μὲ πρόσχημα τὰ 190 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ 'Εθνικοῦ μας Ποιητῆ Δ. Σολωμοῦ, παρουσιάστηκε πανηγυριώτικα στὶς 22 Νοεμβρίου σὲ εἰδικὴ ἐκδήλωση ποὺ ἔγινε στὴν 'Αρχαιολογικὴ 'Εταιρεία (τῆς ὁποίας τὸ ἤδη κλονισμένο κῦρος κινδυνεύει νὰ καταρρεῦσει ἀπὸ τέτοιες ἐλαφρολαϊκὲς φιλοξενίες). Κατὰ τὸ ἔντυπο πρόγραμμα τῆς φέεστας, ὁ συγγραφέας καὶ αὐτόκλητος Σολωμιστὴς κ. Γ. Νικολόπουλος, πλαισιώθηκε ἀπὸ τοὺς ἐξῆς ἀνίδ. λυς ἢ ἀσυνείδητους κομπάρσους:

1) Δ. Κλητοράκης, ἐκπρόσωπος τῆς Κτηματικῆς Τράπεζας.

2) Γιῶργος 'Ανωμερίτης, Διοικητὴς τῆς Κτηματικῆς.

3) Γ. Θωμᾶς, ἐκπρόσωπος τοῦ 'Υπουργείου Πολιτισμοῦ.

4) Γ. Χριστόπουλος, ἐκδότης.

5) 'Ηλίας Σιμόπουλος, Πρόεδρος τῆς 'Εταιρίας 'Ελλήνων Λογοτεχνῶν.

('Επίσης συνέπραξαν, κατὰ τεκμήριο ἀνύποπτοι, καὶ οἱ ἐξῆς ἐπαγγελματίες ἡθοιοποιοί: α.

ΔΗΜ. Σ. ΜΠΟΓΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας στὴν 'Ιστορία

"Όταν κυβερνοῦσαν τοὺς ἀνθρώπους ἡ Αἰδὼς καὶ ἡ Δίκη, δῶρα τῶν θεῶν κατὰ τὸν 'Ησίοδο (*Θεογονία*), ἡ «'Ωραιά» 'Ελένη, βασίλισσα τῆς Σπάρτης, ἀσεβοῦσα πρὸς τὴν Αἰδῶ, παρεβίασε τὴ συζυγικὴ πίστη σὲ βάρος τοῦ Μενελάου καὶ ὑπέκυψε στὴν «ἀρπαγὴ» τῆς ἀπὸ τὸ λάγνο μικρασιάτη, τὸ νεαρὸ πριγκηπόπουλο, γυιὸ τοῦ Πριάμου. 'Η μοιχεία αὐτὴ στάθηκε ἀφορμὴ νὰ ἀναστατωθεῖ τὸ Πανελλήνιο καὶ νὰ καταστραφεῖ συθέμελα ἡ Τροία, σύμφωνα μὲ τὸ θεῖο χρησμό: «*Καὶ Ἴλιον καὶ Πρίαμος καὶ λαὸς Πριάμοιο*». 'Η προσβληθεῖσα Αἰδὼς σήκωσε λαίλαπα λαϊκῆς ὀργῆς καὶ ἡ δράσις τῆς Δίκης διὰ τὴν «ῥβριν» ὑπῆρξε ἀμείλικτη.

'Ο Πausanías ἱστορεῖ ὅτι ἡ καταστροφὴ τῆς Μεσσηνίας, κατὰ τὸ δεῦτερο Μεσσηνιακὸ Πόλεμο, ἦταν, ἐπίσης, ἡ συνέπεια μιᾶς μοιχείας: «*Ἦρχετο Μεσσηνίοις, καθ' ὃ καὶ Τρωσίν, ἔτι πρότερον, γίνεσθαι κακὰ ἀπὸ μοιχείας*» (Μεσσην. 20.5). Τὸ ἄπαρτο ἐπὶ ἔνδεκα χρόνια κάστρο τῆς Εἰρας τὸ φύλαγαν, μέρα νύχτα, οἱ ἀκοίμητοι βαρδιάνοι. 'Η γυναῖκα ἐνὸς ἀπὸ τοὺς φρουροὺς ἔμπαζε τὴ νύχτα στὸ σπῖτι τῆς ἑνα φαντάρου σπαρτιάτη, αὐτόμολο, ποὺ ἀναπλήρωνε ἀσύστολα τὸ σύζυγο, ὡς ποὺ, μιὰ νύχτα λόγῳ ξαφνικῆς καταιγίδας, ὁ σύζυγος γύρισε ἀπροσδόκητα στὸ σπῖτι. 'Η μοιχαλίδα, ἀφοῦ ἔκρυψε τὸν ἑραστή της, ρώτησε τὸ σύζυγο, πὼς ἄφησε τὴ «σκοπιά» του, καὶ ἐκεῖνος τῆς ἐξήγησε, ὅτι ὅλοι πῆραν διαταγὴ νὰ πᾶνε στὰ σπῖτια τους, γιατί εἶναι ἀπίθανο μὲ τέτοια κακοκαιρία νὰ γίνεῖ ἐφοδος τοῦ ἐχθροῦ. 'Ο κρυμμένος αὐτόμολος ἄκουσε τὴ συζήτηση, τρέχει

Μαχλαίνα 'Ανουσάκη, β. 'Αγνή Βλάχου, γ. Κώστας Καστανᾶς)...».

“Υστερα ἀπ’ αὐτό, κ. Σιμόπουλε, ὕστερα ἀπ’ ὅτι ὁ κ. Σαββίδης σοῦ ἀναγνωρίζει μόνο «σίγουρο» πῶς... «ξέρεις ἀνάγνωση καὶ γραφή», σὲ πληροφοροῦ πῶς ἡ ταπεινότης μου θὰ ἀντιδροῦσα μὲ ἕναν ἀπ’ τοὺς τρεῖς τρόπους:

1) Θὰ ἔπεφτα στὸ χῶρον «βρασμοῦ» τοῦ 'Αχροκεράμου – ἦται ἐκεῖ ποὺ ἐκβλύει **ὄλο τὸ ... τοῦ Λεκανοπεδίου**.

2) Θὰ ἀπεδείκνυα ἀνάξιο Δάσκαλο, ἄκριτο καὶ κακόπιστο συκοφάντη τὸν κ. Σαββίδη.

3) Θὰ ἀπεδείκνυα πῶς **ξέρω περισσότερα** ἀπὸ ἀνάγνωσι καὶ γραφή· ἐπίσης πῶς δὲν εἶμαι **οὔτε κομπάρσος, οὔτε ἀνίδεος, οὔτε ἀσυνείδητος**.

Τελικὰ μένουμε πάλι στὸ «δὲ βαρυνέσαι». Σ’ αὐτὴ τὴ χώρα ποὺ ὅλα γίνονται ὄχι γιὰ νὰ γίνουν, μὰ γιὰ νὰ τὰ **τσακώσουν κάποιοι**, τί σημασία μποροῦν νὰ 'χουν αὐτά... Αὐτὰ ποὺ γράφονται καὶ πλασάρονται ἐν τῇ βεβαιότητι πῶς δὲν θὰ τὰ ἰδεῖ οὔτε ἕνας —μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ **ὑπάρξουν ἐνδόσιμα αὐτοπροβολῆς καὶ κινόμας**... Μὰ ὑπάρχει ἔστω καὶ ἕνας ποὺ νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ κοτσάνες καὶ κοτσανολόγους; [ὅσοι γράφουν καὶ λένε γιὰ τὸ Σολωμό, τὸ κάνουν στὰ πλαίσια φθοροποιῶν, ἐφιαλτικῶν καὶ ἐθνοκτόνου φορμαλισμοῦ: λένε ὅτι τοὺς κατέβη ἢ ἀντιγράφουν, **πιστώνονται πῶς εἶπαν ἔγραψαν**, κι ὁ "Ἅγιος Διάλογος νὰ μὲ πάρει, ἂν ἀνοίγει "Ἑλληνας τέτοιες «ἐργασίες»... (α)].

Θέλουμε πολὺ νὰ πιστέψουμε, κ. Σαββίδη, πῶς σᾶς ἔφερε «ιερά ἀγανάκτησις»... Μὰ δὲν τὸ μποροῦμε: κάτι δὲν καλιᾶζει, κάτι δὲν πάει καλὰ – κάτι μὲ τὸν ἐκδόση, κάτι μὲ τὸν συγ-

καὶ εἰδοποιεῖ τοὺς πολιορκητὲς σπαρτιάτες, οἱ ὅποιοι ὥρμησαν ἀπὸ τὰ ἀφύλαχτα τεῖχη καὶ δὲν ἄφησαν λίθον ἐπὶ λίθου στήν Εἶρα καὶ στήν ὑπόλοιπη Μεσσηνία. “Ετσι οἱ θεοὶ ἐτιμώρησαν τὴ μοιχεία.

Κατὰ τὸν 'Ιουδαϊκὸ Νόμο ἡ μοιχεία ἦταν μεταξὺ τῶν πρώτων ἀπαγορευτικῶν ἐντολῶν μὲ ἀπειλὴ αὐστηρότατων ποινῶν. ‘Η μοιχαλὶς ἐκτελεῖτο διὰ λιθοβολισμοῦ. “Ομως ὁ Βασιλεὺς Δαβίδ, *«ιδὼν γυναῖκα λουομένην ἀπὸ τοῦ δώματος, καὶ ἡ γυνὴ καλὴ τῷ εἶδει σφόδρα»* (Βασ.Β.ια.3), ἐγινε μοιχὸς μὲ τὴ Βηρσαβεὲ καὶ ἔστειλε στὴ συνέχεια στήν «πρώτη γραμμὴ» τοῦ πολέμου τὸ σύζυγό της Οὐρία, γιὰ νὰ τὸν ξεφορτωθεῖ καὶ νὰ κρύψει τὸν καρπὸ τοῦ παράνομου ἔρωτα. ‘Αμέσως ἕνας προφήτης, ὁ Νάθαν, σήκωσε τὸ ἠθικὸ τοῦ ἀνάστημα καὶ ἐκεραύνωσε τὸ βασιλιᾶ γιὰ τὴν ἀσέβειά του. Τὸν ἐξευτέλισε. Τὸν εἶπε αἰσχρὸ ζωοκλέφτη τῆς μοναδικῆς ἀρνάδας τοῦ πάμπτωχου γείτονά του. ‘Αλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θεός, παροργισθεὶς *«ἔθραυσε τὸ παιδίον καὶ ἠρρώστησεν»*. Καὶ παρὰ τὶς προσευχὰς καὶ τὶς νηστεῖες τοῦ Δαβίδ, *«τὸ παιδάριον ἀπέθανε»* (Βασ. ἔ.δ. IB. 1-16).

“Οταν, ἀργότερα, στήν 'Ιουδαία ὁ ἀλλόθρησκος «εἰσαγόμενος» τῆς Ρωμαϊκῆς κατοχῆς, ὁ ἡγεμόνας 'Ηρώδης προκαλοῦσε τὸ κοινὸ αἶσθημα μὲ τὴ σκανδαλώδη μοιχεία του μετὰ τῆς συζύγου τοῦ ἀδελφοῦ του, ἡ «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ», ἡ φωνὴ τοῦ Βαπτιστῆ 'Ιωάννη, υἱοῦ τοῦ ἱερέα Ζαχαρίου, ἐτόλμησε νὰ τοῦ 'πεῖ: *«οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου»*. Τὸν φυλάκισε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν ἐλέγχει, μέχρι ποῦ ὁ ἀσεβὴς δυνάστης τοῦ ἔκοψε τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ τὸ προσφέρει *«ἐπὶ πίνακι»* στὴ μοιχαλίδα του 'Ηρωδιάδα.

γραφεία, κάτι με τὴν Τράπεζα ποὺ καταβάλλει **προΐκα καὶ πανωπροΐκι...**

«Κύριε Διοικητὴ τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τράπεζας (ὕπογραμμίζει ὁ κ. Σαββίδης), παραδεχτείτε, ἔστω σιωπηρά, πὼς σᾶς **παρεπλάνησαν ἀναρμόδιοι σύμβουλοι, καὶ δώσετε ἐπειγόντως αὐστηρὴ ἐντολὴ νὰ μὴ διανεμηθεῖ κανένα ἀπὸ τὰ ἀντίτυπα τοῦ **σκάρτου βιβλίου ποὺ ἀγοράσατε.**** (Δεινίας: ἀκούσατε κανονικά). Ἡ μόνο ὄντως ἐθνικὴ πράξη ποὺ ἐξαρτᾶται αὐτὴν τὴν ὥρα ἀπὸ Σᾶς, “στὰ πλαίσια τῆς γενικότερης πολιτιστικῆς προσφοράς τῆς Κτηματικῆς”, εἶναι **νὰ διατάξετε τὴν καταστροφὴ αὐτῶν τῶν κάλπικων Ἀπώντων τοῦ Σολωμοῦ...**».

...
 “Ὅσο γιὰ σᾶς, κ. Σιμόπουλε, ξέρετε, ποίος διαβάζει «κριτικὴ» — πόσοι; Συνηθισμένα τὰ βουνά, λέω, κάθε θέμα τρεῖς ἡμέρες καὶ τὸ πιὸ μεγάλο τρεῖς καὶ κουάρτο...

Γιάννη Μαγκλιῇ - ἄχ, μωρὲ Γιάννη... Συγχαρητήρια, λέω...

α) Πεποιθήσις τοῦ γράφοντος εἶναι πὼς ὁ Σολωμὸς ὑπῆρξε, ἐν πολλοῖς, ἓνα εἶδος Παράσχος τῆς ἐπαγγελίας του (κομμάτι περισισότερος)... Χωρὶς τὴν (κατὰ τὸ ἥμισυ...) «ἀρχοντωσύνη» καὶ τὰ λεφτά του δὲν θὰ εἶχε φθάσει σὲ μᾶς... Ἔτσι κι ἄλλιως ὅμως τέλειωσε μαζί με τὴν ἐποχὴ του: μήτε ὁ λόγος μήτε ὁ βίος του εἶχαν τὰ φόντα νὰ ξεπεράσουν τὰ ὅριά της! Καὶ δὲν θὰ μιλούσαμε διόλου γι’ αὐτὸν σήμερα, ἂν τούτῃ ἡ χαλασμένη ἤδη φυλὴ [ἀνίκανη γιὰ ὅ,τι πέρα τοῦ νὰ σκοτώνει τὰ τέκνα της (μετὰ τὴν περὶ τίς ἀξίες σύγκρουσι, παραχάραξι, διαφθορά), ἐπιτήδεια μόνον νὰ προεκτείνει τὸ «σύνδρομον ἐπικαιρικῆς σκοπιμότητος», ἤτοι νὰ ἐπιμηκύνει ἀναμολυντικά τὰ ἀρνητικά της στοιχεῖα, ἵνα ἡ ἐξουσία ἐδραϊνέται σκοτεινὰ

Κληρικὸς ἦταν —πατριάρχης— καὶ ὁ ἄλλος Ἰωάννης, ὁ Χρυσόστομος, ποὺ δὲν ἔπαψε νὰ στηλιτεύει τὴν ἀκόλαστη ζωὴ τῆς αὐτοκράτειρας Εὐδοξίας. Ἐπανειλημμένα τὸν ἐξεθρόνισε καὶ τὸν ἐξόρισε. «*Πάλιν Ἡρωδιάς μαίνεται*», τῆς φώναζε ὁ ἄξιος Πατριάρχης, ὅταν ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ ἀξίωνε καὶ πετύχαινε τὴν ἐπάνοδό του στὸ θρόνο του. Μέχρι ποῦ, στὸ τέλος, πέθανε ἐξόριστος στὰ βάθη τοῦ Πόντου. Εἶναι αὐτονόητο, ὅτι στόχος τῆς αὐτοθυσίας τοῦ Χρυσοστόμου ἦταν ἡ προφύλαξις τῆς ποιμένης του ἀπὸ τὸ κακὸ παράδειγμα τῆς ἀκόλαστης βασιλίσσας, διότι: «*φιλεῖ ἀεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλω τῆς τοῦ ἀρχοντος γνώμης βιοῦν*». Δυστυχῶς τὸ ἄνωθεν παράδειγμα, τὸ «κεφάλι», βρωμίζει ὅλο τὸ σῶμα. Καὶ τότε ἡ γενικὴ περιφρόνησι τῶν ἡθῶν σίγουρα φέρνει τὴ γενικὴ διάλυσι. Ἔτσι συνέβη μετὰ τὸ πανίσχυρο κράτος τῶν ἀνάξιων Πτολεμαίων, ποὺ ξεμωράθηκαν ἀπὸ τὴ μέθη τῆς δόξας καὶ περιφρόνησαν τὰ ἑλληνικὰ ἥθη: “*Ενας ἀπ’ αὐτοὺς, ὁ «Φιλοπάτωρ» καὶ «μέχρι ἀδελφῆς ἰδίας ἔρωτα προχωρήσας, παρά τε τοὺς Μακεδόνων καὶ Ἑλλήνων νόμους»*” πῆρε σὰν γυναῖκα του τὴν ἴδια του τὴν ἀδελφὴ Ἀρσινόη. Καὶ ὁ ἀκόλαστος Ἀντίγονος, ἀντὶ βασιλικοῦ διαδήματος καὶ σκῆπτρου, φοροῦσε «*στέφανον κισσοῦ καὶ θύρσον Διονύσου*», γιατί ἦταν διαρκῶς ἑξαλλος ἀπὸ τίς κραιπάλες (Ἡρωδιανοῦ Α-Β).

Ἀπὸ τὰ προεκτεθέντα φαίνεται σαφῶς ὅτι στὰ παλιότερα χρόνια ἡ «Ζῶσα Ἐκκλησία», ἀψηφώντας κινδύνους καὶ δυσκολίες, ἐσημείωνε διὰ τῶν ἐκπροσώπων της τὴν ἐπιβλητικὴ παρουσία της καὶ ἀντιμετώπισε τίς κατὰ τῶν ἡθῶν προ-

«γνώμη» καὶ κράτος --ἐδῶ διὰ τῆς ὑποβολῆς-διακέλευσης], δὲν εἶχεν ἐπινοήσει τόσον βδελυρῆς ἀποτελεσματικότητος τρόπους γιὰ τὴν ἐπ' ἄπειρον συντήρησι ἐνδοσίμων μηδενικῶν...

Φουλαρισμένη κονσέρβα σολωμό, πεθαίνεις, πατρίδα μου, ἐπειδὴ ὁ Σαββίδης, εἴτε ἔχοντας ἄδικο δὲν **πουλάει** (ἐνῶ πουλοῦν ἄλλοι), εἴτε ἔχοντας δίκιο τὸν τρώει **πιὸ τελεσφόρο... μάνατζμεντ!**

Γιὰ Λακεδαιμονίους νὰ μιᾶμε τώρα;

Δεινίας Δικαῖος

σβολές ὑπὸ τῶν «ἀρχόντων» τοῦ λαοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ στὴ σύγχρονη Ἑκκλησία, θὰ εἶχε κανεὶς τὸ καθήκον νὰ παραδεχθεῖ ὅτι ἀνελλιπῶς ἐορτάζει τὴν μνήμην τῆς Ἀποτομῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὶς 29 Αὐγούστου. Καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴ τῶν Γραμμάτων, στὴ μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, 30 Ἰανουαρίου, δὲν παραλείπει νὰ «κηρύττει» στοὺς Ἑλληνόπαιδες γιὰ τὴν περίσσια «παιδεία» τοῦ Χρυσορρήμονος Ἰωάννου. Ὅμως γιὰ τοὺς λόγους τοῦ θανάτου τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου, οὔτε λέξη! Καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυση τῆς πανηγύρεως, χορηγεῖ τὸ ἀντίδωρον: «*Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος*», στοὺς ἐπιστήμονας ἄρχοντας, ἀφοῦ καὶ τὸ ἐγκλημα τῆς μοιχείας δὲν εἶναι πλέον «ποινικῶς κολάσιμον».

Ο *tempora*, ο *mores*! Ὅταν τὰ ἦθη τῆς Ἑλλάδος συγκροτοῦσαν τὰ στοιχεῖα ποὺ ἐσελάνγιζαν τὸ φῶς τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ ἕως τὰ πέρατα τοῦ πλανήτη μας, ἡ μοιχεία ἦταν ὄχι ἀπλῶς κολάσιμη πρᾶξις ἀλλὰ βαρύτατο ἐγκλημα. Ἐγκλημα ἐξισούμενο πρὸς τὴ ληστεία. Γι' αὐτὸ στὸ Δίκαιο τῆς Πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἀπόκρουσιν καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἐγκλημάτων ἦτο ἐπιτρεπτὴ ἡ αὐτοδικία. Ὁ φόνος τοῦ ληστοῦ καὶ ὁ φόνος τοῦ ἐπ' αὐτοφῶρῳ καταλαμβανομένου μοιχοῦ (ἀπὸ τὸν προσβληθέντα σύζυγον) ἐλέγοντο «*δίκαιοι φόνοι*» ἢ «*φόνοι κατὰ τοὺς νόμους*». Οἱ δρᾶσται τυπικὰ «ἐδικάζοντο» ἀπὸ εἰδικὸ δικαστήριον: Τοὺς Ἐφέτας ἐπὶ Δελφινίῳ (κοντὰ στὸ Ἱερὸ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνα), ποὺ εἶχαν ἀποστολὴ νὰ βεβαιώσουν μόνον τὴν πράξη καὶ νὰ ἀπαγγεῖλουν τὴν πανηγυρικὴ ἀθώωση τοῦ δράστη. Διότι οὗτος εἶχε φονεύσει «*νηποινεῖ*» (= ἀτιμωρητί) τὸν ὑβριστὴ τῶν δημοσίων ἡθῶν (Δημοσθ. κ. Ἀριστοκρ. 60).

Είχα πάντα την για πολλούς αδιάκριτη συνήθεια να ρωτάω και να μαθαίνω για την σταδιοδρομία και την τύχη των παλαιών φίλων συμμαθητών ή συμφοιτητών. Ο Παῦλος ήταν από τους τελευταίους. Γνωρίζομαστε από το Πανεπιστήμιο. Ευχάριστος τύπος λίγο μυστηριώδης, λίγο απόμακρος. Ήξεζήτημένος στους τρόπους και στην εμφάνιση. Πάντοτε προσεκτικός στα λόγια του και στις κινήσεις. Είχε κάτι το ευγενικό επάνω του, κι ήταν όλοφάνερο πώς κρατούσε από καλή οικόγενεια, πού, αν δεν ήταν ιδιαίτερα πλούσια, ήταν σέ θέση να του δώσει μια καλή ανατροφή. Αν τον αγαπούσα, ήταν ακριβώς, γιατί ήταν διακριτικός, καθόλου έντονος και σπάνια εριστικός.

Θυμάμαι τις ατέλειωτες παρτίδες τάβλι που παίζαμε στα διαλείμματα των παραδόσεων σ' εκείνο το μόνιμο πνιγμένο από τις καπνοῦρες καφενείο της οδού Σόλωνος, τους μακρινούς μας περιπάτους, τις αμοιβαίες εξομολογήσεις μας. Πόσα όνειρα, πόσες προοπτικές για το μέλλον!

Δεν μπορώ να πω πώς δεν ήταν καλός φοιτητής. Τελειώσαμε σχεδόν μαζί. Ύστερα εκείνος χάθηκε. Έκανα χρόνια να τον δω. Πότε Παρίσι, άλλοτε Λονδίνο, Νέα Υόρκη... Οί πληροφοριοδότες μου (κοινοί φίλοι και παλαιοί συμφοιτητές) ήταν πάντα φειδωλοί και ελάχιστα σέ θέση να με πληροφορήσουν με ακρίβεια για τη ζωή του στο εξωτερικό. Πού εργαζότανε όλα αυτά τα χρόνια, αν είχε παντρευτεί, αν είχε πετύχει τους υψηλούς του στόχους, δεν μπορούσα να το μάθω ποτέ με βεβαιότητα.

Γεγονός είναι ότι ήταν πολύ φιλόδοξος. Δεν περιοριζόταν στίς συνηθισμένες για ένα νέο δικηγόρο προοπτικές. Ήθελε πολλά. Διεκδικούσε ένα ανώτερο επίπεδο ζωής, μια πολύ υψηλή κοινωνική θέση, που για μās, τους κοινούς θνητούς, ήταν αδιανόητη και, φυσικά, απρόσιτη.

Πέρασαν 15-20 χρόνια. Όλο αυτό το διάστημα έμενα με την εντύπωση πώς ζούσε πάντοτε στο εξωτερικό. Έτσι, όταν τον είδα ξαφνικά μπροστά μου (και τον γνώρισα αμέσως παρ' όλη την διαφορετική του

εμφάνιση, τα γκρίζα μαλλιά, το κάποιο ύψος του, τα παχάκια του), όμολογώ πώς ξνοιώσα μεγάλη έκπληξη. Ήταν στόν «Αστέρα» της Βουλιαγμένης ένα ζεστό καλοκαιρινό βράδυ. Ήταν κάποιος χορός. Βρεθήκαμε να χορεύουμε πλάι-πλάι στην μισόφωτη πίστα. Πρόσεξα το πολύ κομψό καλοκαιρινό του ντύσιμο, το αριστοκρατικό του πιά ύψος, την άνεση όταν μιλούσε στην πολύ όμορφη νεαρή κυρία που χόρευε μαζί της.

«Έσύ έδω», ήταν ή πρώτη μου κουβέντα, όταν, λίγο αργότερα, τόν πλησίασα στο τραπέζι του και του θύμισα την ύπαρξή μου. Όμολογώ πώς με δέχθηκε με εκείνη την ψεύτικη ευγένεια που συνηθίζε. Μου μίλησε με έγκαρδιότητα: «Γιάννη, δεν άλλαξες καθόλου», ήταν ή πιό ζεστή φράση που μου είπε, γιατί στην υπόλοιπη όλιγόλεπτη συζήτησή μας ήταν μάλλον ευγενικά άόριστος και μου έδινε πολύ διπλωματικές απαντήσεις.

Φεύγοντας από κοντά του - ήμασταν κι οί δυό με τις ιδιαίτερες συντροφικές μας - μείναμε σύμφωνοι να συναντηθούμε στο γραφείο του. Κρατούσα την κάρτα του στα χέρια μου. Ήταν σύμβουλος, με ειδική σύμβαση, σέ κάποιο Ύπουργείο. Πριν λίγο είχε γυρίσει απ' έξω. Θυμάμαι ακόμα την περιέργη λέξη που μου είχε πεί σέ άπάντηση της κρίσιμης έρώτησής μου: «Τί κάνεις ακριβώς»;: «Διαμεσολαβήσεις». Τί σήμαινε αυτό, χρειάστηκε να περάσουν άλλα πέντε περίπου χρόνια, για να το μάθω.

Στό μεταξύ θά πρέπει να πω ότι τόν Παῦλο δεν τόν ξανάδα από εκείνη την καλοκαιριάτικη βραδυά στόν «Αστέρα». Όσες φορές του τηλεφώνησα να τόν είδοποιήσω πώς θά πήγαινα να τόν δω, κάποια γραμματέας στο τηλέφωνο μου άπαντούσε πώς έλειπε εκτός Αθηνών. Άλλοτε στο Παρίσι, στή Νέα Υόρκη και δεν ξέρω πού άλλου. Ός πού βαρέθηκα να τόν άναζητώ και τόν παράτησα. Άς μ' έπαιρνε κι εκείνος, αν ήθελε να με δεί. Τουχα δώσει κι' έγώ την δική μου κάρτα. Άπ' ό,τι πρέπει να υποθέσω, δεν με πήρε ποτέ, παρ' όλο πού άργότερα, όταν τόν ξανάδα, ίσχυρί-

στηκε ότι μ' ἔπαιρνε καὶ δὲν τὸ σήκωνε κανεῖς.

Κόντευπα νὰ τὸν ξεχάσω, ὅταν διαβάζοντας ἕνα πρωῒνὸ τὴν ἔφημερίδα μου, εἶδα μιὰν εἴδηση, ὅπου ἀναφέρονταν εὐφήμως τ' ὄνομά του. Ἦταν μέλος μιᾶς πολυμελοῦς ἐπιτροπῆς εἰδικῶν, ποῦχει συσταθεῖ γιὰ νὰ μελετήσῃ τις προτάσεις μεγάλων ξένων οἰκῶν ποὺ θ' ἀνελάμβαναν τὴν κατασκευὴ ἐνὸς μεγάλου τεχνικοῦ ἔργου στὴν ἐπαρχία ἀξίας πολλῶν δισεκατομμυρίων. Χάρηκα, ἀλλὰ περιορίσθηκα ἐκεῖ. Ἕνα ἢ δύο μῆνες ἀργότερα διάβασα γι' αὐτόν. Εἰδικὸς σύμβουλος τοῦ πρωθυπουργοῦ τώρα. Τὸν ἔστειλαν στὴν Γαλλία, γιὰ νὰ διαπραγματευθεῖ τὴν προμήθεια ὑλικοῦ ὑψηλῆς τεχνολογίας καὶ δὲν θυμᾶμαι τί ἄλλο. Πάλι δὲν κινήθηκα σὲ ἀναζήτησή του. Ὅταν ὅμως τὸ ἐπόμενο ἔτος διάβασα γιὰ τὴν ἐνδεχόμενη ἀνάμιξή του (οἱ ὑπαινιγμοὶ τοῦ ἄρθρου ἦταν σαφεῖς) σὲ κάποιο σκάνδαλο οἰκονομικῆς ὑφῆς, τότε ἡ περιέργειά μου φούντωσε. Ἦταν καιρὸς νὰ μάθω τί ἀκριβῶς συνέβαινε ἢ, γιὰ τὴν ἀκρίβεια, ποῖος ἦταν καὶ τί γύρευε μέσα σ' ὅλα αὐτά. Ξαναθυμήθηκα τὴ λέξη ποὺ μὲ τόσο παράξενο ὕφος μοῦχε πεῖ τότε στὸν « Ἀστέρα»: «Διαμεσολαβήσεις». Μὰ τί σχέση εἶχαν ὅλα αὐτά ποὺ μάθαινα τώρα μ' ἐκείνη τὴν ἀσαφῆ καὶ ὀπωσδήποτε ἀόριστὴ ἀπάντησή του;

Τὸ μυστήριό, ὡς κάποιο ὄριο, λύθηκε ἀπὸ μόνο του. Ἀπὸ ἕνα διάστημα καὶ μετὰ οἱ ἔφημερίδες κι ὀρισμένα περιοδικά, λίγο πολιτικά, λίγο σκανδαλοθηρικά, λίγο υποκίτρινες ἀπόχρωσης, ἄρχισαν ν' ἀσχολοῦνται συστηματικὰ τώρα μαζί του. Καὶ τί δὲν ἔλεγαν καὶ σὲ ποιές ὑποθέσεις δὲν τὸν ἀνακάτευαν! Οὔτε λίγο οὔτε πολὺ ἔγινε μιᾶς μιὰ ἰδιότυπη διασημότης, ὁ ἄνθρωπος τῶν σκοτεινῶν παρασκηνίων κάθε μεγάλης οἰκονομικῆς συναλλαγῆς, κάθε κρατικῆς ἀγορᾶς, κάθε σημαντικῆς προμήθειας. Καὶ τότε ἦταν, ποὺ λύθηκε τελειῶς τὸ μυστήριο· οἱ «διαμεσολαβήσεις» ἀπέκτησαν τὸ πραγματικὸ τους περιεχόμενο.

Φυσικὰ δὲν δοκίμασα οὔτε τούτη τὴν φορὰ νὰ τὸν συναντήσω. Ἦξερα πὼς ἕνα τόσο πολυάσχολο ἄνθρωπο μὲ τόσες ὑψη-

λές σχέσεις καὶ ὑπεύθυνο γιὰ τόσο σοβαρὲς ὑποθέσεις δὲν εἶναι εὐκολο νὰ τὸν δεῖς. Ὁ ἐλεύθερος χρόνος του εἶναι μετρημένος καὶ τὸ μυαλό του μόνιμα ἀπασχολημένο στὶς περίπλοκες εὐθύνες του. Ἡ συνάντησή μας ἔγινε πάλι μὲ τὴν βοήθεια τῆς τύχης. Τὸν εἶδα τούτῃ τὴ φορὰ στὴν Μύκονο. Ἦταν τὸ ἐπόμενο καλοκαίρι. Βρεθήκαμε πλάι-πλάι νὰ λιαζόμαστε στὴν ἀκρογιαλιά τοῦ Ἀγίου Στεφάνου. Ἐκεῖ γιὰ μιστὴ ὥρα περίπου τὰ εἶπαμε. Ὑπῆρξα, ὁμολογῶ, τυχερός. Καὶ μόνος του ἦταν καὶ σὲ καλὴ διάθεση. Τὸν φιλοξενούσαν σὲ κάποιο ἀπὸ τὰ ὠραῖα λευκὰ ἐξοχικά λίγο πιὸ πάνω. Ἦταν κάποιου φίλου του, ὅπως μοῦ εἶπε, μεγαλοεπιχειρηματία, ποὺ ἐκείνες τις μέρες εἶχε πεταχθεῖ στὴν Ἀθήνα γιὰ δουλειές. Ἡ γυναῖκα του μὲ τὴν δική του εἶχαν πάει νὰ πιοῦν τὸ οὐζάκι τους σὲ κάποιο μεγάλο ξενοδοχεῖο. Ὁ ἴδιος προτίμησε νὰ κολυμπήσει μόνος ἐκεῖ.

Στὶς ἀρχὲς μὲ ρώταγε ἐκεῖνος. Δὲν φανταζόμουν πὼς θυμότανε ἀκόμα τόσα ὀνόματα παλαιῶν φίλων, τόσες λεπτομέρειες γιὰ τις κοινές μας συναναστροφές τὸν καιρὸ τῆς φοιτητικῆς μας ζωῆς. Ὅταν ἐπίμονα καὶ ἐξακολουθητικὰ τὸν ρώτησα γιὰ τις δικές του τωρινὲς ἀπασχολήσεις, στὴν ἀρχὴ κουμπώθηκε. Ὅταν τοῦ ἀνέφερα γιὰ τις ἔφημερίδες, γέλασε. « Ὑπερβολές, ψέλλι-σε. Ὅταν ἄρχισα νὰ τὸν κολακεύω καὶ νὰ προσπαθῶ νὰ τοῦ δείξω πόσο τὸν καταλάβαινα, φάνηκε σαφῶς πιὸ ἐνδοτικός. Ἴσως χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει οὔτε ὁ ἴδιος, προχώρησε (ἢ, καλύτερα, παρασύρθηκε) σὲ «ἀποκαλύψεις» καὶ «ἐξομολογήσεις», ποὺ μὲ διαφώτισαν ἀρκετά. Θὰ μοῦλεγε πολὺ περισσότερα, ἂν ἕνα κλάξον ἀπὸ τὸ δρόμο δὲν τὸν καλοῦσε. «Μὲ συγχωρεῖς», μοῦπε, καὶ ξεγλίστρησε ἀπὸ κοντά μου πρὸς τ' αὐτοκίνητο ποὺ τὸν περίμενε. Μόλις πρόλαβα νὰ δῶ μιὰ τελευταίου τύπου μερσεντές κι' ἕνα ὁδηγό, ποὺ τοῦ ἀνοίγε μὲ σεβασμὸ τὴν πόρτα. «Θὰ τὰ ξαναποῦμε, μοῦ ὑποσχέθηκε φεύγοντας, ἀλλὰ ὡς τώρα δὲν τὰ ξανάπαμε. Ἀπλούστατα δὲν τὸν ξανάδα. Σὲ λίγες μέρες θὰ ἔφευγε πάλι ποιὸς ξέρει γιὰ ποῦ... Ὡστόσο τὴν περιέργειά μου τὴν ἱκανοποίησα. Διαβάζοντας νεότερά του σὲ

κατοπινές έφημερίδες και ιδίως κάποια εΐδση στὰ ψιλὰ γιὰ κάποια ανάκριση πού τόν καλέσανε, ένα ταξίδι του στὸ Κουβέιτ, κάποιες δὴθεν τυχαῖες «μπεητές» κάποιου φίλου συνάδελφου πού κάποτε τὸν εἶχε γνωρίσει καί, φυσικά, ὅσα μὲν εἶχε πεῖ ὁ ἴδιος, συναρμολόγησα τὴν ἱστορία του.

Χωρὶς καμμιά ἀμφιβολία ὁ φίλος μου ἀνῆκε στὸ ἀνώνυμο (γιὰ μᾶς) ἀλλὰ πολυεθνικὸ κύκλωμα τῶν μεσαζόντων σὲ κάθε εἰδους ὑποπτες ἢ ἀπλὰ παράνομες ἀγορὲς καὶ προμήθειες. Ἦταν «εἰδικός» σὲ διαβιβάσεις προτάσεων, ἐπαφὲς μὲ ὑψηλὰ πρόσωπα, διακριτικὰ «λαδῶματα» ἰθυνόντων καὶ ἀρμοδίων σὲ θέσεις «κλειδιά» στοὺς διαφόρους Ὀργανισμοὺς καὶ Ὑπηρεσίες. Ὁ λοφάνερα ἢ παρουσία του στὴν Ἑλλάδα δὲν ἦταν τυχαία. Φαίνεται πὼς ὁ κύκλος τῶν δραστηριοτήτων του εἶχε τελευταῖα ἀπλωθεῖ πολὺ. Πίσω ἀπὸ ἀόριστες, γενικευτικὲς ἀλλὰ πάντα παραπλανητικὲς ιδιότητες, σύμβουλος, νομικὸς ἐκπρόσωπος, ἀντιπρόσωπος, εἰδικὸς ἐμπειρογνώμων, κ.λπ. κρυβότανε πάντα ὁ μεσάζων, αὐτὸς πού ἀγόραζε καὶ πουλοῦσε γιὰ λογαριασμὸ ἄλλων ὑλικά ἀξίας ἑκατομμυρίων καὶ κέρδιζε ἀπὸ προμήθειες καὶ ποσοστὰ μυθώδη ποσά.

Ἔτσι ἐξηγοῦνταν ἡ παρουσία του κοντὰ σὲ ὑψηλὰ ἱστάμενα πρόσωπα, οἱ στενὲς φιλίες του μὲ πολιτικούς, τραπεζίτες, ἐπιχειρηματίες. Ἡ παρουσία του, πάντα διακριτικὴ καὶ ἀθόρυβη, σὲ διαβουλευσεις, συζητήσεις, συνεννοήσεις μόνο ἔτσι μποροῦσε νὰ ἐξηγηθεῖ. Σὲ ὅλους πρόσφερε ὑπηρεσίες, πρὸς ὅλους μετέφερε μηνύματα καὶ προτάσεις, μὲ ὅλους εἶχε κάτι συμφέρον καὶ ἐπωφελὲς νὰ συζητήσει. Ἦταν, χωρὶς ἀμφιβολία, ὁ ἄνθρωπος πού μοίραζε ὑποσχέσεις καὶ δῶρα, πού κινοῦσε τὰ νήματα ἀπὸ τὰ παρασκῆνια πάρα πολλῶν ὑποθέσεων, ὁ διαπραγματευτής, ὁ ἀθόρυβος διεκπεραιωτής «ἀποστολῶν». Ἔτσι ἐξηγεῖτο αὐτὴ ἡ ἔντονη κινητικότητά του, ἡ κοσμικὴ του δραστηριότητα, τὸ ἀδιάκοπο

πῆγαινε-ἔλα μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὅσο γιὰ τὰ γραφεῖα καὶ τὶς θέσεις πού ἄλλαζε, ἦταν οἱ περισσότερες εἰκονικὲς. Βιτρίνες, γιὰ νὰ δικαιολογεῖται ἡ παρουσία του κάπου ἢ νὰ μπορεῖ νὰ ἔχει εὐκόλες προσβάσεις καὶ ἐπαφὲς μὲ κάποιους «ἀρμόδιους», πού διαφορετικὰ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ δικαιολογηθοῦν.

Φυσικὰ κάθε τόσο κάτι γράφεται γι' αὐτὸν στὶς ἐφημερίδες. Αὐτὸ ὅμως δὲν φαίνεται νὰ τὸν ἐνοχλεῖ. Ἴσως καὶ αὐτὸ νὰ τὸν διευκόλυνε στὶς δουλειές του, πού ὅλα ἐδειχναν πὼς ἄνθρωπον καλὰ καὶ θὰ συνεχίζονταν ἔτσι κάτω ἀπ' ὅποιεσδήποτε συνθήκες. Ὅταν τὸ σκέφτηκα καλύτερα, συνειδητοποίησα πὼς ὁ φιλόδοξος φίλος ἦταν ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας. Εἶχε πιάσει τὸ σφυγμὸ τῆς καὶ μὲ τὴν εὐφυΐα καὶ τοὺς ἀψογους τρόπους του εἶχε γίνει αὐτὸ πού ἀπὸ μικρὸς ὄνειρευότανε... Τί εἶχε γίνει; Μά... ἓνας πολυεθνικὸς «ἐπιχειρηματίας» πού σκεπτότανε ἐπίσης ... πολυεθνικὰ ἀξιοποιώντας καὶ ἐπωφελοῦμενος ἀπὸ τὶς ἀδυναμίες τῶν ἀνθρώπων καὶ τὶς οἰκονομίες τῶν Κρατῶν. Κατ' ἄλλους ἦταν ἓνα πολὺ ἀξιοσέβαστο πρόσωπο, ἓνας ἀτζέντης ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, ἂν ὄχι ἓνας μεσίτης ὁλκῆς, πού διεκπεραίωνε ὑποθέσεις καὶ συναλλαγὲς καὶ ἐκλείνε ἀγορὲς καὶ παραγγελίες ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὅλοι ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὸ μερίδιό τους. Ὅ,τι ὅμως καὶ νᾶταν, τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ἦταν ἓνα πολὺ «χρήσιμο» στὴν ἐποχὴ μας πρόσωπο. Πολλοὶ ἤθελαν νὰ τᾶχουν καλὰ μαζί του, ἀλλὰ ὅλοι τοὺς ἀπέφυγαν νὰ τοῦ δείχνουν φανερά αὐτὴ τοὺς τὴν ἐκτίμηση. Ὅσο γιὰ μένα, ἄρχισα νὰ νιώθω περήφανος γιὰ τὴν φιλία του· ποτὲ ἄλλοτε ἓνα τόσο σημαντικὸ πρόσωπο δὲν μὲ εἶχε τιμήσει μ' αὐτὴν. Ποτὲ ἄλλοτε ἔβλεπα φίλο μου δὲν τὸν ἀνέφεραν τόσο συχνὰ οἱ ἐφημερίδες. Ἐνιωθα σὺν ἡ δημοσιότητα, πού μὲ ποικίλους τρόπους τὸν περιέβαλλε, ν' ἄγγιζε καὶ τὴν δική μου ἀσημάνητη ὑπαρξη.

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΒΑΣ. Σ. ΛΑΖΑΝΑΣ, *Τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ἐρωτικά ἐπιγράμματα*

Τὸ ἐπίγραμμα, ὅπως δηλώνει ἡ λέξη, προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή· μετὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ λίθου σὲ βιβλίον, κατὰ τὸν Γερμανὸν φιλόλογον Beckhyn. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑπογράφοντος τὸ κριτικὸν αὐτὸ σημεῖωμα, εἶναι ἡ πεμπτουσία τῆς ποιήσεως, πού στὰ Γερμανικὰ λέγεται Dichtung καὶ ἔχει τὰ ρίζα τὸ dicht= πυκνός. Στὰ προλεγόμενά του στὸ ὀγκῶδες αὐτὸ βιβλίον ὁ Βασ. Ι. Λαζανάς δίνει ἕναν ἐπιτυχημένον ὁρισμὸν τοῦ ἐπιγράμματος: «Εἶναι μιὰ βραχύλογον ποιητικὴ σύνθεσις, πού σκοπὸν ἔχει νὰ διαιωνίσῃ τὴν μνήμην ἑνὸς ψυχικοῦ ἢ ἱστορικοῦ συμβάντος ἢ ἑνὸς φαινομένου τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου». Ἡ ἐπὶ τὸ ποιητικότερον: «Εἶναι ἡ ἀπόδοσις μιᾶς φευγαλέας ἐντύψεως, εἶναι ἡ λάμψη ἑνὸς συναισθήματος ἢ μαρμαρυγῆς ἑνὸς στοχασμοῦ».

Καὶ ἐπειδὴ ἡ καθαυτὸ ποιήσις, ἢ ποιήσις τῆς ποιήσεως εἶναι ὁ ἔρωτας καὶ τὰ συναισθήματα πού γεννᾷ στὶς εὐαίσθητες καρδιές, τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀκόμα καὶ σήμερον θὰ διαβαστεῖ μετὰ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες, ἰδίως τοὺς νέους, πού παρ' ὅλην τὴν τεχνολογικὴ ἀνάπτυξιν δὲν παύουν νὰ εἶναι καὶ λίγο ρομαντικοί. Ἡ «Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία», τῆς ὁποίας τὸ 5ο βιβλίον μεταφράζει ἐδῶ ὁ κ. Β.Ι.Λ., εἶναι συμπληρῆσμένη ἀπὸ τὸν Βυζαντινὸν Κ. Κεφαλᾶ καὶ βρέθηκε ἀπὸ τὸν Γάλλον Claude Saumaise στὴν τότε πρωτεύουσαν τοῦ Παλατινάτου, ἐξ οὗ ἀποκαλεῖται καὶ «Παλατινή». Τὸ ἐρωτικὸν τῆς τμῆμα περιλαμβάνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἀλεξανδρινοὺς ποιητάς, ἀλλὰ καὶ σὲ λιγότερον βαθμὸν Βυζαντινοὺς καὶ Ἀρχαίους (Πλάτωνα, Σιμωνίδην). Ὁ πρωτευόντως αἰσθησιακὸς χαρακτήρας τῆς φαίνεται συνοπτικὰ σὲ ἕνα ἐπίγραμμα τοῦ Ρουφίνου ἢ τοῦ Παλλαδᾶ, πού σὲ μετάφραση Λαζανάς ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ: ἡ τρυφή καὶ ἡ ἀπόλαυσις. Μακριὰ οἱ φροντίδες!

Τοῦ θνητοῦ ἡ ζωὴ μικρὴ. Λοιπὸν δὲν ἀπομένει

παρὰ ὁ Λυαῖος, οἱ χοροί, οἱ γυναῖκες, τὰ ἄνθη, τὰ στεφάνια.

Ἄς εὐφρανθοῦμε! Ποιὸς εἶναι αὐτὸς τὸ Αὔριο πού γνωρίζει!»

Κατὰ τὴν προσωπικὴν μου γνώμην, εἰλικρινὴ καὶ χωρὶς πολλὰς ἐπιρροὰς ἀπὸ προγενέστερους εἶναι τὰ ἐπιγράμματα τοῦ Μελέαγρου, ἐνῶ ὁ Ἀγαθίας ὁ Σχολαστικὸς - ἂν καὶ χριστιανός - μᾶς δίνει τὴν σωστότερην συμβουλὴν γιὰ τὴν συμπεριφορὰ πρὸς τὰς γυναῖκες:

«Ἀδιάφορες εἶναι οἱ γυναῖκες πρὸς τοὺς ἀλαζόνες,

καὶ αὐτοὺς πού ἐκλιπαροῦν τὸν οἶκτον, χλευάζουν καὶ σαρκάζουν.

Ὁ ἄριστος “ἐρωτικὸς” εἶναι αὐτός: πού ἐπιδέξια ξέρει

ὑπερηφάνεια καὶ αἴσθημα θερμὸ νὰ συνδυάζει πάντα».

Μολοντί ὁ ὑποφαινόμενος ἀντίκειται γενικὰ στὶς ἔμμετρος, προσκρούσκει μεταφρά-

“Ἐνας ἄνθρωπος τοῦ Πνεύματος ἔφυγε πρόσφατα ξαφνικά. Τὸν περασμένο Δεκέμβριον πέταξε γιὰ τὰ Ἡλύσια ἢ ὠραία ψυχὴ τοῦ Γιώργου Α. Καραμηνᾶ, ἥρωος τοῦ Ἀλβανικοῦ Μετώπου ἐθελοντῆ, φιλόλογον, μουσικολόγον καὶ διευθυντὴ τοῦ παραρτήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου στὴ Ρόδο, ὅπου ἔμενε μόνιμα. Ὁ Καραμηνᾶς, πού ὑπῆρξε συνεργάτης τοῦ «Δαυλοῦ», ἦταν ἐμβριθὴς στοχαστής, εἶχε δημοσιεύσει μελέτες σχετικὰ μετὰ τὴν μορφήν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Μουσικῆς ἀπ’ τὴν ἀρχαιότητα, ἀπ’ τοὺς Πυθαγόρειους ἀκόμη. Εἶναι ἀπ’ αὐτοὺς πού ἐξακολουθοῦν νὰ μᾶς συντροφεύουν μετὰ τὸ δημιουργικὸν τοῦ ἔργου ὅσο εἵμαστε καὶ ἐμεῖς παρόντες. Ἀνῆκουν σ’ ἕνα εἶδος, πού δυστυχῶς σπανίζει στὶς μέρες μας...

E.B.

σεις, ἐπειδὴ ὁ κ. Λαζανᾶς ἐπέλεξε τὸν ἱαμβο, ποὺ εἶναι καὶ ὁ συνήθης τονισμὸς τῆς προφορικῆς νεοελληνικῆς γλώσσας, νομίζουμε ὅτι δὲν προκαλεῖ ἡ μετάφρασή του αὐτὴ τὸ σύγχρονο ἀπλοποιημένο μας αἰσθητήριον, ἀλλὰ θὰ ἀρέσει νὰ διαβάζεται ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς εἰδικούς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐρασιτέχνες ἀρχαιοφίλους.

Ὁθων Μ. Δέφνερ

Κ. ΧΑΤΖΗΠΑΤΕΡΑΣ-Μ. ΦΑΦΑΛΙΟΥ, *Μαρτυρίες 40-44*

Τὸ βιβλίον *Μαρτυρίες 40-44* τῶν Κ. Χατζηπατέρα καὶ Μ. Φαφαλίου ἀνακαλεῖ στὴ μνήμη μας τὰ *Acta Martyrum Selecta*. Καὶ ἡ παρομοίωση δὲν εἶναι τυχαία. Ἐν τὰ *Acta Sanctorum* ἄσκησαν καὶ ἀσκοῦν μιὰ βαθειὰ ἐπίδραση στὶς συνειδήσεις τῶν πιστῶν ἐνὸς θρησκευτικοῦ δόγματος, γιατί μέσα ἀπὸ τὸν ἄμεσο λόγο τῶν κειμένων τους καταγράφουν τὰ διάφορα σημαντικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῶν ἁγίων, οἱ μαρτυρίες τῶν ἀτόμων ποὺ ἔζησαν ἐκ τῶν ἔνδον τὴν λαίλαπα καὶ τὴ φρίκη τοῦ πολέμου ὑπενθυμίζουν σὲ μᾶς τοὺς νεότερους τὴν ὑποχρέωση ποὺ ἔχουμε ἀπέναντι σὲ αὐτοὺς ποὺ θυσιάστηκαν, γιὰ νὰ κρατήσουν ἄσβεστη τὴ δάδα τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ καὶ μαθαίνοντας, ἔστω καὶ ἔμμεσα, τί σημαίνει πόλεμος, νὰ ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὴν εἰρήνη.

Ὅπως ἕνας φωτογράφος μέσα στὸ σκοτεινὸ τοῦ θάλαμο ἐμφανίζει σιγά-σιγά πάνω στὸ λευκὸ χαρτί τὴ λανθάνουσα εἰκόνα μιᾶς φωτογραφίας, ἔτσι καὶ οἱ συγγραφεῖς τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ λευκώματος ἀναπλάθουν σελίδα-τὴ-σελίδα μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ ἀναγνώστη μιὰ ὁλόκληρη ἐποχή. Μὲ τὸ σεβασμὸ ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύνη ποὺ ἀπαιτεῖται γιὰ μιὰ τέτοια ἔρευνα, οἱ Κ. Χατζηπατέρας καὶ Μ. Φαφαλίου διασώζουν μὲ μεγάλη εὐλάβεια κείμενα, φωτογραφίες, σκίτσα, εἰκαστικὲς παραστάσεις κ.ἄ. Ποὺ βρίσκονται διάσπαρτα στὸν Ἑλληνικὸ καὶ εὐρύτερο Εὐρωπαϊκὸ χώρο, ἀλλὰ καὶ στὶς μνήμες τῶν ἀτόμων ποὺ ὑπῆρξαν αὐτῆκοι καὶ αὐτόπτες μάρτυρες τῆς μεγαλύτερης καταστροφῆς ποὺ γινώρισε τὸ Ἑλληνικὸ ἔθνος τὸν αἰῶνα αὐτόν.

Τὸ λεύκωμα αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ συρραφὴ κειμένων ἢ εἰκόνων μὲ μιὰ χρονολογικὴ διάταξη. Οὔτε μιὰ ἀκαδημαϊκὴ κουραστικὴ ἐργασία. Ἀλλὰ μιὰ εὐσυνείδητη πολὺμοχθη ἔρευνα, ποὺ ἀποσκοπεῖ νὰ ἀφυπνίσει μέσα ἀπὸ τὴ σύγκριση, παράθεση ἀναμνήσεων λόγου καὶ εἰκόνας, τὴ σκέψη μας. Ἡ ἐπιλεκτικὴ συλλογὴ τῶν κειμένων δὲν συνθηματολογεῖ οὔτε προπαγανδίζει. Μὰ μὲ μεγάλη προσοχὴ κινεῖ τὴ σάϊτα τῆς ἀφήγησης πάνω στὸν ἀργαλειὸ τῆς ἱστορίας καὶ ἡ ἱστορικὴ μας συνείδηση ἀγγίζει τὶς κρίσιμες αὐτὲς στιγμὲς τοῦ ἔθνους μέσα ἀπὸ τὶς πρωτότυπες καὶ εὐαίσθητες ἀφηγήσεις τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων, τῶν φιλελλήνων, τῶν συμμάχων, ἀλλὰ καὶ πλείστων ἄλλων ἀτόμων ποὺ στάθηκαν ἀρωγοὶ στὴ μεγάλη προσπάθεια τῶν Ἑλλήνων νὰ διατηρήσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν τους.

Πρέπει νὰ ἀναφέρουμε ὅτι τὴν ἐπιμέλεια τοῦ εὐρύτερου αἰσθητικοῦ σχεδιασμοῦ τοῦ λευκώματος τὴν εἶχε ἡ κ. Σοφία Ζαραμπούκα καὶ τὸν εὐχρηστο βιβλιογραφικὸ ὁδηγὸ συνέταξε ὁ κ. Κυριάκος Ντελόπουλος.

Γιώργος Μπαλοῦρδος

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗΣ, *Ποιήματα*

Ξεδιπλώνοντας καὶ ἀπολαμβάνοντας τὸ (ποιητικὸ) ἔργο τοῦ Γιώργου Σαραντάρη, ποὺ ὁ ἐν ζωῇ ἐπιστήθιος φίλος του Γιώργος Γ. Μαρινάκης ἔκλεισε στὶς μέρες μας σὲ 5 ὥραίους τόμους ἀναστηλώνοντάς το ὑποδειγματικά, παίρνουμε ἐν εὐρύτῃ μιὰ πρόγευση

τῆς σύγχρονης νεοελληνικῆς ποίησης. Πράγματι, πολλά ἀπ' τὰ σημερινὰ «ὀνόματα» σκύλευσαν, οἰκειοποιήθηκαν καὶ ἐνέταξαν κομμάτι τοῦ ἔργου του (ποῦ ἦταν ἄγνωστο μέχρι τώρα στὸ πλατὺ κοινὸ) στὸ δικό τους. Πλείστοι ὀφείλουν τὶς εὐτυχέστερες στιγμὲς τῆς ποίησής τους στὴν ἐπιρροή του. Ἀλλά, ἂν εἶναι νὰ πιστέψουμε τὸν T.S. Eliot, ἡ λογοκλοπὴ δὲν εἶναι ἁμάρτημα, τὸυναντίον εἶναι ἴδιον τῶν «μεγάλων» καὶ ἡ μεγαλύτερη κολακεία ποὺ μπορεῖ νὰ γίνει σ' ἓνα συγγραφέα. Ὁ ἴδιος ὁ Σαραντάρης βρέθηκε σ' ἓνα κομβικὸ σημεῖο τῆς λογοτεχνίας μας καὶ πέθανε μόλις 33 ἐτῶν ἀπὸ τὶς κακουχίες τοῦ πολέμου, πειθαναγκάζοντάς μας τρόπον τινὰ γιὰ τὴν ἀλήθεια τοῦ λεχθέντος: «ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσι, θνήσκει νέος». Δίκαια χαρακτηρίστηκε «ὁ Ἅγιος τῶν Νεοελληνικῶν Γραμμάτων», πρᾶγμα ποὺ δίνει σήμερα ἓνα πρότυπο βίου, τώρα ποὺ οἱ πνευματικοὶ μας ἄνθρωποι δὲν ἔχουν —δυστυχῶς— τὸ παλαιὸ ἥθος, καὶ ὥς ἐκ τούτου διέρχεται τὴν παρούσα κρίση τῆς ἡ ἐποχῆς μας.

Τὸ ἔργο τοῦ Σαραντάρη κλεῖζει τὴν Ἑλληνικότητα, διανθισμένη ὅμως ἀπὸ τὸ Δυτικὸ πνεῦμα. Ἔχει τρεῖς ἀτέλειες: 1) τὴν ἐπανάληψη, 2) τὴν πεζολογία («ἐλάττωμα» ποὺ εἶχε κι ὁ Καβάφης) καὶ 3) τὸ ἡμιτελὲς μερικῶν ποιημάτων του, ποὺ ὅμως ἀφήνει τὴν φαντασία μας ἐλεύθερη νὰ τὰ συμπληρώσει. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὰ προτερήματά του εἶναι πάμπολλα: ἡ εἰκονοπλασία, ὁ διδακτισμός, ὁ λυρισμός, ἡ μουσικότητα, ἡ βαθυστόχαστη καὶ φιλοσοφημένη γραφή, ἡ ἐταστικὴ ἐνατένιση. Ἡ ποίησή του δὲν εἶναι μόνο ὠραιολογία, εἶναι ὠφέλιμη, ὠφέλιμη ὅχι ὑλικά, ἀλλὰ ψυχικά. Ὁ Σαραντάρης ἔψαχνε· ἀλλὰ τί ἦταν αὐτὸ ποὺ ἔψαχνε; Ὁ θάνατος ἀποτέλεσε τὸ τέρμα τῶν στοχαστικῶν του περιδρομῶν πρὶν φτάσει στὸ τέλος τῆς φιλολογικῆς του ἀναζήτησης, πρὶν ὀλοκληρωθεῖ σὰ λογοτέχνης καὶ βιολογικά γίνεи πλήρης ἡμερῶν. Ἀλλά μπορεῖ καὶ νὰ μὴν εἶναι αὐτό: Ἐνδεχομένως ἡ φύση νὰ εἶχε προγραμματίσει σὰν ἄλλος ἠλεκτρονικὸς ὑπολογιστής τὸ πρόωρο τέλος του καὶ νὰ τὸν ἔκανε νὰ δώσει τὸ μεγαλύτερο μέρος αὐτοῦ ποὺ θὰ μπορούσε νὰ δώσει, στὴν αὐγὴ τῆς ζωῆς του, ὅταν ἦταν ἀκόμη νέος.

Σὰν ἔναυσμα στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ», γιὰ νὰ μελετήσουν τί ἦταν ἡ τουλάχιστον τί θὰ μπορούσε νὰ ἦταν ὁ Σαραντάρης, παραθέτουμε at random σύντομο στιχοῦργημά του:

*«Τὶ διδάσκουν τὰ χρόνια;
Οὔτε μιὰ πείρα τῆς ζωῆς
οὔτε μιὰ πίστη στοὺς ἀνθρώπους·
μόνον ἴσως τὴ νόηση, τὴν ἐπίγνωση
τῆς θλιβερῆς καὶ ἥρωικῆς χιμαίρας,
ποῦναι αὐτὴ ἡ λάγνη ἐρωτικὴ σύντροφος,
ἡ συγκινημένη σκέψη μας».*

Ῥόθων Μ. Δέφνερ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΠΕΣΤΑΛΗΣΑΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Γ. ΡΟΖΟΣ, *Οἱ πρόωρα χαμένοι δημιουργοὶ τῆς τέχνης (μελέτη), «Δρυμός», Ἀθήνα 1988.*

Διαβάζοντας τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ δόκιμου συγγραφέα Εὐάγγελου Γ. Ρόζου θυμηθῆκαμε δύο ρητὰ ἐνὸς γίγαντα τῆς γερμανικῆς λογοτεχνίας, τοῦ Γκαίτε: «Θὰ ἔπρεπε νὰ ξαναγράψω ἓνα βιβλίο, ἅμα ἔπρεπε νὰ

πῶ τί σκέφτηκα γιὰ τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο βιβλίο». Καὶ: «Ὅποιος δὲν περιμένει ἓνα ἐκατομμύριο ἀναγνώστες, δὲν πρέπει νὰ γράψει οὔτε μιὰ γραμμὴ». Πράγματι, ποταμοὶ μελάνης θὰ μπορούσαν νὰ ρεῦσουν γιὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ κ. Ε.Γ.Ρ., τὸ ὁποῖο δὲν προορίζεται μόνο γιὰ τοὺς ἐπαίοντες λογοτέχνες. Κατὰ τὸν δημιουργὸ τοῦ πρόκειται γιὰ μιὰ «ἱστοριοφιλολογικὴ μελέτη γύρω

ἀπὸ τοὺς λόγους καὶ τὶς συνθήκες θανάτου τῶν πρόωρα χαμένων δημιουργῶν τῆς τέχνης ὅλων τῶν μορφῶν σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς καὶ τοὺς λαούς». Πέρα ἀπὸ τὴν πρωτοτυπία τοῦ θέματος παρατηροῦμε ὅτι μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς πού περιγράφει ὁ κ. Ρόζος συνειδητὰ ἐπέλεξαν τὸ σύντομο τέλος τους παραγκωνίζοντας τὴ θεωρία τοῦ ἀρχαίου φιλόσοφου, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι «αὐτάρκης πρὸς εὐδαιμονίαν», καὶ οὕτως ὁδηγήθηκαν στὴν ἐκτροπή. Στὶς ἄλλες ὅμως τῶν περιπτώσεων ἡ «τύχη» (κατὰ τὸν Θεόφραστο) ἐπέλεξε τὴ μοῖρα τους καὶ ὅχι αὐτοί. Γενικῶς εἰπεῖν, τὸ ἔργο τοῦτο τοῦ Ε.Γ.Ρ. εἶναι χρήσιμο ὅχι μόνο γιὰ τὴν ἐλληνικὴ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ διεθνὴ βιβλιογραφία.

Ο.Μ.Δ.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΡΥΔΟΓΙΑΝΝΗ, 20ὸς αἰὼν. Τὸ λυκόφως τοῦ Τιτάνα (ποίησις). Ἀθήνα 1988.

Ῥωαῖο στὴν ἐμφάνισή, στὴ γλῶσσα, στὴν πολυτονικὴ τοῦ γραφῆ καὶ στὰ καλογραμμένα ποιήματά του τὸ βιβλίο τῆς Χ.Κ. Τέσσερις ἐνότητες περιέχουν τὰ ἐξαιρετικὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς, γραμμένα ὅλα μὲ τέχνη, αἴσθημα, λυρισμὸ καὶ φιλοσοφικὴ διάθεσις. Ὁ ἀναγνώστης σταματᾷ σὲ κάθε σελίδα τοῦ βιβλίου. Ἀξίζουν τὰ θερμότερα συγχαρητήρια στὴν ποιήτρια.

Ε.Ε.Μ.

ΣΩΤΗΡΗΣ Α. ΤΡΥΦΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, Κηράνθεμα (ποιητικὴ συλλογὴ). Ἀθήνα 1988.

«Ἀπλαστὴ ρίζα / ζεστὴ λάσπη ἀκόμα / στὰ χέρια τῆς φαντασίας τοῦ Θεοῦ / ἀφέθηκα στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου Του / γιὰ ν' ἀντικρύσω τὸ φῶς Του».

Ἡ «τρίτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας» ἀποτελεῖ πηγὴ ποιητικῆς ἐμπνεύσεως γιὰ τὸν κ. Σωτήρη Α. Τρυφωνόπουλο. Ὁ ποιητὴς ἀφήνει τὴν εὐαισθησία του νὰ μετουσιωθῇ σὲ γόνιμη ποιητικὴ σύνθεση, πού ἀποδίδει λαμπρὰ ἀποτελέσματα. Ἔτσι οἱ στίχοι τῶν «Κηρανθέμων» γίνονται πρόξενοι ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς τέρψεως γιὰ τὸν ἀναγνώστη.

Ν.Χ.Χ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ, «Ἱστορίες μιᾶς χαμένης γειτονιάς (ἀναπαλαίωση μὲ παραλλάξεις)» (ἀφήγημα). Θεσσαλονίκη 1988.

Τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ κ. Κ. Χ.Ρ. μπορεῖ νὰ παρομοιαστῇ μὲ τὸ πολὺ γνωστὸ ἐκεῖνο «αὐτοβιογραφικὸ» «Τότε πού ζούσαμε» τοῦ Ἀσημάκη Πανσέληνου. Μὲ μία διαφορὰ: ὁ κ. Ροδοκανάκης —κατὰ δική του ὁμολογία— δὲν εἶναι λογοτέχνης, ἀλλὰ γιατρός. Εἶναι γνωστὴ ὅμως γιὰ μᾶς ἡ συνάφεια τῶν δύο αὐτῶν ὅχι ἐπαγγελμάτων, ἀλλὰ λειτουργημάτων. Οἱ «Ἱστορίες μιᾶς χαμένης γειτονιάς» ἀποτελοῦν μιὰ πολυπρόσωπη ἀνάμνηση παρεῶν στὴ Θεσσαλονίκη τὰ χρόνια τῆς νεότητος τοῦ συγγραφέα. Μέσα ἀπὸ τὰ πρόσωπα (φίλους τοῦ συγγραφέα) παρατηροῦμε καὶ τὴ δραματικὴ σὺν τῷ χρόνῳ ἀλλαγὴ στὴ συμπεριφεύουσα: «Ἡ πόλὴ μας ἀπὸ τότε ὑπερτριπλασιάσθηκε καθ' ὅσον καὶ σὲ πληθυσμό. Τὸ γκριζο μπेतὸν ἀντικατέστησε τὸ κόκκινο τοῦβλο καὶ κεραμίδι, ἡ κρῦα φορμάικα στὴ θέσση τοῦ οἰκείου ξύλου, τὸ στίλβον πλαστικὸ στὴ θέσση τοῦ σεμνοῦ χαρτιοῦ καὶ τοῦ τρυφεροῦ δέρματος. Τὸ πράσινο καὶ τὸ ἀθόρυβο ἔγιναν δυσεύρετα. Ἡ θάλασσα καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα βρωμήσανε. Ὁ συνωστισμὸς αὐξήθηκε, οἱ γνωριμίες λιγόστεψαν. Οἱ κάτοικοι μιᾶς παλιᾶς γειτονιάς γνώριζαν ἀλλήλους πολὺ καλά. Ἐνῶ μιᾶς σημερινῆς πολυκατοικίας σχεδὸν καθόλου (τοὺς συνδέουν μόνο οἱ διαφορὲς γιὰ τὰ κοινὸχρήιστα)».

Ἡ ἀφήγησις αὕτη δὲν προορίζεται γιὰ τοὺς ἐπιγόνους ἀναγνώστες-ρομπότ, συνηθισμένους σὲ «βίντεο» καὶ ἡλεκτρονικοὺς ὑπολογιστές, ἀν καὶ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς θὰ ὠφεληθοῦν νὰ τὴ διαβάσουν.

Ο.Μ.Δ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΠΡΟΦΙΛΗΣ, Ἡ πολυτάραχη ἐλληνικὴ ζωὴ, ἐκδ. Ι.Σ.Μ.Ε., Ἀθήνα 1988.

Ὁ στρατηγὸς Δημήτριος Χ. Προφίλης ἐκφράζει στὴ μελέτῃ του τὶς σκέψεις του γιὰ τὴν ἠθικὴ, πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνόρθωση τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ἐπιχειρήματά του, συνδυάζοντας τὴν πείρα τοῦ παρελθόντος μὲ τὴν κατάστασις τοῦ παρόντος καὶ ὁραματιζόμενα τὸ μέλλον, εἶναι σαφῆ, συγκεκριμένα καὶ τεκμηριωμένα.

Ν.Χ.Χ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΜΑΥΡΙΔΗΣ, Μιὰ κυρία παίζει μὲ τὶς κοῦκλες (διηγήματα), Ἀθήνα 1988.

Ἕνα καλαίσθητα ἐπιμελημένο βιβλίο γιὰ

ραφιναρισμένους ανθρώπους, πού μᾶς εἰσάγει σὲ πιὸ λεπτεπίλεπτα ἐπίπεδα συνειδήσεως. Εἶναι φανερό ὅτι ὁ συγγραφέας του, μὲ τὴ σοβαρότητα καὶ τὴν εὐαισθησία πού τὸν διακρίνει, ἔχει διανύσει τὸ μεγαλύτερο καὶ δυσκολώτερο μέρος τοῦ ἀνάντη δρόμου του. Δὲν ὑπάρχουν στὴ γενιά μας, τὴ γενιά τοῦ «ἰδιωτικοῦ δράματος» ἢ τῆς «ἀμφισβήτησης», πνευματικοὶ ἄνθρωποι τοῦ «εἰδους» τοῦ Κωνσταντινουπολίτη λόγιου τῆς παλιάς φρουρᾶς Μενέλαου Μαυρίδη. Τὸ βιβλίο του εἶναι στοχαστικὸ καὶ λυρικὸ συνάμα, καὶ βάζει τὶς ἰδιοσυστασίες τῆς ποίησης στὸν πεζὸ λόγο μ' ἕναν τρόπο πρωτότυπο μαζὶ καὶ ἑλκυστικὸ.

Ο.Μ.Α.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Π. ΣΤΟΦΟΡΟΣ, «Νοητικά ἀποστάγματα» (ποίηση). Ἀσπρονέρι Καμ. Βούρων 1988.

Ὁ Σεφέρης πρῶτος εἶχε ἐπισημάνει τὴν ἀνάγκη ἀπλοποίησης τῶν ἐκφραστικῶν μας τρόπων. Κι αὐτὸ τὸ πετυχαίνει ἀπόλυτα — κι αὐτὸ τὸ λέμε ἀπερίφραστα—παρ' ὅλη τὴν ψυχιατρικὴ του δεινότητα — ὁ κ. Χ.Π.Σ. Στὴν ποιητικὴ του αὐτὴ συλλογὴ γράφει ἀπλά, πολλές φορὲς κι ἀπλοϊκά. Τὸ ὅτι ἀγαπᾷ τὴν Ἑλλάδα φαίνεται ὅχι μόνο ἀπὸ τὸ ποίημα τῶν σελ. 22-29, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι προσφέρει ἐπὶ χρόνια τὶς ἱατρικὲς του ὑπηρεσίες στὴν ἐπαρχία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς περισσότερους συναδέλφους του πού πάσχουν —ὅπως ὅλοι μας— ἀπὸ οὐρμπανισμό.

Ο.Μ.Α.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΑΛΕΞ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ, Ἐπιλογές (ποίηματα 1978-1988), Ἀθήνα 1988.

Στὶς πολυάριθμες σελίδες τοῦ πληθωρικοῦ τόμου τῆς κ. Π.Α.Π. (ἐπιλογὴ ἀπὸ ποιήματά της γραμμένα στὸ διάστημα μιᾶς δεκαετίας) ἀνάμεσα σὲ πολλὰ πεζολογικὰ συναντᾶμε καὶ μερικά ὑψηλόπνοα βιωματικά στιχουργήματα, πού ἐκφράζουν τὴν κοσμοθεωρία της καὶ μᾶς μπάζουν στὴν, εὐήλατη ἀπὸ τὸν χρόνο, εὐαίσθητη ψυχο-

σύνθεσή της, ὅπως π.χ. αὐτὸ τῆς σελ. 208 μὲ τίτλο «Ἀναζητήσεις»: «Εὐτυχία, πού εἶσαι, πού βρίσκεσαι; Μόνο σὰ λέξεις ὑπάρχεις γιὰ μένα. ...».

Ο.Μ.Α.

ΓΙΩΡΓΟΣ Γ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, Θέρμο - Προυσός - Ἀργοστόλι (ταξιδιωτικὸ), ἐκδ. Μαυρίδης. Ἀθήνα 1988.

Παραστατικὸς ὁ κ. Γιῶργος Γερασ. Τριανταφυλλοῦ μᾶς δίνει τὶς ἐνδιαφέρουσες ταξιδιωτικὲς του ἐντυπώσεις. Πηγαίνει πρῶτα στὸ Θέρμο, ἀπὸ ἐκεῖ στὸν Προυσό καὶ φθάνει στὸ Ἀργοστόλι.

Ν.Χ.Χ.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΜΟΥΣΤΑΚΑ-ΤΖΑΝΝΕΤΟΥ, Ἐρωτικὸ τέτ-α-τέτ (ποίηματα), Ἀθήνα 1988.

Πολυσχιδὲς ταλέντο ἢ κ. Σ.Μ.-Τ.: ποιήτρια, ζωγράφος καὶ ἡθοποιός. Ἐπειδὴ ὅμως γνωρίζουμε καὶ τὶς τρεῖς ἐκφάνσεις τῆς τέχνης της, πιστεύουμε ὅτι εἶναι πρωτίτως κυρίαρχη στὸν ἑμμετρο λόγο. Ἀνεπίγνωστα, ἴσως, ἡ ποίησή της ἔχει ἀρχαῖες «αἰγυπτιακὲς» καταβολές: Μιὰ ἐπίπεδη, ἀέναια ἐπαναλαμβανόμενη ἐξομολογητικὴ διάθεση σὲ πρῶτο πρόσωπο, πού θυμίζει τοὺς ἐκφραστικούς τρόπους καὶ τὴν ὑποσυνειδητὴ λαχτάρα γιὰ ζωὴ πού ἐνυπάρχει στοὺς αἰγυπτιακοὺς ὕμνους, πρὶν τὸ κοράκι ρίξει στὴν πόρτα μας ἕνα μαῦρο φτερό. Ἐπίσης τὴν διακρίνει μιὰ τρυφερότητα (στὰ ἐρωτικὰ της ποιήματα - πού εἶναι καὶ τὰ περισσότερα), μιὰ μελαγχολικὴ ὀριμότητα (στὰ αὐτοβιογραφικὰ της στιχουργήματα) καὶ ἕνας ἀπροσδιόριστος διδακτισμὸς (ἰδίως στὰ «εἰκαστικά» της γραφήματα ὅταν μιλάει ἢ ζωγράφος), ἀπ' ὅπου καὶ τὸ ἀκόλουθο χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα: «Ἐκεῖ στῆς ψυχῆς μου τὰ βάθη/ὑπάρχει ὁμορφιά ἀνόθευτη./ἀγέραστη στὰ χρόνια».

Ο.Μ.Α.

• Κατόπιν ἐγγράφου προειδοποίησης τοῦ ἀνθολογηθέντος στὴν Δ' «Ἐτήσια Ἀνθολογία τῶν Ἐκατό» τοῦ «Δαυλοῦ» κ. Ἀσσοῦ Σταμούλη ὅτι «θὰ λάβῃ τὰ “κατὰ νόμον” μέτρα» ἐναντίον μας γιὰ παραποίηση πνευματικῆς του ἰδιοκτησίας, παρακαλοῦμε στὴ σελίδα 156, στίχ. 20 ἀπὸ πάνω μετὰ τὴ λέξη «στιλπνοῦ» καὶ στὴ θέση τῶν ἀποσιωπητικῶν νὰ προστεθῇ ἡ λέξη «αἰδοῖου» καὶ στίχ. 23 ἀπὸ πάνω μετὰ τὴ λέξη «βασιλικὸ» καὶ στὴ θέση ἐπίσης τῶν ἀποσιωπητικῶν νὰ προστεθοῦν οἱ λέξεις «στὸν πισινό της», καθὼς ἐπίσης στὴ σελ. 157 μετὰ τὸν 5ο στίχο ἀπὸ πάνω νὰ προστεθῇ ὁ στίχος «σηκώνων τὰ φουστάνια της ὅσο ψηλὰ μπορῶ».